C Kontraktsbestemmelser
C2 Spesielle kontraktsbestemmelser

Innhold

1. Definisjoner 6
1.1. Kontraktssum (se NS 8406 pkt. 2) 6
1.2. Øvrige definisjoner i kontrakten 6
2. Tolkningsregler for kontraktsdokumenter (se NS 8406 pkt. 4) 10
3. Opplysninger gitt i tilbudet 11
4. Mål for kontrakten 11
4.1. Samfunnsansvar 11
4.2. Mål og arbeidsform 11
4.3. Mål for drift og vedlikehold 11
5. Bestemmelser om arbeidstakere 12
5.1. Personell 12
5.2. Bruk av innleid arbeidskraft/underentreprenør 12
5.3. Anvendt arbeidskraft 14
5.4. Databehandling og personvern 14
6. Tillatelse, løyver og dispensasjoner 14
7. Sikkerhetsstillelse (se NS 8406 pkt. 8) 15
7.1. Entreprenørens sikkerhetsstillelse 15
7.2. Byggherrens sikkerhetsstillelse 15
8. Forsikring (se NS 8406 pkt. 9 og C5 punkt 9) 15
9. Krav til utførelse av drift og vedlikehold 16
10. Styring og ledelsessystem 18
10.1. Kvalitetssikring (se NS 8406 pkt.11) 18
10.2. Kvalitetsplan 19
10.3. Krav til ledelsessystem for kvalitet og miljø 20
10.4. Dokumentasjon 22
10.5. Behandling og rapportering av mangler og avvik 22
10.6. Ressurs- og organisasjonsplan 22
10.7. Aktivitetsplaner, møter og kompetanse 23
10.7.1. Plan og krav til inspeksjon og kontroll 23
10.7.2. Beredskapsplan 23
10.7.3. Vinterplan, møter og kompetanse 24
10.7.4. Vinterplanmøte 27
10.7.4.a. Vintermøte 27
10.7.4.b. Vinterdrift: Krav til kompetanse 28
10.7.5. Plan og kurs for håndtering av skred og flom 30
10.7.6. Plan og møte for drift og vedlikehold av grøntarealer 31
10.7.7. Plan for renhold av trafikkareal og vegområde 32

10.7.8. Plan for øvrige aktiviteter ... 32

11. Rapportering og dokumentasjon ... 33

11.1. Generelt ... 33

11.2. Elektronisk rapportering ... 33

11.2.1. Bruk av og rapportering i ISY Road ... 33

11.2.2. Bruk av og dokumentasjon/rapportering i HMSREG ... 34

11.3. Melding og rapportering om hendelser, avvik og farlige forhold ... 34

11.4. Rapportering av vær-, føre- og trafikkforhold ... 35

11.5. Rapportering av driftsdata og krav til driftsinformasjonssystem ... 35

11.5.1. Registrering av produksjonsdata for tilleggsarbeid etter kap. E4. ... 37

11.6. Journalføring ... 38

11.7. Dokumentasjon av inspeksjon og kontroller ... 39

11.8. Rapportering av tilstand ... 39

11.9. Dokumentasjon av utført arbeid og framdrift (jf. NS 8406, pkt. 23) ... 39

11.10. Rapportering av framdrift ... 40

11.11. Dokumentasjon av vinterfriksjonsnivå ... 40

11.12. Objektregistrering ... 41

11.13. Felles årlig befaring ... 42

12. Møter og samhandling ... 43

12.1. Oppstartmøte med tilhørende samhandling ... 43

12.2. Byggemøter (se NS 8406 pkt. 6) ... 44

12.3. Samarbeidsmøter ... 45

12.4. Møter, faglige samlinger og kurs ... 45

13. Formelle varsler (se NS 8406 pkt. 7) ... 46

14. Informasjon ... 46

14.1. Generelt om informasjon til publikum ... 46

14.2. Henvendelser til entreprenøren ... 46

14.3. Vestland fylkeskommunes og Vegtrafikksentralens (VTS) ansvar for informasjon ... 46

14.4. Innmelding til VTS ... 47

14.5. Tilleggsinformasjon ved planlagte tiltak ... 47

14.6. Generelt informasjonsgrunnlag fra byggherren ... 47

15. Ansvar, skader og erstatning ... 48

15.1. Ansvar for skader ... 48

15.2. Krav mot tredjemann ... 48

15.3. Erstatningskrav fra tredjemann ... 48

15.3.1. Saksbehandling og opplysningsplikt ... 48

15.3.2. Regress ... 48

15.4. Skade på objekter påført av motorvogn ... 49

15.4.1. Entreprenørens rapportering ... 49

15.4.2. Administrering av sideentreprenører ved skadetilfeller ... 50

15.4.3. Oppgjør ... 50

16. Samordning ... 51

16.1. Samordning mot andre vegholdere ... 51

16.2. Samordning med andre entrepriser eller byggherrens egne arbeider 51
17. Praktiske forutsetninger for gjennomføring 51
17.1. Objekter med utilfredsstillende tilstand 51
17.2. Objekt med gjenstående reklamasjonsfrist 51
17.3. Trafikkavvikling 51
17.4. Kabler og ledninger 52
17.5. Riggplass 52
17.6. Grunn – grunneiere 52
18. Vær- og klimaforhold 52
18.1. Vær- og klimadata 52
18.2. Ekstraordinære værforhold 53
19. Priser og betaling 53
19.1. Basis for priser i kontrakten (se NS 8406 pkt. 23) 53
19.2. Priser og prisnivå 53
19.3. Prisregulering 55
19.4. Fakturering og betaling (se NS 8406 pkt. 23.3) 56
19.5. Årsfordeling og fakturering 56
19.5.1. Årsfordeling av kontraktssum for rundsumprosesser 56
19.5.2. Faktureringsplan 57
19.5.3. Faktura 57
19.6. Regningsarbeider (se NS 8406 pkt. 23.4) 58
19.6.1. Generelt 58
19.6.2. Byggherrens rett til innsigelse 60
19.7. Energi-, vann- og avløpskostnader 60
19.8. Mengdekontroll 60
19.9. Forskudd 60
19.10. Innestående beløp 60
20. Begrenset ansvar 61
21. Regulering ved feil i objektvolum og veglengder 61
22. Endringer 62
22.1. Generelle endringsregler 62
22.2. Innovasjon og forbedringstiltak 62
23. Forlengelse av kontrakt 63
24. Parter i tvister (se NS 8406 pkt. 31) 65
24.1. Minnelige løsninger 65
24.2. Tvisteløsning 65
24.3. Parter i tvister 65
25. Sanksjoner 65
25.1. Sanksjoner knyttet til administrasjon, resultat, tilstand og funksjon 65
25.2. Byggherres sanksjonsrett ved manglende tilgjengelighet av forpliktede maskiner og utstyr 67
25.3. Byggherrens sanksjonsrett knyttet til SHA og YM 67
25.4. Byggherrens sanksjonsrett til seriøsitetskrav (se kap. C5) 68

26. Avlevering og overtakelse ... 68
26.1. Avlevering ved kontraktsoppstart ... 68
26.1.1. Forberedelse ... 68
26.1.2. Avlevering ... 68
26.2. Overtakelse ved kontraktsavslutning ... 68
26.2.1. Forberedelse ... 68
26.2.2. Overtakelse ... 68
26.3. Overtakelse av objekter som tilføres i kontraktsperioden ... 69
26.4. Reklamasjonsansvar for utført arbeid ... 69
27. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) ... 69
28. Fellesbestemmelser for SHA og YM ... 69
28.1. Beredskapsplan og øvelser for hendelser i kontraktsområdet ... 69
28.2. Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensning og andre uønskede hendelser ... 70
28.3. Undersøkelse av dødsulykker og hendelser med stort risikopotensiale ... 72
28.4. Dokumentasjon av lønns- og arbeidsvilkår, SHA og YM ... 72
29. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ... 72
29.1. Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø - SHA-plan ... 72
29.2. Hovedbedrift og samordningsansvar ... 73
29.3. HMS-kort og føring av oversiktsliste ... 73
29.4. Opplæring og kompetanse ... 74
29.5. Kompetansekrav for ledebilsjåfører og trafikkdirigenter ... 74
29.6. Arbeidstid, se også C5 punkt 6 ... 75
29.7. Sjåførkort ... 75
29.8. Arbeidsvarsling ... 75
29.9. Personlig verneutstyr ... 76
29.10. Kjemiske produkter ... 77
29.11. Orden, renhold og sikring av arbeidsstedet ... 77
29.12. Vernerunder, kontrollrutiner og merking ... 77
29.13. Spesielle krav knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ... 77
29.14. Spesielle bestemmelser for arbeid i vegtunneler under drift ... 78
29.15. Månedsrapport-HMS ... 78
30. Ytre miljø ... 79
30.1. Plan for ytre miljø - YM-plan ... 79
30.2. Hensyn til omgivelsene ... 79
30.3. Avfallshåndtering ... 80
30.4. Trematerialer ... 82
30.5. Gjenbruk av materialer ... 82
30.6. Miljøledelsestandarder eller –systemer ... 82
30.7. Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen ... 82
30.8. Miljødeklarasjon – EPD og tilhørende volum/mengder ... 82
30.8.1. Asfalt og betong ... 83
30.8.2. Strømidler ... 83
30.9. Rapportering av brøytestikk ... 83
30.10. Krav til absorpsjonsmiddel ... 83

30.11. Krav til transport, kjøretøy og maskiner 83
30.11.1. Drivstoffteknologi 85
30.11.2. Unntaksavgjørelser 85
30.11.3. Spesiell rapportering av drivstoff- og energiforbruk 85
31. Sprengningsarbeider 85
31.1. Transport av sprengstoff 85
31.2. Sprengningsplaner 85
31.3. Salveplaner 86
31.4. Salverapport 86
31.5. Bergsprengningsleder 86
31.6. Bergsprenger 86
31.7. Arbeid i område med mulig gjenstående sprengstoff 86
31.8. Oppstartsmøter ved sprengningsarbeid 86

1. Definisjoner

1.1. Kontraktssum (se NS 8406 pkt. 2)

Kontraktssum defineres eksklusiv merverdiavgift.

1.2. Øvrige definisjoner i kontrakten

Arbeidsvarsling	Samlebegrep som omfatter varsling, sikring og trafikkregulering i forbindelse med gjennomføring av arbeid på og langs veg. Omfatter også utsetting, ajourhold og inntaking av varslings og sikringsutstyret. Som del av arbeidsvarslingen omfattes også utarbeidelse av generell og spesiell arbeidsvarslingsplan, omsøking og innføring av nødvendig godkjente arbeidsvarslingsplaner.
Avvik	Tilstand/situasjon som ikke er i samsvar med kravene i kontrakten. Dette omfatter også situasjoner der det er gitt rom for tiltakstid. F.eks. vil et skjevt skilt være et avvik også før tiltakstid for utbedring er overskredet. Begrepet kan også inkludere standardavvik som ligger utenfor det entreprenøren har ansvar for å utbedre.
Datafangst	Web-basert verktøy for registrering, redigering og avlevering/mottak av data til NVDB, utviklet av Statens vegvesen
Dokumentere Dokumentasjon	Framstille, samle og sammenstille informasjon i dokumenter uansett medium (papirdokument, datafiler, fotografi, videoopptak, mm) i den hensikt å bevise eller sannsynliggjøre et påstått forhold (behov, tilstand, hendelse, utført aktivitet, mm). Kontraktskrav om «dokumentasjon» eller «å dokumentere» innebærer at entreprenøren skal oppbevare dokumentasjonen slik at den kan oversendes til eller framvises for byggherren på forespørsel fra byggherren.

Driftskontrakt Driftsoppgaver	Entreprisekontrakt for drift og vedlikehold, omfatter både driftsoppgaver og vedlikeholdsoppgaver. Rutiner/oppgaver som gjentas med kortere syklustid enn 10 år anses som hovedregel som drift. Utskifting av objekter med forventet levetid inntil 10 år anses som hovedregel som drift. Utskifting av objekter med forventet levetid mer enn 25 år anses som hovedregel som vedlikehold. Objekter med forventet levetid mellom 10 og 25 år vurderes særskilt i hvert enkelt tilfelle. For eksempel kan utskiftning av rekkverk i noen tilfeller være drift og i andre tilfeller være vedlikehold. Oppretting av noen meter rekkverk som følge av påkjørsel/skade er drift. Utskiftning og oppgradering av en lengre strekning rekkverk til dagens krav er vedlikehold. Ved bestillingen av den enkelte deloppgave innenfor kontrakten vil byggherren klargjøre om vedkommende bestilling gjelder drift eller vedlikehold. De fleste arbeidsoppgavene som inngår i kontrakten er driftsoppgaver.
Egenkontroll	Den kontroll med tilhørende dokumentasjon og rapportering som entreprenøren selv skal gjøre i henhold til krav.
Ferdselsareal	Der begrepet «ferdselsareal» er benyttet, menes det samme som «trafikkareal».
Funksjon	Beskrivelse av et objekts anvendelse eller for anvendelsen nødvendig egenskap.
Funksjonsansvar	Helhetlig ansvar for beslutning, planlegging, prosjektering, utførelse, kvalitetssikring, oppfølging, dokumentasjon og rapportering av tiltak som er nødvendig for å overholde kontraktens krav samt dokumentasjon og rapportering av resulterende tilstand og funksjon.
Funksjonskrav	Funksjon spesifisert i målbare termer.
Funksjons-spesifikasjon	Spesifikasjoner basert på funksjonskrav.
Hendelser	Ulykker, kjøretøyhavari, skred, flom, hærverk, skade på objekt, arrangement etc.
Lastebil	Der det i denne kontrakten er stilt krav om bruk av lastebil, gjelder dette som krav til bruk av bil i «Bil gruppe N 3», jf. kjøretøyforskriftens §2-2.»
Mangel	Det foreligger mangel dersom kontraktsarbeidet ikke er i den stand byggherren har krav på etter kontrakten, og dette skyldes forhold entreprenøren svarer for.

Nøkkelpersonell	Med nøkkelpersonell menes personell som overvåker vegnettet, foretar inspeksjoner, vaktpersonell og andre som innehar en særskilt rolle i utførelsen av kontraktsarbeidet.
Objekt	Fysiske bestanddeler på, i og langs vegen som beskrives gjennom type/geometri, lokalisering, egenskaper, tilstand og antall/lengde/areal/volum e.l. Begrepet benyttes i NVDB også på elementer tilknyttet vegen som f.eks. vinterdriftsklasse og ÅDT.
Objekt-registrering	Registrering, dokumentasjon og rapportering av antall/lengde/areal/volum e.l., endringer av antall/lengde/areal/volum e.l. inkl. tidspunkt for endringen, lokalisering og tilstand for objekter f.eks. med henblikk på ajourhold av NVDB-registre.
Rapport Rapportere	Innberetning til byggherren med informasjon om forhold eller situasjon (tilstand, hendelse, utført aktivitet, mm). Kontraktskrav om «rapport» eller «å rapportere/rapportering» innebærer også krav om dokumentasjon av det aktuelle forholdet. Kontraktskrav om «rapport» eller «å rapportere/rapportering» innebærer at entreprenøren på eget initiativ skal oversende informasjonen til byggherren, med mindre annet framgår av den spesifikke sammenhengen begrepet brukes i.
Rettholt	Utstyr/metode for manuell måling av overflaters jevnhet. Måling av jevnhet skal foretas iht. bestemmelsene i *håndbok R610 Standard for drift og vedlikehold av riksveger* og *Rapport nr. 2505, Reseptorienterte asfaltkontrakter- Kontroll og dokumentasjon av utførelse, vedlegg 6, Teknologiavdelingen, Vegdirektoratet*. Rettholtens lengde skal være iht. kap. D1. Dersom kap. D1 ikke angir bestemmelser om rettholtens lengde, gjelder bestemmelsene om rettholtlengder gitt i *håndbok R610* og *Rapport nr. 2505*.
Rode	Den arbeidsstrekningen som er angitt i vinterplanen for en bestemt maskin eller kjøretøy ved utførelse av aktuell vinterdriftsoperasjon under definerte forhold. Arbeidsstrekningens lengde skal ikke overstige den strekningen som kan kjøres innenfor kravet til syklustid for den aktuelle arbeidsoperasjonen for kjøretøyet.
Sideanlegg (plass)	Anlegg langs veg, adskilt fra vegen og med egen inn- og utkjøring. Omfatter rasteplass, døgnhvileplass, delområde ved ferjekai, kollektivknutepunkt, godsterminal, omlastingsplass, parkeringsplass, kjettingplass, kontrollplass m.m.

Sideentreprenør	Entreprenører som på samme sted har selvstendige kontrakter med byggherren om utførelse av arbeider.
Sideområde	Sideområde omfatter areal utenfor vegkant og består av følgende arealer: • Grøfteskråning • Skjærings- og fyllingsskråning • Sideterreng (areal utenfor skjæringstopp og fyllingsfot)
Strekning	Strekning kan både bety en vegstrekning (fra et snitt til et annet), eller strekning slik denne er definert i håndbok V830.
Stikkprøve-kontroll	Byggherrens systematiske kontroll for oppfølging av tilstanden på vegnettet.
Syklustid (vinterdrift)	Tidsbruk mellom hver gang hele brøyte-/strøarealet er bearbeidet med brøyting eller strøing. Syklustid beregnes uten forsinkelser som skyldes trafikk eller hendelser.
Trafikkareal	Areal (veg, gate, fortau, bru, kai, plass e.l.) beregnet for ferdsel, parkering, venting eller stopp av fotgjengere eller kjøretøy.
Tredjepart	Alle andre enn entreprenøren, byggherren og vegeieren/vegforvalteren.
Vedlikeholds-oppgaver	Se definisjon for «Driftskontrakt» og «Driftsoppgaver».
Vegbane	Kjørefelt, sykkelfelt, sperreområde, lomme, parkeringsfelt, kantsteinsklaring og skulder.
Vegkant	Linje i kant av vegbanen/trafikkarealet, der vegskulder går over i grøft/skråning/grøntareal, eller der trafikkareal møter tilstøtende konstruksjon (mur, bygning e.l.).
Vegnett	Veger inkludert kryssdeler, sideanlegg og gang- og sykkelveger med tilhørende objekter inkludert sideområder, utstyr og installasjoner som omfattes av kontrakten.
Vegområde	Areal som eies eller forvaltes av Vestland fylkeskommune.
Vestland fylkeskommune	Forvaltnings-/myndighetsorganisasjonen Vestland Fylkeskommune (omfatter mer enn bare byggherrerollen).
Underentreprenør	Entreprenør som har påtatt seg utførelsen av en del av de forpliktelser som omfattes av hovedentreprenørens kontrakt med byggherren.

Underleverandør	Leverandør som har påtatt seg leveransen av en del av de forpliktelser som omfattes av hovedentreprenørens kontrakt med byggherren, og behandles kontraktsmessig på samme måte som underentreprenør.
Utsendt arbeidstaker	Arbeidstaker som i et begrenset tidsrom arbeider i et annet land enn det arbeidsforholdet vanligvis er knyttet til, jf. aml § 1-7.
Innleid arbeidstaker	Arbeidstaker som er stilt til disposisjon for oppdragsgiver, uten selvstendig ansvar for det utførte arbeidet

Begrep og forkortelser

Brutus	Statens vegvesens FDV-system for bruer.
FDV	Forvaltning, drift og vedlikehold.
HMS	Helse, miljø og sikkerhet.
ISY Road	Vestland fylkeskommunes FDV-system. Brukes også til rapportering og oppfølging av oppgaver relatert til driftskontrakter.
NVDB	Nasjonal Vegdatabank.
VTS	Den regionale vegtrafikksentralen.
ÅDT	Årsdøgntrafikk. Gjennomsnittlig antall kjøretøy pr. døgn samlet i begge kjøreretninger.

2. Tolkningsregler for kontraktsdokumenter (se NS 8406 pkt. 4)

Er det motstrid mellom bestemmelser i de enkelte dokumentene nevnt i NS 8406 pkt. 4, går spesielle bestemmelser foran generelle bestemmelser, og bestemmelser utarbeidet særskilt for kontrakten, foran standardiserte bestemmelser.

Noen dokumenter i kontrakten kan foreligge i flere format. Ved uoverensstemmelse mellom dokumenter i ulike format gjelder dokumentet i dokumentformatet angitt i kap. A1.

Hvis det er motstrid mellom bestemmelser og opplysninger i kap. D2-H eller D2-S17 og i øvrige kontraktsdokumenter, gjelder bestemmelser og opplysninger i øvrige kontraktsdokumenter foran motstridende bestemmelser og opplysninger i kap. D2-H eller D2-S17, uavhengig av den generelle rangordningsbestemmelsen nevnt over.

3. Opplysninger gitt i tilbudet

Opplysninger gitt av entreprenøren i tilbudet, og som er:

- Grunnlag for byggherrens vurdering av kvalifikasjoner og
- Grunnlag for byggherrens vurdering av tilbudet iht. fastsatte tildelingskriterier

er forpliktende for entreprenøren.

4. Mål for kontrakten

4.1. Samfunnsansvar

Entreprenøren har gjennom kontrakten påtatt seg et samfunnsansvar for å ivareta trafikksikkerhet, framkommelighet, miljø og service overfor trafikantene, vegens naboer og samfunnet for øvrig, innenfor kontraktens ansvarsområde og krav.

4.2. Mål og arbeidsform

Kontrakten skal sikre effektiv drift og vedlikehold av vegnettet samt optimal bruk av de midlene som settes av til gjennomføring av kontrakten.

Arbeidet skal utføres med gjensidig respekt og aksept mellom partene mht. partenes verdier, rammer og mål samt deres ulike roller og interesser.

Byggherren og entreprenøren skal i dialogen om kontraktsarbeidet være samarbeidsorientert og løsningsorientert. Samarbeidet skal være i tråd med det omforente resultatet av samhandlingsprosessen, jf. pkt. 12.1.

4.3. Mål for drift og vedlikehold

Verdigrunnlag, visjon og mål for Vestland fylkeskommune skal legges til grunn for arbeidet som denne kontrakten omfatter.

Visjon

- Nyskapande og berekraftig

Verdier

- ***Kompetent*** – vi utviklar og deler kompetanse, vi ser heilskapen og prioriterer, vi tek brukaren sitt behov på alvor og søkjer effektive løysingar.
- ***Open*** – vi er nysgjerrige på nye perspektiv og idear, vi involverer og søkjer dialog og samarbeid, vi er ærlege, og alt vi gjer toler dagens lys.

  Modig – vi vågar å utfordre oss sjølve og andre, vi tek kunnskapsbaserte val og står for det vi meinar, vi tør å gå føre og lærer av feila våre.

Mål

Hovedmål:
Vestland skal ha eit trygt, effektivt og framtidsretta transportsystem som legg til rette for klima- og miljøvenleg mobilitet og berekraftig samfunnsutvikling

Delmål:

- Veksten i forfallet på fylkesvegnettet skal stoppast.
- Fylkesvegnettet skal vere opent og trygt å ferdast på.
- Fylkesvegnettet skal vere sikra og tilpassa framtidige klimaendringar.

5. Bestemmelser om arbeidstakere

Følgende emner er regulert i kap. C5:

Emne	Referanse i C5
Personell	Pkt. 1, 2 og 5
Språkkrav	Pkt. 2.2
Krav om faglærte håndverkere	Pkt. 3
Krav til bruk av lærlinger	Pkt. 4 og 4.1
Krav om fast ansatte	Pkt. 5 og 16
Særlige regler ved innleie	Pkt. 7 og 7.1
Bruk av innleid arbeidskraft/underentreprenør	Pkt. 7 og 7.1
Lønns- og arbeidsvilkår	Pkt. 8, 16 og 17
Rapportering av utenlandsk virksomhet	Pkt. 10.3

5.1. Personell

Entreprenøren skal informere byggherren om utpeking, utskifting eller forflytting av personer som er tillagt viktige funksjoner i kontraktsarbeidet.

Byggherren kan, hvis det foreligger saklig grunn, nekte entreprenøren å benytte angitte personer i de aktuelle stillingene eller be om at personene blir skiftet ut. Omkostningene ved dette skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal på egen bekostning sørge for utskiftning av personell som opptrer på klanderverdig måte eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

Entreprenørens egne ansatte som inngår i oversiktslistene, skal utføre minst 25 % av timeverkene i kontraktsarbeidet regnet totalt i utførelsestiden jf. C5 pkt. 5. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) regnes kravet om 25 % av timeverkene samlet for deltakerne.

Person(er) med det daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos entreprenøren.

Entreprenøren skal til enhver tid kunne sannsynliggjøre at kontraktens krav med hensyn til arbeidstakere, vil bli ivaretatt.

5.2. Bruk av innleid arbeidskraft/underentreprenør

Arbeidet skal utføres av entreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold. Deler av arbeidet kan utføres av underentreprenører og/eller innleid arbeidskraft eller utsendte arbeidstakere. Arbeidskraften skal være lovlig.

NS 8406 pkt. 12, som gjelder bruk av underentreprenør, gjøres gjeldende også for bruk av innleid arbeidskraft.

Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe), gjelder denne bestemmelsen for den enkelte deltaker i arbeidsfellesskapet.

Virksomhet som foretar utleie av personell sidestilles i denne bestemmelsen med underentreprenør.

Underleverandør behandles kontraktsmessig på samme måte som underentreprenør.

Entreprenøren plikter å gi byggherren informasjon om underentreprenørenes økonomi, finansielle stilling, kapasitet og tekniske kompetanse, inklusive dokumentasjon på registreringer (Brønnøysundregisteret, autorisasjon for arbeider etc.) som er nødvendig for at byggherren skal kunne vurdere spørsmål om godkjennelse. Videre skal entreprenøren klarlegge om valgte underentreprenør vil utføre alt arbeid selv, eller om denne planlegger ytterligere ledd under seg. Ytterligere ledd begrenses til ett ledd med mindre annet er spesielt avtalt med byggherren. Entreprenøren skal videreføre alle aktuelle krav i denne kontrakten til underentreprenørene.

Entreprenør og underentreprenør skal fylle ut inntakskontrollskjema i HMS Reg.
Skjema omhandler blant annet SHA og lønns- og arbeidsvilkår og videreføring av kontraktens krav til neste ledd. Arbeid som skal utføres av underentreprenører kan ikke startes opp før erklæring av inntakskontroll er levert byggherre.
Brudd på entreprenørens plikt til å levere skjema for inntakskontroll gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Entreprenør har ansvaret for inntakskontroll. Dette ansvaret kan ikke delegeres. Ved inntakskontrollen skal det som minimum foretas en utsjekk av nødvendig dokumentasjon eksempelvis kompetansebevis og sertifikater for maskinførere, HMS-kort, lovpålagt HMS-opplæring. Det skal gis informasjon om SHA-planen, samt resultatet av samhandlingsprosessen.

Entreprenøren skal i tillegg fremlegge fullmakt for innhenting av utvidet skatteattest fra alle sine underentreprenører, jf. kap. B2, pkt. 3.3.

Entreprenøren skal kreve skatteattester i alle underliggende entrepriseforhold ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdrag som overstiger en verdi på 500 000 kroner eks mva. Dette gjelder ikke virksomhet som foretar utleie av personell. Brudd på entreprenørens plikt til å kreve skatteattester gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma med underentreprenør som kan fremlegge skatteattester. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal kreve HMS-egenerklæring i alle underliggende entrepriseforhold før inngåelse av kontrakter. Dette gjelder ikke virksomhet som foretar utleie av personell. Brudd på entreprenørens plikt til å kreve HMS-egenerklæring gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma med underentreprenør som kan fremlegge HMS-egenerklæring. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Byggherren kan trekke tilbake godkjenning av underentreprenør dersom det er saklig grunn.

5.3. Anvendt arbeidskraft

Entreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser.

Alle avtaler med de som utfører arbeid på kontrakten, skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet og utførelse ved underentreprise som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom entreprenøren selv eller noen av hans underentreprenører anvender arbeidskraft som er ulovlig eller som ikke oppfyller kravene i kontrakten, og forholdet ikke er blitt rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten skal utgjøre 1 promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn 10 000 kroner pr hverdag.

Dersom iverksettelse av dagmulkt ikke fører til retting av forholdet, kan byggherren heve kontrakten. Heving av kontrakten gir byggherren anledning til å utelukke entreprenøren og eventuelt underentreprenør fra å delta i oppdrag for Vestland fylkeskommune for inntil ett år. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen begge deltagerne, eller alle der det er flere enn to.

5.4. Databehandling og personvern

Kontrakten forutsetter at entreprenøren samler inn data på vegne av Vestland fylkeskommune, blant annet for å ivareta krav til dokumentasjon og rapportering. Disse dataene kan omfatte opplysninger som kan knyttes til personell som utfører arbeid på kontrakten og andre personer. Før kontraktsarbeidene starter, må entreprenøren derfor inngå en databehandleravtale med Vestland fylkeskommune som regulerer behandlingen av personopplysninger. Vestland fylkeskommune er etter databehandleravtalen behandlingsansvarlig og entreprenøren er databehandler. I tillegg skal entreprenøren på vegne av Vestland fylkeskommune informere alle som utfører arbeid på kontrakten om hvordan Vestland fylkeskommune behandler personopplysningene. Dette skjer gjennom en personvernerklæring som entreprenøren distribuerer på vegne av Vestland fylkeskommune.

6. Tillatelse, løyver og dispensasjoner

Entreprenøren skal på egen bekostning i rett tid innhente, opprettholde og dokumentere informasjon, godkjennelser og tillatelser som er nødvendig for utførelsen av

kontraktsarbeidet og som må eller kan innhentes i entreprenørens navn. Byggherren skal på entreprenørens anmodning yte nødvendig medvirkning i denne forbindelse.

Entreprenøren skal gi byggherren informasjon om kontraktsarbeidet, om firmaet og eventuelt underentreprenører som byggherren på ordinært vis er forpliktet til å gi myndighetene.

Dette omfatter også nødvendige tillatelser, løyver og dispensasjoner for de maskiner, personell og utstyr som skal brukes til utførelse av kontraktsarbeidet.

7. Sikkerhetsstillelse (se NS 8406 pkt. 8)

7.1. Entreprenørens sikkerhetsstillelse

Sikkerhet stilles på Standard Norges Byggblankett 8406 B, Formular for entreprenørens sikkerhetsstillelse i utførelsestiden og i reklamasjonstiden.

Første avsnitt i NS 8406, pkt. 8, utgår, og erstattes i denne kontrakten av slik tekst:
«Entreprenøren skal stille betryggende sikkerhet for oppfyllelsen av sine kontraktsforpliktelser med 4 % av kontraktssummen i utførelsestiden som reduseres til 1 % av kontraktssummen for de første 3 år av reklamasjonsperioden. Byggherren plikter ikke å betale avdrag før han har mottatt entreprenørens sikkerhetsstillelse.
«Utførelsestiden» slutter når overtakelse iht. kap. C2, pkt. 26.2, er gjennomført.
Med «de første 3 år av reklamasjonsperioden» menes her de første 36 månedene etter at utførelsestiden er slutt.»

Sikkerhet skal stilles av bank, forsikringsselskap eller annen kredittinstitusjon som godkjennes av byggherren. Som sikkerhet aksepteres også garantibeløpet plassert på sperret konto til fordel for byggherren. Renter tilfaller entreprenøren.

For arbeidsfellesskap skal sikkerhet stilles på vegne av arbeidsfellesskapet, ikke de enkelte deltakende firmaer.

Entreprenøren skal levere byggherren dokumentasjon på sikkerhetsstillelsen før kontraktsarbeidenes start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

7.2. Byggherrens sikkerhetsstillelse

Byggherren stiller ikke sikkerhet jf. NS 8406, pkt. 8 siste avsnitt og entreprenør kan ikke kreve sikkerhet etter NS 8406, pkt. 19.3 siste avsnitt.

8. Forsikring (se NS 8406 pkt. 9 og C5 punkt 9)

Entreprenøren skal levere byggherren kopi av forsikringsbevis før kontraktsarbeidenes start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren skal oppdateres med kopi ved endringer og fornyelse av forsikringsbevis.

Det kreves ikke generell forsikring av det som til enhver tid er utført av kontraktsarbeidet, materialer byggherren har betalt forskudd for eller materialer byggherren har overgitt i entreprenørens besittelse, se NS 8406, pkt. 9, første avsnitt. Unntak fra dette gjelder for arbeid og kapitalgjenstander hvor slik forsikring spesielt er krevet i kontrakten.

Entreprenørens eiendommer og utstyr som til enhver tid brukes i kontraktsarbeidet, skal være tingskadeforsikret.

9. Krav til utførelse av drift og vedlikehold

Drifts- og vedlikeholdsoppgaver er de oppgaver og rutiner som utføres for at vegnettet skal fungere som planlagt og for å opprettholde vegnettets kvalitet. Dette kan også inkludere utbedring av vegnettet.

Kontrakten beskriver krav til standard for drift og vedlikehold. Kravene gjelder hele vegnettet.

Kontrakten beskriver hva entreprenøren har ansvar for. Ansvaret gjelder uansett utløsende årsak, eksempelvis også hærverk og tyveri, der annet ikke er beskrevet.

Vegnettet skal fungere i henhold til sin hensikt. Objekt skal være fritt for avvik som er til fare for trafikanter eller andre, reduserer objektets funksjon, reduserer objektets levetid, skjemmer objektet eller innebærer andre avvik i forhold til opprinnelig utforming og utførelse. Entreprenøren skal sørge for at vegnettet er framkommelig for alle trafikanter gjennom hele året (unntak gjelder for vinterstengte veger), i henhold til kontraktens standard for vegnettet, med sikring av trafikksikkerhet, miljø, universell utforming og service for trafikantene og vegens naboer. Entreprenøren skal også ivareta vegnettets estetiske utforming.

Entreprenørens funksjonsansvar utløses når det oppstår eller vil oppstå avvik fra kontraktens krav. Entreprenøren må på eget initiativ planlegge, identifisere behov og iverksette tiltak.

Tilstand som utvikler seg gradvis over tid på grunn av vekst eller nedbrytning (slitasje, alder o.l.) skal utbedres før avvik oppstår.

Avvik som oppstår ved utførelse av inspeksjon, drift og vedlikehold skal utbedres umiddelbart.

Entreprenøren skal selv sørge for at han har tilgjengelig utstyr, mannskap, kompetanse og informasjon som er nødvendig for å utføre arbeidet i henhold til kontrakten. Dette gjelder også vaktberedskap og mannskaps-/maskinberedskap. Entreprenøren skal innenfor kontraktens krav selv velge metode, tiltak og ressurser.

Utførelse av prosesser med annen enhet enn rundsum
Prosesser med annen enhet enn rundsum skal utføres i samråd med byggherren etter skriftlig bestilling, dersom annet ikke er beskrevet/avtalt.

Entreprenørens utførelse av kontraktsarbeid
Entreprenøren skal utføre kontraktsarbeidet på en fagmessig og aktsom måte, og legge vekt på sikkerheten slik at skade på person og eiendom unngås.

Spesiell aktsomhet skal utvises i forhold til trafikksikkerhet, trafikkavvikling, arbeidsmiljø og ytre miljø.

Arbeidet skal utføres med serviceinnstilling overfor trafikantene og vegens naboer.

Arbeidet skal utføres i henhold til aktuelle lover, forskrifter og bestemmelser.

Arbeidet skal utføres slik at forstyrrelsen for trafikantene, vegens naboer og øvrige omgivelser minimaliseres, vurdert i forhold til arbeidets viktighet og i forhold til kostnadene for utførelsen av arbeidet. Dette gjelder både valg av utførelsesmetode og tidspunkt for utførelse, sett over døgnet, over uken og over sesongen/året.

Dersom en arbeidsoppgave kan utføres på alternative tidspunkt eller med alternative utførelsesmetoder, skal det velges en utførelsesmetode og et tidspunkt for utførelse som gir minst mulig kostnad for samfunnet. Byggherren har rett til å styre utførelsen av arbeid der entreprenøren ikke har funksjonsansvar.

Det skal nyttes maskiner og utstyr som ikke skader vegnettet, og som er til minst mulig forstyrrelse for trafikantene, vegens naboer og andre.

Det skal søkes benyttet materialer og metoder som muliggjør gjenbruk ved fremtidig drift og vedlikehold. Produkter skal i størst mulig grad gjenbrukes. For produkter og materiell der gjenbruk ikke er mulig, og det finnes etablerte gjenvinningsordninger, skal materiell som ikke gjenbrukes leveres til gjenvinning.

Gjenbruk og gjenvinning skal være en samsvarsforpliktelse etter bestemmelsene i NS-EN ISO 14001:2015 pkt. 4.2 og inngå blant miljøaspektene som entreprenørens ledelsessystem for miljø skal omfatte, jf. pkt. 6.1 i samme ISO-standard. Dessuten skal entreprenøren fastsette miljømål for gjenbruk og gjenvinning, jf. pkt. 6.2 i standarden.

Det skal søkes benyttet metoder, maskiner og utstyr som minimaliserer utslipp av klimagasser og andre negative påvirkninger av ytre miljø.

Vegnettet er av varierende alder og opprinnelse, og ikke overalt utformet eller sikret iht. gjeldende bestemmelser for nye veganlegg. Ved hendelser og skader på vegnettet kan det oppstå tilfeller der det ut fra hensyn til f.eks. framtidig trafikksikkerhet og påkjørselsfare, eller framtidige drift- og vedlikeholdskostnader, kan være ønskelig å vurdere annen utforming/utførelse som alternativ til å utbedre/reparere iht. opprinnelig utforming. I slike tilfeller skal entreprenøren før utbedring/reparasjon identifisere problemstillingen og kontakte byggherren for avklaring av ev. endret utførelse.

Spesielt om reparasjon av skader
Reparasjon av skader voldt av kjent/ukjent motorvogn, jf. pkt. 15.4, og reparasjon av skader som ligger utenfor entreprenørens funksjonsansvar, jf. pkt. 20, og der reparasjonsarbeidene samtidig er av en slik art at de tilhører denne kontrakten, og ikke

annen parallell og på skadetidspunkt gjeldende kontrakt, er en del av entreprenørens kontraktsforpliktelse og er følgelig ikke en endring. Slike arbeider skal ikke inngå i beregningen av 15% i NS 8406, pkt. 19.1 tredje avsnitt. Arbeidene vil likevel bli håndtert som endringsarbeider, jf. NS 8406, pkt. 19 og pkt. 40.

For slike arbeider som omfatter reparasjon av skader etter en hendelse, og der de aktuelle reparasjonsarbeidene totalt forventes å beløpe seg til en kostnad på over 5% av kontraktssummen, eller over 15 mill. kr, selv om dette ikke skulle utgjøre så mye som 5% av kontraktsummen, forbeholder byggherren seg retten til å lyse ut de deler av arbeidet som egner seg i egne entrepriser. I slike tilfeller hvor arbeider kan lyses ut i egne kontrakter, er heller ikke aktuelle deler av arbeidet omfattet av entreprenørens kontraktsforpliktelser. Hendelser som medfører skader flere steder innenfor kontraktsområdet av samme årsak, innenfor en tidsperiode på 24 timer, regnes som én hendelse.

Tiltakstider
Tiltakstid er tiden fra avvik oppstår til avvik er utbedret. Tidspunkt hvor avvik fra krav oppstår vil i praksis bety tidspunkt hvor kunnskap om avviket foreligger eller burde foreligget.

Avvik skal sikres iht. krav i prosess 18.3 i kap. D1.

Dersom annet ikke framkommer av kap. D1, skal avvik som medfører redusert funksjon eller levetid (objektet fyller ikke sitt formål, levetid reduseres eller levetidskostnader øker) utbedres innen 1 uke ved ÅDT over 3000, ellers innen 2 uker. Øvrige avvik skal utbedres innen 4 uker, dersom annet ikke framkommer av kap. D1.

Tiltakstidene gjelder for alle kontraktsarbeider, også endringsarbeider.

For utbedring av større skader som ligger utenfor entreprenørens funksjonsansvar, eller utførelse av oppgaver der tiltakstid er irrelevant, gjelder at arbeidet skal påbegynnes innen 2 uker fra bestilling, dersom annet ikke er avtalt. For slike arbeider skal det avtales frist for ferdigstillelse.

Ressursdimensjonering
Der det er stilt konkrete krav til ressursdimensjonering i kontrakten, inkluderer dette ikke ressurser som entreprenøren må ha for å utføre andre kontraktsarbeider eller følgearbeider, som f.eks. utstyr for lasting av strømidler på bil, driftstiltak på eget riggområde osv. Dersom entreprenøren velger å utføre oppgave med funksjonsansvar på annen måte enn den byggherren har lagt til grunn for ressursdimensjoneringskravet, gjelder tilsvarende.

10. Styring og ledelsessystem

10.1. Kvalitetssikring (se NS 8406 pkt.11)

Entreprenøren skal utarbeide en kontraktsspesifikk kvalitetsplan som beskriver prosesser, prosedyrer og tilhørende ressurser som skal anvendes av hvem og når for å oppfylle kravene i kontrakten.

10.2. Kvalitetsplan

Entreprenøren skal overlevere kvalitetsplan til byggherren før arbeidet starter.

Byggherren kan nekte oppstart av aktiviteter hvor ikke tilstrekkelig arbeidsprosedyre eller arbeidsbeskrivelse foreligger, eller hvor entreprenøren ikke etterlever kontraktens krav til kvalitetssikring.

Kvalitetsplanen skal vise entreprenørens systematiske ivaretakelse både av kvalitet og HMS. Kvalitetsplanen skal dekke alle arbeidsoperasjoner og minst inneholde følgende:

Organisasjonsplan	Organisasjonsplan skal gi oversikt over nøkkelpersoner på kontrakten samt kort stillingsbeskrivelse for lederfunksjonene, deres ansvar, og fullmakter og formelle kontaktlinjer.
Kontrollplan	Kontrollplan skal omfatte prosesser for overvåking, måling, analyse og forbedring som er nødvendig for • å bevise overensstemmelse for produktet • å sørge for overensstemmelse for systemet for kvalitetssikring • kontinuerlig å forbedre virkningen av systemet for kvalitetssikring Kontrollplan for arbeidene skal minimum vise prosess/ arbeidsoperasjon, kontraktsmengde, prøveomfang, krav/toleranser og ansvarlig for kontrollen. Kontrollplanen skal videre inneholde rubrikker for kontrollresultat og godkjenning/utsjekking for de enkelte prosessene, henvisning til avviksmeldingsnummer samt merknader.
Arbeidsprosedyrer	Arbeidsprosedyrer skal dokumentere at arbeidsoperasjonene er gjennomtenkt og planlagt slik at alle kvalitetskrav kan overholdes.
Avviksbehandling	Det skal etableres prosedyre for avviksbehandling. Avviksbehandlingen skal sikre kontinuerlig forbedring gjennom korrigerende og forebyggende tiltak, sikre overensstemmelse med krav og byggherrens aksept ved utbedring av avviket, samt dokumentere eventuelle endringer i forhold til planene.
Dokumentbehandling	Entreprenøren skal ha et system for dokumentbehandling som sikrer at alle nødvendige opplysninger tilflyter rette vedkommende. Det skal kunne dokumenteres/kontrolleres at det alltid arbeides etter gjeldende modeller, tegninger og dokumenter. Det skal kunne dokumenteres at det alltid arbeides etter gjeldende stiknings- og maskinstyringsdata, modeller, tegninger og dokumenter.

10.3. Krav til ledelsessystem for kvalitet og miljø

Ledelsessystem for arbeidsmiljø
Entreprenøren skal innen 12 måneder etter oppstart av kontraktsarbeidene være sertifisert etter NS-ISO 45001:2018. Senest ved oppstart av kontraktsarbeidene skal entreprenøren fremlegge dokumentasjon på at arbeidet med sertifisering er igangsatt.

Entreprenøren skal minst for den del av organisasjonen som har kontraktsforpliktelser i forhold til byggherren; etablere, innføre, vedlikeholde og når nødvendig ajourføre et ledelsessystem for arbeidsmiljø som er i samsvar med kravene i NS-ISO 45001:2018. Dette kravet skal være fullt oppfylt fra kontraktsarbeidenes start, uavhengig av om sertifisering på vedkommende tidspunkt er på plass eller ikke.

Ledelsessystem for miljø
Entreprenøren skal innen 12 måneder etter oppstart av kontraktsarbeidene være sertifisert etter NS-EN ISO 14001:2015. Senest ved oppstart av kontraktsarbeidene skal entreprenøren fremlegge dokumentasjon på at arbeidet med sertifisering er igangsatt.

Entreprenøren skal minst for den del av organisasjonen som har kontraktsforpliktelser i forhold til byggherren; etablere, innføre, vedlikeholde og når nødvendig ajourføre et ledelsessystem for miljø som er i samsvar med kravene i NS-EN ISO 14001:2015. Dette kravet skal være fullt oppfylt fra kontraktsarbeidenes start, uavhengig av om sertifisering på vedkommende tidspunkt er på plass eller ikke.

Ledelsessystem for kvalitet
Entreprenøren skal innen 12 måneder etter oppstart av kontraktsarbeidene være sertifisert etter NS-EN ISO 9001:2015 "Ledelsessystemer for kvalitetsstyring – Krav". Senest ved oppstart av kontraktsarbeidene skal entreprenøren fremlegge dokumentasjon på at arbeidet med sertifisering er igangsatt.

Entreprenøren skal minst for den del av organisasjonen som har kontraktsforpliktelser i forhold til byggherren; etablere, innføre, vedlikeholde og når nødvendig ajourføre et ledelsessystem for kvalitet som er i samsvar med kravene i NS-EN ISO 9001:2015 "Ledelsessystemer for kvalitetsstyring – Krav". Dette kravet skal være fullt oppfylt fra kontraktsarbeidenes start, uavhengig av om sertifisering på vedkommende tidspunkt er på plass eller ikke.

Ledelsessystem og tilhørende planer
Ledelsessystemet med tilhørende planer som skal være innført i organisasjonen ved kontraktsarbeidenes start skal omfatte alle arbeider og produkter som entreprenøren har ansvar for.

Entreprenøren skal etablere et program for interne kvalitetsrevisjoner, førstepartsrevisjon, som sendes byggherren senest innen kontraktsarbeidenes start og når det oppdateres. Entreprenøren skal gjennomføre kvalitetsrevisjoner i henhold til programmet og når det er påkrevd og ikke med lengre opphold enn 6 måneder mellom hver revisjon. Kopi av revisjonsrapport skal sendes kvalitetsrevisoren som entreprenøren har engasjert og byggherren innen 14 dager etter at en revisjon er gjennomført. I oversendelsen til byggherren skal entreprenøren gjøre rede for hvordan eventuelle avvik og andre

observasjoner etter revisjoner vil bli behandlet videre i egen organisasjon, og dokumentere hvordan tidligere påpekte avvik og observasjoner er håndtert.

Entreprenørens kvalitetsplan skal dekke alle operasjoner i driften og minst inneholde planer og elementer som er stilt krav om i kontrakten. Planene skal foreligge før kontraktsarbeidenes start. Deler av planene omtalt i pkt. 10.7 knyttet til aktiviteter som først opptrer senere enn 4 måneder etter kontraktsarbeidenes start kan foreligge senere eller etter avtale med byggherren, men skal i alle tilfeller forelegges byggherren minst 50 dager før arbeidene igangsettes.

Tidspunkt for utførelse av arbeid med særlig risiko skal så langt mulig framgå av planene.

I kvalitetsplanen skal det beskrives hvordan grunnlaget for fakturering skal utarbeides, inkl. håndtering av prisregulering og mva.

Entreprenørens kvalitetshåndbok, eller en beskrivelse av eget styringssystem for kvalitet, skal tilpasses denne kontrakt. Beskrivelsen av eget styringssystem for kvalitet kan erstatte kvalitetshåndboken. Kvalitetshåndbok/beskrivelse og kvalitetsplan skal oversendes før kontraktarbeidenes start og ved oppdateringer.

Entreprenøren skal gi relevant informasjon etter behov til bl.a. perioderapporter og årsrapporter som byggherren utarbeider.

Byggherren vil gjennomgå entreprenørens planer og prosedyrer, og gi sine kommentarer til innholdet. Byggherrens gjennomgang av planer og prosedyrer reduserer ikke entreprenørens ansvar for resultatet ved gjennomføring av kontraktsarbeidet.

Leverandørrevisjon
Entreprenøren skal stille nødvendige ressurser tilgjengelig hvis byggherren ønsker å gjennomføre en leverandørrevisjon. Med leverandørrevisjon menes revisjon hvor byggherren er oppdragsgiver for revisjonen og entreprenøren er den reviderte parten. Byggherren utpeker en revisjonsleder sammen med et ev. revisjonslag som utfører revisjonen. Revisorene som byggherren peker ut, skal ha rett til innsyn i dokumenter som angår:

- entreprenørens ledelsessystem
- utførelsen av kontraktsarbeidet
- produksjonsprosessen
- de deler av entreprenørens styringssystem som kan ha betydning for entreprenørens oppfyllelse av kontrakten
- dokumentert informasjon som foreligger som bevis på ledelsens gjennomgang iht krav i pkt. 9.3 i ISO-standardene for ledelsessystem

Denne listen er ikke uttømmende.

I forbindelse med en leverandørrevisjon, har byggherren rett til å utføre intervjuer av personell som inngår i den del av organisasjonen som har kontraktsforpliktelser i forhold

til byggherren og dessuten foreta inspeksjon og kontroll. Entreprenøren skal i denne forbindelse yte rimelig assistanse.

Entreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos underentreprenører.

En leverandørrevisjon skal varsles av byggherren minimum 4 uker før utførelsestidspunktet. Varselet skal inneholde opplysninger om revisjonstype, tema, omfang og kriterier.

10.4. Dokumentasjon

Entreprenøren skal levere dokumentasjon på overensstemmelse for produktet, dvs. at kontraktens kvalitetskrav er oppfylt, til byggherren fortløpende. Eventuelle avvik skal tydelig fremgå av entreprenørens kvalitetsdokumentasjon.

10.5. Behandling og rapportering av mangler og avvik

Mangler entreprenøren avdekker skal rapporteres fortløpende og behandles iht. entreprenørens prosedyrer. Rapporten skal inneholde:

- Beskrivelse av mangel (rapporteres i ISY Road som innrapportert «avvik»)
- Vurdering av årsaken
- Beskrivelse av korrigerende tiltak, hva er gjort og tidspunkt for tiltak
- Vurdering om senere gjentagelse av lignende type mangel kan forhindres gjennom oppdatering av ledelsessystemet eller kvalitetsplanen. Vurderingen skal drøftes med byggherren. Hvis vurderingen viser at forbedring kan skje gjennom en oppdatering av ledelsessystemet eller kvalitetsplanen, skal entreprenøren gjennomføre dette samtidig som han framlegger et forslag til hvordan forbedringen kan rapporteres tilbake til byggherren og hvordan forbedringen kan måles.

Entreprenøren skal svare på byggherrens meldinger om avvik og mangler. Svaret skal inneholde samme opplysninger som beskrevet foran. Svar skal foreligge senest 3 dager etter at rapporten fra byggherrens kontroll ble mottatt. Spesielt i forbindelse med vinterdriften kan byggherren fastsette en kortere tidsfrist

10.6. Ressurs- og organisasjonsplan

Ressursplanen skal vise totaloversikt for kontraktsarbeidene over alt mannskap, lokaler, depot, maskiner og utstyr med lokalisering. Det skal framgå hvilke ressurser som er entreprenørens egne, og hvilke ressurser som tilhører hvilke underentreprenører.

Organisasjonsplanen skal vise oversikt over navngitte nøkkelpersoner på kontrakten, samt stillingsbeskrivelse for lederfunksjonene, kvalitetsfunksjonene og beredskapsfunksjonene, deres ansvar, fullmakter og formelle kontaktlinjer.

Vurdering av om ressurs- og organisasjonsplan er tilfredsstillende utarbeidet og implementert, vil blant annet omfatte forholdene angitt i sjekkliste gitt i kap. D2-K.

10.7. Aktivitetsplaner, møter og kompetanse

10.7.1. Plan og krav til inspeksjon og kontroll

Entreprenøren skal etablere og vedlikeholde en plan for systematisk kontroll av vegnettet. Dette innebærer inspeksjon, overvåking og andre former for registrering av tilstand i forhold til kontraktskravene.

Planen skal blant annet omfatte:

1. Inspeksjon, dvs. rutinemessig inspeksjon og overvåking av vegnettet iht. kap. D1, prosess 18.2.
2. Egeninspeksjon, dvs. entreprenørens inspeksjon og registrering med henblikk på planlegging av kontraktsarbeidet

Planen skal bl.a. beskrive inndeling av vegnettet i kontrollruter for inspeksjon, overvåking og registrering for de ulike formål.

Planen skal inneholde vurderinger for alle typer oppgaver angitt i kontraktens kap. D1 knyttet til risiko for avvik i gjennomføring av kontrakten. I vurderingen av behov for kontroll langs vegnettet, inngår også vegtype/trafikkvolum, sesong (vinter/sommer) samt kontrollens formål. Planen skal tilfredsstille kontraktens krav til kontrollfrekvenser for både inspeksjon og øvrige beskrevne inspeksjoner.

Inspeksjonene skal gjennomføres iht. planen og fange opp alle avvik og tiltaksbehov. Der inspeksjonene avdekker behov for gjennomføring av tiltak uten funksjonsansvar, skal behov rapporteres til byggherren. I tillegg til de frekvensbaserte inspeksjonene skal entreprenøren foreta annen/supplerende inspeksjon når forholdene (vær, værmeldinger, klimadata, skredvurderinger, stor vannføring, sterk vind, spesielle arrangement, trafikale forhold, andre hendelser, meldinger fra byggherren, VTS, tredjemann osv.) tilsier behov for dette.

10.7.2. Beredskapsplan

Beredskapsplan skal inneholde prosedyre for å ivareta kontakten til Vestland fylkeskommune og beredskap for å ivareta trafikkavvikling m.m. året rundt.

Byggherrens egen varslingsplan og beredskapsplaner skal inkluderes i og være en del av denne beredskapsplanen. Byggherrens varslingsplan og beredskapsplaner som er aktuelle for denne kontrakten, finnes i kap. D2-H, D2-ID18.3a og D2-S17. Endringer i byggherrens planer vil bli meddelt skriftlig til entreprenøren.

Planen skal blant annet beskrive og presentere:

- Skiftordninger, vaktlister og beredskapslager
    - Skiftordninger med angitt tidsperiode, navngitt deltagende person, tilknytning til enhet, telefonnummer og skiftenes varighet (klokkeslett)
    - Vaktliste for alt deltakende personell med telefonnummer
    - Oversikt over hvor beredskapsmateriell er plassert, eks. skilter for omkjøring

  - Oversikt over annet aktuelt utstyr for fjerning av trær, rydding av skred, sperremateriell og hvilket materiell som finnes på det enkelte sted

- Dokumentasjon på eventuelle dispensasjoner
  - Dispensasjoner fra Arbeidstilsynet (overtid o.l.)
  - Underskrevne avtaler mellom arbeidsgiver/arbeidstaker ved skiftarbeid

- Varslingsrutiner
  - Internt i organisasjonen
  - Utkalling av ekstrapersonell
  - Varslingsrutiner mot VTS (jf. pkt. 11 og pkt. 14.4 i dette dokumentet og *håndbok R612 Vegmeldingstjenesten)*
  - Varslingsrutiner mot byggherren (jf. pkt. 11)

- Tilgjengelig reservepersonell, maskiner og utstyr
  - Oversikt over reservepersonell som kan tilkalles på kort varsel. Oppgi hvor lang tid det tar fra de tilkalles til de kan være i arbeid.
  - Oversikt over reservemaskiner og -utstyr som kan hentes inn på kort varsel. Oppgi hvor lang tid det tar fra de tilkalles til de kan være i arbeid.
  - Komplett telefonliste for aktuelt reservepersonell og utstyr

- Byggherrens varslings- og beredskapsplaner
  - Oversikt over faste omkjøringsruter

10.7.3. Vinterplan, møter og kompetanse

Vinterplanen skal årlig forelegges byggherren før 15. august.

Entreprenøren skal før hver vintersesong og innen 1. oktober, dokumentere at alle som skal arbeide med vinterdriften, har fått nødvendig innføring i og informasjon om vinterplanen.

Planen skal bl.a. beskrive og presentere:

- Tilgjengelig utstyr
  - liste over maskiner og utstyr, antall, type, arbeidsoppgave, lokalisering, arbeidsstrekning, egenskaper (for eksempel plog som er egnet for sporslitt vegbane)
  - reservemaskiner og -utstyr med lokalisering

  Det skal framgå hvilke ressurser som er entreprenørens egne, og hvilke ressurser som tilhører hvilke underentreprenører.

- Detaljplaner og kapasitetsberegning
  Planen skal dokumentere hvordan entreprenøren har gjort kapasitetsberegninger og disposisjoner for å ivareta kravene i prosess 9 i kap. D1. Tiden skal stipuleres for

utrykning og til ferdig utført tiltak på den aktuelle strekningen og for syklustid pr. arbeidsstrekning, inkludert alle nødvendige arbeider, ev. rigg, henting av strømidler, rydding etc.

- Strømiddellagre
  - Stedsangivelse og type lager
  - Volum sand/salt før vintersesongen
  - Plan for etterfylling, ev. avtaler om leveranser/direkte tilgang til eksterne produsenter
  - Opplasting (maskin, annet)
  - Rutiner for frostsikring av salt-/sandutstyr (ev. varmgarasje)

- Fordeling av maskin- og utstyrsenheter på vegnettet
  - Kart med inntegnede brøytestrekninger for hver enhet
  - Kart med inntegnede strøstrekninger for hver enhet
  - Kart/oversikt som viser hvilken standard som gjelder den enkelte strekning
  - Liste over veger og strekninger som viser hvilket utstyr som skal nyttes

- Prioriterte vegstrekninger og spesielle forhold
  - Iht. oversikt fra byggherren i kap. D2-S29
  - Rutinebeskrivelse for prioriteringen
  - Oversikt over stikkrenner med behov for tining
  - Oversikt over punkter (stikkrenner, grøfter m.v.) der det er spesielle tiltaksbehov før vårløsningen
  - Strekninger der fokksnø kan være et problem

- Konkrete saltrutiner i forhold til bl.a. kap. D2-ID9b

- Strekninger med behov for bortkjøring av snø
  - Iht. oversikt fra byggherren i kap. D2-S29
  - Beskrivelse av rutine for bortkjøring på den enkelte strekning
  - Oversikt over tilgjengelige tippsteder

- Beskrivelse av rutiner for drift, vedlikehold, kalibrering og innstilling av utstyr
  - Vedlikeholdsrutiner, Hva skal utføres av bruker? Hva skal utføres på verksted? Angivelse av hvor div. slitegods lagres, anskaffes og avtalte leveringstidsfrister som sikrer tilgjengelighet for nødvendige slitegods på kort varsel
  - Prosedyre for bruk, kalibrering/kontroll inkl. tidspunkt for kalibrering/kontroll av strøutstyr
  - Prosedyre for innstilling og bruk av plogutstyr
  - Prosedyre for innstilling og bruk av annet aktuelt utstyr

  - Prosedyre for avstemming av målt forbruk strømateriell (fra automatisk dataoppsamling) mot målt faktisk opplastet volum/vekt

- Rutiner og telefonnumre for kontakt med utstyrsleverandør/reparatør for reparasjon av utstyr
  - Telefonliste verksted eventuelt leverandør
  - Telefonliste til leverandører av reservemateriell og slitegods

- Rutiner og ansvar for overvåkning av tilstand på veg og utkalling av mannskap og utstyr
  - Ved snøfall eller varsel om snøfall
  - Ved behov for salting
  - Ved fare for farlige/uventede standardsprang
  - Ved behov for sanding
  - Ved sesongens første snøfall eller snøfall etter lengre barvegsperioder
  - Ved behov for reserver pga tekniske problemer

  Strørutinene skal vise hvor lang tid det tar fra varslene indikerer fare for glatt veg:

  - før tiltak er igang
  - før hver strekning er behandlet
  - og hvor lang tid det tar mellom hver gang en strekning blir behandlet

- Bemanningsplan for vinterdriften
  - Ressurser i vinterdriften: antall, funksjon og ansvar for overvåking, utførelse og kontroll
  - Reservepersonell til alle funksjoner og for alle maskinenheter
  - Skiftordninger og vaktlister, med angitt tidsperiode, navngitt deltagende person, tilknytning til enhet, telefonnummer og skiftenes varighet (klokkeslett)
  - Vaktliste for alt deltakende personell med telefonnummer

  Det skal framgå hvilke ressurser som er entreprenørens egne, og hvilke ressurser som tilhører hvilke underentreprenører.

- Plan for ladelogistikk som dokumenterer hvordan beredskapen opprettholdes også ved bruk av utslippsfrie kjøretøy

- Prosedyre for hvordan spesielle værforhold skal håndteres
  - Lave temperaturer når NaCl ikke kan brukes
  - Regn som fryser på bakken
  - Snøfall som er kraftigere enn forutsetningene for kapasitetsberegningene
  - Kraftig fokk
- Dispensasjoner/arbeidstid

  - Dispensasjoner fra Arbeidstilsynet (overtid o.l.)
  - Underskrevne avtaler mellom arbeidsgiver/arbeidstaker som bl.a. regulerer skiftarbeid og overtid

- Opplegg for periodene med redusert vinterberedskap
  - Oversikt over ressurser (mannskap, maskiner, utstyr, strømiddellagre m.m.)
  - Prioritering av strekninger for de ulike ressursene

10.7.4. Vinterplanmøte

Før hver vintersesong skal det avholdes et vinterplanmøte. Deltagere er driftsledelsen hos entreprenør og byggeledelsen hos byggherren. Tema for møtet er vinterplanen og sikkerjobbanalyser (SJA) knyttet til vinterdriften. Entreprenøren skal sende aktuelle SJA-er til byggherren i god tid før møtet.

Byggherren skal kalle inn til møtet.

Byggherren skal skrive referat fra møtet, referat skal sendes entreprenøren innen to uker etter avholdt møte.

10.7.4.a. Vintermøte

Årlig vintermøte

Hver høst før vinterberedskapsperioden starter, skal entreprenøren arrangere et møte med de som arbeider med vinterdriften, inkl. ledere og reservepersonell. Byggherren skal inviteres til møtet og ha anledning til å holde ett innlegg.

Møtet skal inneholde gjennomgang av:

- vinterplanen
- kontraktens krav knyttet til vinterdriften
- prioriterte og spesielle steder og strekninger
- risikovurderinger og arbeidsinstrukser knyttet til vinterdriften
- rutiner for utarbeidelse og signering av SJA knyttet til vinterdriften
- entreprenørens og byggherrens rutiner for håndtering av ekstraordinære værforhold
- rutiner for å følge med på værvarsler og for utkalling
- kjøreforholdsmeldinger
- varslings- og meldingsrutiner

Forbedringer og endringer siden forrige sesong skal gjennomgås spesielt.

Entreprenøren skal skrive referat fra møtet, referat skal sendes byggherren innen to uker etter avholdt møte.

Vintermøte før kontraktens første vintersesong

Høsten før kontraktens første vinterberedskapsperiode, skal entreprenøren i tillegg til det årlige vintermøtet arrangere et møte med alle som arbeider med vinterdriften, inkl. ledere

og reservepersonell. Byggherren skal inviteres til møtet og skal være ansvarlig for møteprogrammet. Møtet skal inneholde en gjennomgang av:

- Trafikksikkerhet
- HMS-forhold ved vinterdrift
- YM-forhold ved vinterdrift
- Spesielle forhold i kontrakten
- Informasjon fra VTS
- Informasjon fra Bybanen
- Andre saker

Dersom entreprenøren foretar vesentlige utskiftninger i vinterdriftspersonalet seinere år i kontraktsperioden, skal entreprenøren på byggherrens anmodning arrangere et tilsvarende vintermøte for nytt personell før vinterberedskapsperioden også de øvrige år. Byggherren skal tilpasse innholdet av dette møtet til nyansatt/nytiltrådt personell og de behov som foreligger for den aktuelle vintersesongen.

Byggherren skal skrive referat fra møtet, kopi skal sendes entreprenøren innen to uker etter avholdt møte.

10.7.4.b. Vinterdrift: Krav til kompetanse

Styring og utførelse av vinterdrift
Alle som skal arbeide med vinterdrift i kontrakten og skal styre eller utføre vinterdrift, skal ha nødvendig kompetanse, teoretisk og praktisk, innen vinterdrift.

Entreprenøren skal:

- Fastlegge nødvendig kompetanse, teoretisk og praktisk, ut fra kontraktens krav for personell som utfører vinterdrift
- Vurdere personalets kompetansenivå i forhold til kontraktens kompetansekrav
- Gjennomføre opplæring og andre tiltak som er nødvendig for at personellet kan tilfredsstille kontraktens krav til kompetanse
- Vurdere effekten av opplæringstiltakene
- Klargjøre for personellet hvordan deres kompetanse bidrar til å oppnå de krav som er stilt til vinterdriften
- Dokumentere planer som beskriver hvordan disse kravene skal ivaretas og dessuten beskriver hvilke tiltak som skal gjennomføres for å sikre at nødvendig kompetansetest finner sted

Verifisering av kompetanse
Personellets kompetanse skal verifiseres gjennom en kompetansetest basert på kompetansekrav beskrevet i kap. D2-IC10.7.4b. Kompetansetesten skal gjennomføres senest 1. desember den første vintersesongen verifiseringen skal gjelde.

Kravet om verifisering av kompetanse gjelder personell som styrer vinterdrift eller er fører på bil/maskin i vinterdriften. Personell som kun utfører manuelt praktisk arbeid i vinterdriften er unntatt fra dette kravet om verifisering av kompetanse.

Kompetansekravene som skal verifiseres er videre differensiert på følgende personellkategorier:

A Arbeidsledelse
Personell som styrer vinterdrift
Gjelder også personell som utfører vinterdrift selv og har ansvar for utkalling av andre som utfører vinterdrift

Us Utførende/salting
Personell som utfører vinterdrift:
Fører på bil/maskin som strør salt (uansett vinterdriftsklasse)

U Utførende
Personell som utfører vinterdrift:
Fører på annen bil/maskin enn bil/maskin som strør salt

Entreprenøren må avklare hvilken kategori hvert vinterpersonell skal verifiseres for, og melde hver av kandidatene opp i aktuell test i kompetanseportal som gjøres tilgjengelig av byggherren. Verifisering av kompetanse/kompetansetest skal gjennomføres for den aktuelle kategorien på en av vegvesenets trafikkstasjoner. Personer med lese-/skrivevansker må melde dette til byggherre i aktuell driftskontrakt i god tid før testen skal avlegges, for å få nødvendig hjelp til gjennomføring.

Kompetansetesten består av 40 spørsmål, og minst 75% av svarene må være riktig for at kandidaten skal få godkjent. Dersom kandidaten ikke består testen, kan det gjennomføres ny test på trafikkstasjonen. Det er ingen begrensning på hvor mange tester som kan gjennomføres. Godkjent kompetansetest er gyldig i 5 år fra gjennomføringsdato. Godkjent kompetansetest er gyldig i alle driftskontrakter for Statens vegvesen, Vestland fylkeskommune, m.fl.. Dokumentasjon på bestått kompetansetest skal fremlegges for byggherre senest i første påfølgende byggemøte i aktuell driftskontrakt.

Personell som kommer inn i kontrakten etter 1. desember i oppstartsåret gis tillatelse til å arbeide med vinterdrift i kontrakten i en tidsperiode på inntil 4 uker uten å ha bestått kompetansetest, så sant opplæring i praktisk utførelse er gjennomført.

Byggherren kan etter spesiell vurdering gi tillatelse til at personell som ikke har bestått kompetansetesten, utfører arbeid i vinterdriften for inneværende vintersesong.

Der det kun gjenstår en avtalt vintersesong i kontrakten, kan byggherren gi tillatelse til at personell som har kompetansetest med ordinær gyldighet (innenfor den ovenfor omtalte 5-årsrammen fra gjennomføringsdato) i hele forrige vintersesong, kan utføre arbeid i vinterdriften også i hele kommende vintersesong uten ny kompetansetest.

<u>Opplæring i praktisk utførelse av vinterdrift</u>
Entreprenøren skal for personellet som utfører vinterdrift, gjennomføre en opplæring i

praktisk utførelse av vinterdrift iht. kap. D2-IC10.7.4b. Opplæringen skal være gjennomført før arbeidet starter. Opplæring i praktisk utførelse av vinterdrift skal tilpasses personellets oppgaver. Det kreves kun opplæring på maskiner/utstyr som den enkelte selv skal bruke.

Gjennomføringen av opplæring i praktisk utførelse av vinterdrift skal dokumenteres med program, oversikt over forelesere/instruktører og deltagerliste signert av deltagerne.

Opplæringsmateriell
Opplæringsmateriell finnes på:
Kompetansetest og opplæringsmateriell vinterdrift | Statens vegvesen

Ved motstrid mellom opplæringsmateriellet og øvrige dokumenter i kontrakten, gjelder bestemmelsene i kontraktens øvrige dokumenter foran opplæringsmateriellet.

Måling av friksjon
Personell som opererer utstyr for måling av friksjon, skal ha fått nødvendig opplæring i bruk av dette utstyret.

Automatisk dataoppsamling
Personell som opererer utstyr for automatisk dataoppsamling, skal ha fått nødvendig opplæring i bruk av dette utstyret.

10.7.5. Plan og kurs for håndtering av skred og flom

Plan
Planen skal bl.a. beskrive og presentere:

- Forebyggende tiltak som iverksettes ved varsel om fare for skred og flom inkludert spesiell oppfølging, inspeksjon og rensk av utsatte objekter som for eksempel grøfter, rister, stikkrenner og vannløp for bekker og elver
- Rutiner for å håndtere uforutsette skred- og flomsituasjoner og for utkalling av ressurser
- Hvordan organisering for å iverksette tiltak er planlagt, knyttet mot entreprenørens generelle beredskapsplan
- Oversikt over mannskap, maskiner og utstyr for hurtig utrykning
- Mannskap og maskinføreres erfaring, kompetanse og sikkerhetsopplæring i forhold til slikt arbeid
- De viktigste arbeidsoppgaver

Kurs
To personer som har ansvar for å organisere driften av skred- og flomutsatte strekninger skal delta på kurs for å sikre nødvendig kompetanse i håndtering av slike farer. Kurset arrangeres det første året i kontraktsperioden. Byggherren er ansvarlig for kurset, som er et en-dagers kurs. Byggherren utsteder kursbevis.

Kurset omfatter bl.a. relevante naturfarer i kontraktsområdet, meteorologiske faktorer, gjenkjenning av faretegn i vær- og grunnforhold, aktuelle informasjonskilder, byggherrens

beredskapsplanverk ved naturfarer og verktøy for innrapportering av faretegn og farevurderinger. Forhold som gjelder entreprenørens egen sikkerhet ved patruljering av skredfarlige områder, opprydding etter skred og flom samt søk og redning vil også bli gjennomgått.

Byggherren vil utarbeide nødvendig kursmateriell som stilles til disposisjon for entreprenøren.

Kurset vil bli arrangert i region Vest.

10.7.6. Plan og møte for drift og vedlikehold av grøntarealer

Plan for drift og vedlikehold av grøntarealer
Oppdatert plan forelegges byggherren innen 15. januar for hvert kontraktsår. Det første kontraktsåret skal planen foreligge ved kontraktsarbeidenes start 1. september.

Planen skal angi en kapasitetsvurdering pr. hovedaktivitet og minimum beskrive tidsrom for aktivitet, mannskap (antall og kompetanse) og maskiner og redskap (antall og type) for hver hovedaktivitet:

- Grasbakke, grasmark og grasplen
- Busker og trær
- Blomsterplantinger
- Regnbed
- Vegkantvegetasjon – kantklipp
- Vegkantvegetasjon – rydding av vegens frie rom og tilhørende vekstsone
- Vegkantvegetasjon – rydding av sikt/siktsone

Entreprenøren skal melde aktiviteter ferdig på vegstrekninger. Slik ferdigmelding skal skje påfølgende mandag for aktiviteter foregående uke.

Planmøte for drift og vedlikehold av grøntarealer
Før oppstart av hovedsesongen for drift og vedlikehold av grøntarealer skal det avholdes et planmøte. Partenes representanter og deres ledelse skal delta sammen med eventuelle faglige rådgivere.

Tema for møtet er planer for arbeidet (kantklipp, bekjempelse av uønskede/fremmede arter, håndtering av artsrike sideområder), bruk av plantevernmidler og sikkerjobbanalyser (SJA) knyttet til drift og vedlikehold av grøntarealer. Entreprenøren skal sende aktuelle SJA-er til byggherren i god tid før møtet.

Byggherren skal kalle inn til møtet.

Byggherren skal skrive referat fra møtet, referat skal sendes entreprenøren innen to uker etter avholdt møte.

Møte for drift og vedlikehold av grøntarealer
Hver vår skal entreprenøren arrangere et møte med de som arbeider med drift og vedlikehold av grøntarealer, inkl. ledere og reservepersonell. Møtet skal holdes etter

planmøtet for drift og vedlikehold av grøntarealer, men før hovedarbeidene med grøntarealer starter.

Byggherren skal inviteres til møtet.

Møtet skal inneholde gjennomgang av:

- Plan for drift og vedlikehold av grøntarealer
- Kontraktens krav knyttet til drift og vedlikehold av grøntarealer
- Bruk av plantevernmidler
- Risikovurderinger knyttet til drift og vedlikehold av grøntarealer
- Signert dokumentasjon på at SJA er gjennomgått med førere, reserveførere og annet personell som skal delta i drift og vedlikehold av grøntarealer
- Forbedringer og endringer siden forrige sesong

Entreprenøren skal skrive referat fra møtet, referat skal sendes byggherren innen to uker etter avholdt møte.

10.7.7. Plan for renhold av trafikkareal og vegområde

Oppdatert plan for renhold av trafikkareal og vegområde inkludert objekter og installasjoner skal forelegges byggherren innen 15. januar for hvert kontraktsår. Det første kontraktsåret skal planen foreligge ved kontraktsarbeidenes start 1. september. Planen skal angi en kapasitetsvurdering pr. hovedaktivitet og minimum beskrive tidsrom for aktivitet, mannskap (antall og kompetanse) og maskiner og redskap (antall og type) for hver hovedaktivitet:

- Renhold av trafikkareal
- Renhold av skilt og kantstolper
- Renhold av leskur
- Renhold av/i spesielle konstruksjoner, inkl. underganger
- Plukking av avfall og tømming av avfallsbeholdere/-containere
- Overvåking og fjerning av tagging og graffiti

Entreprenøren skal melde aktiviteter ferdig på vegstrekninger. Slik ferdigmelding skal skje påfølgende mandag for aktiviteter foregående uke.

10.7.8. Plan for øvrige aktiviteter

Det skal utarbeides aktivitetsplaner for alle drifts- og vedlikeholdsaktiviteter. For de aktiviteter som ikke er nevnt spesielt i pkt. 10.7.1-.7 skal planene vise:

- Planlagt aktivitet med tidspunkt og sted for utførelse
- Omfang og mengde som skal utføres
- Ressurser, mannskap, maskiner, materialer og utstyr som skal brukes til de ulike aktiviteter

Planene vil normalt være på et mer detaljert nivå for inneværende og nærmeste år, enn for senere år i kontraktsperioden. Oppdaterte planer forelegges byggherren minst 50 dager før årets arbeider igangsettes.

11. Rapportering og dokumentasjon

11.1. Generelt

Journaler og dokumentasjon skal oppbevares og være tilgjengelig for byggherren dersom annet ikke er beskrevet. Byggherren skal få oversendt kopi etter forespørsel.

Rapportering som skal skje pr. måned skal være levert senest den 10. i påfølgende måned, om ingen annen frist er avtalt eller oppgitt spesielt.

11.2. Elektronisk rapportering

11.2.1. Bruk av og rapportering i ISY Road

Rapportering skal skje gjennom det web-baserte systemet ISY Road, dersom annet ikke er spesielt angitt eller avtalt. Systemet skal benyttes av begge kontraktspartene for utveksling av informasjon og dokumentasjon.

Dersom dokumentasjon blir tilgjengelig for byggherre på andre måter enn gjennom ISY Road, skal kopi av denne dokumentasjonen oversendes byggherre før kontraktsslutt.

Oversikten nedenfor viser hvilke skjema som er spesielt tilrettelagt for elektronisk rapportering i ISY Road.

Rapportering og meldinger	Henvisning	Skjema
Skader, feil og avvik/mangler m.m. knyttet til vegobjekt og vegtilstand	Kap. C2, pkt. 11.3 Kap. C2, pkt. 11.8 Kap. D1, prosess 18.2	R2
Skade på objekter som inngår i kontraktsarbeidet påført av kjent/ukjent motorvogn	Kap. C2, pkt. 15.4	R5
Vær-, føre- og trafikkforhold	Kap. C2, pkt. 11.4	R10
Skred og skredfare	Kap. C2, pkt. 11.3	R11*
Vinterdriftsinnsats og -materialforbruk	Kap. C2, pkt. 11.5	R12
Naturfare (Skredfarevurdering)	Kap. C2, pkt. 11.3	R13 **
Forbruk av plantevernmidler og støvbindingsmidler	Kap. C2, pkt. 11.5	R14
Generell inspeksjon: Samlerapport	Kap. C2, pkt. 11.8 Kap. D1, prosess 18.2	R20

** Skjema R11 skal benyttes til rapportering av skred og skredfare, og kan ikke avtales å leveres på annet format*
*** Skjema R13 er et skjema som brukes i tillegg til skjema R11 i kontrakter der det er stilt krav til dette i spesiell beskrivelse i prosess 7.8 i kap. D1.*

Annen rapportering skal også skje gjennom ISY Road på egnet format dersom annet ikke er spesielt angitt eller avtalt.

Entreprenøren vil ved å melde behov om dette få tilbud om å delta på kurs i bruk av ISY Road. Kurset arrangeres i så fall av byggherren det første kontraktsåret.

11.2.2. Bruk av og dokumentasjon/rapportering i HMSREG

Rapportering og meldinger	Henvisning
Avfallshåndtering	Kap. C2, pkt. 30.3
Uønsket hendelse / farlig forhold innen HMS	Kap. C2, pkt. 28.2
Månedsrapport HMS	Kap. C2, pkt. 29.15

11.3. Melding og rapportering om hendelser, avvik og farlige forhold

Ved alvorlige hendelser på vegnettet skal entreprenøren gi melding til byggherren umiddelbart. Nedenfor er listet opp en del hendelser som byggherren regner som alvorlige:

- Alle trafikkuhell med buss/ADR-kjøretøy
- Trafikkulykker med personskade
- Brann i tunnel
- Fastkjørte kjøretøy med personer på stengt vegstrekning eller grunnet uvær som ikke reddes umiddelbart
- Stengt veg av ulike grunner
- Kolonnekjøring / styrt trafikkavvikling
- Uregelmessigheter ved kolonnekjøring / styrt trafikkavvikling
- Stor trafikksikkerhetsrisiko grunnet 3. part
- Redusert framkommelighet, forsinkelser

I tillegg skal entreprenøren uten ugrunnet opphold rapportere til byggherren om:

- Alvorlige skader på objekter som inngår i kontraktsarbeidet.
- Skader påført av kjent/ukjent motorvogn (se pkt. 15.4 for spesielle krav).
- Skader på objekter som ikke inngår i kontraktsarbeidet.
- Feil, mangler og andre forhold som har eller kan komme til å få betydning for framkommelighet og trafikksikkerhet eller for det totale drifts- og vedlikeholdsarbeidet, selv om disse forholdene ikke har direkte tilknytning til entreprenørens ansvarsområder gitt i kontrakten. Dette inkluderer også forhold knyttet til andre aktørers aktiviteter på eller langs vegene, inkl. lagring av stein, tømmer, bygningsmaterialer o.l. på vegområdet eller innenfor vegens sikkerhetssone, slik denne er definert i *håndbok V721 Risikovurderinger i vegtrafikken.*

Når det som følge av utførelsen av kontraktsarbeidet oppstår store forskjeller i kjøreforhold mot tilstøtende driftskontrakt på fylkesveg, skal dette straks meldes både til entreprenøren som har vedkommende nabokontrakt og til VTS. Rutinemessig skal entreprenøren alltid gjennomføre slik melding når det gjennomføres saltingstiltak på strekning med vinterdriftsklasse DkC, DkD eller DkE, og denne vegen fortsetter direkte inn i nabokontrakten.

Meldinger om vegarbeid rapporteres iht. *håndbok R612 Vegmeldingstjenesten*.

Entreprenøren skal, iht. kap. D2-IC11.3, melde til byggherren om hærverk på alle objekter tilknyttet vegområdet. Ved rapportering av hærverk skal dokumentasjonen være av en slik kvalitet at den kan brukes som grunnlag for politianmeldelse.

I tillegg skal det meldes om uforutsette hendelser hvor entreprenøren har gjennomført tiltak – etter anmodning fra politi, brannvesen eller andre.

Entreprenøren skal bruke spesielle skjema ved rapportering av skader/feil/avvik/mangler knyttet til vegobjekt og vegtilstand og rapportering av visse hendelser, se skjema R2, R5 og R11 i ISY Road. Ved behov for rask informasjon til byggherren gis meldingen på telefon før skjema fylles ut i ISY Road.

For hendelser som ikke dekkes av skjema R2, R5 og R11 i ISY Road, avtales det nærmere med byggherren om hvordan journalføring og melding/rapportering skal skje.

Det avtales også nærmere med byggherren hvilke hendelser som skal meldes/rapporteres til VTS, og hvilke som skal meldes/rapporteres til byggherren. Entreprenøren vil også få nærmere info om hvem som representerer byggherren på ulike tidspunkt gjennom døgnet, uka og året.

Skade påført av kjent/ukjent motorvogn på objekter som inngår i kontraktsarbeidet, skal behandles som beskrevet i pkt. 15.4.

For øvrige skader på objekt som inngår i kontraktsarbeidet skal entreprenøren, senest innen påfølgende byggemøte, informere byggherren om skaden. Entreprenøren skal dokumentere sted, tid, skadetype/omfang og hvem som er skadevolder, dersom det er mulig.

11.4. Rapportering av vær-, føre- og trafikkforhold

Forhold på vegnettet som har betydning for trafikkavvikling, framkommelighet og sikkerhet, meldes til VTS. Dette gjelder både konkrete forhold på vegene og forhold knyttet til entreprenørens gjennomføring av drift- og vedlikeholdsarbeidet.

Generelle krav til meldinger, meldingstidspunkt og rapporteringsrutiner finnes i *håndbok R612 Vegmeldingstjenesten*. Kravet til at det uavhengig av faktiske kjøreforhold skal meldes faste føremeldinger 3 ganger daglig om vinteren og i overgangsperiodene vår og høst gjelder likevel ikke, men øvrige krav i håndboken gjelder.

Entreprenøren skal hele året umiddelbart melde til VTS om forhold som påvirker eller har betydning for trafikkavvikling, framkommelighet og sikkerhet, herunder spesielle eller uvanlige vær-, føre- og kjøreforhold. Dersom forholdet medfører behov for spesielle tiltak, skal VTS holdes oppdatert om hva som blir gjort og estimert varighet til normalsituasjon for trafikantene er gjenopprettet.

11.5. Rapportering av driftsdata og krav til driftsinformasjonssystem

<u>Rapport i skjema R12 og R14</u>
Entreprenøren skal gjennom komplett utfylling av skjema R12 og R14 i ISY Road

rapportere forbruk/mengder i forbindelse med en del tiltak for hver måned i den aktuelle sesongen fordelt på vegtype.

Rapporteringen skal bl.a. omfatte:

- Forbruk av salt på ulike saltingsmetoder
- Forbruk av fastsand, forbruk av tørrsand uten saltinnblanding, forbruk av saltblandet tørrsand og forbruk av salt i strøsand
- Antall kilometer brøytet og høvlet, unntatt høvling med tung veghøvel
- Antall kilometer og timer høvlet med tung veghøvel
- Antall kilometer med aktiv bruk av sideplog i tillegg til bruk av frontplog
- Antall kilometer med aktiv bruk av underliggende skjær i tillegg til bruk av frontplog
- Antall minutter strødd med ulike strømidler
- Forbruk av plantevernmidler
- Forbruk av støvbindingsmidler
- Forbruk av andre typer kjemikalier

Brøytekilometer skal i rapporteringen være fordelt i kategorier iht. kontraktens gjeldende mengdeoppgjørsregler (kilometer som godtgjøres fullt ut, og kilometer der kun halvparten av kjørt lengde godtgjøres).

Strøminutter skal være fordelt i kategorier iht. kontraktens gjeldende mengdeoppgjørsregler (minutter som godtgjøres, minutter som ikke godtgjøres, og minutter der kun halvparten av medgåtte minutter godtgjøres).

Vinterdriftsmengdene skal også fordeles på vinterdriftsklasse innenfor den enkelte vegtype.

<u>Vinterdrift: Driftsinformasjonssystem og automatisk dataoppsamling</u>
Entreprenøren skal ha et datasystem/driftsinformasjonssystem for å følge opp vinterdriften. Dette driftsinformasjonssystemet skal blant annet registrere og presentere sanntidsinformasjon som lokalisering (identifikasjon, posisjon og bevegelse) for alle kjøretøy som inngår i vinterplanen herunder også reservekjøretøy. For kjøretøy som inngår i vinterplanen herunder også reservekjøretøy, skal driftsinformasjonssystemet i tillegg som et minimum registrere og presentere type tiltak som utføres samt tilhørende tiltaksspesifikasjoner og mengder for det enkelte kjøretøy.

Driftsinformasjonssystemet skal også i et enkelt grensesnitt kunne vise utførte driftstiltak siste måned og år, og hvilke aktiviteter som har blitt utført når av hvilke kjøretøy, på et aktuelt punkt eller på en aktuell vegstrekning.

Byggherren skal ha innsyn i entreprenørens driftsinformasjonssystem på byggherrens egen PC/IT-utstyr. Byggherren skal som et minimum ha innsyn til funksjonene som er beskrevet som krav til driftsinformasjonssystemet. Entreprenøren skal stille 1 brukerlisens for driftsinformasjonssystemet til disposisjon for byggherren.

For oppgaver med mengdeoppgjør kreves det dokumentasjon av produksjonsdata for vinterdriften i form av automatisk dataoppsamling. Unntatt fra dette kravet er nødvendig transport med løftet plog/skjær. Denne transporten skal rapporteres særskilt per tur. Data fra den automatiske dataoppsamlingen skal rapporteres i ISY Road på DAU-format minst hvert 10. minutt. Krav til hvilke datatyper som skal registreres og dataformatet er beskrevet i kap. D2-IC10.7.4b. Produksjonsdata skal rapporteres direkte fra produksjonskjøretøyet uten modifikasjoner eller korrigeringer, eventuelle avvik fra dette skal i alle tilfeller meldes til og godkjennes av byggherren.

Hvert produksjonskjøretøy skal ha datalager som minst kan lagre produksjonsdata fra 24 timers produksjon. Ved brudd på overføring av DAU-data grunnet manglende mobildekning, skal lagrede DAU-data overføres så raskt som mulig når mobildekning reetableres og senest innen 12 timer etter at de er produsert. For områder med manglende eller ustabil GPS-dekning skal entreprenøren etablere lokale rutiner for dataoppsamling og dataoverføring. Disse rutinene skal godkjennes av byggherren. Kravene gjelder all brøyting og høvling, strøing med sand og strøing med salt, unntatt tiltak utført på arealer som har oppgjør iht. prosess 9.1.2, dersom ikke annet fremkommer av andre bestemmelser i kontrakten.

Entreprenøren skal hver måned sende inn rapport i ISY ROAD med forbruk/mengder for vinterdrift basert direkte på data fra entreprenørens driftsinformasjonssystem for automatisk dataoppsamling. Rapporten skal ha samme inndeling i veggrupper og innsatsfaktorer som skjema R12 i ISY ROAD. Med rapporten skal det følge et vedleggsdokument med spesifikasjon av tidspunkt og mengde pr. tur av nødvendig transport med løftet plog/skjær. Entreprenøren bestemmer selv hvordan innsamling av data til rapporten skal skje, jf. NS-EN ISO 9001:2015 sine bestemmelser om «planlegging og styring av driften». Tidsperioden for denne rapporten og R12-rapporten skal sammenfalle. Divergens mellom forbruk/mengder i denne rapporten og tilsvarende innrapporterte R12-data skal forklares. Rapporten skal være sendt innen 14 dager etter utløpet av måneden rapporten gjelder for.

<u>Vinterdrift: Kalibrering av strøutstyr – rapportering</u>
Entreprenøren skal hver måned sende inn rapport i ISY Road med dokumentasjon av kalibrering av strøutstyr, jf. pkt. 10.7.3, punkt «Prosedyre for bruk, kalibrering/kontroll inkl. tidspunkt for kalibrering/kontroll av strøutstyr», samt krav til kalibrering gitt i kap. D1, prosess 9, jf. også NS-EN ISO 9001:2015 sine bestemmelser om «Ressurser til overvåkning og måling» og «Styring av produksjonen og tjenesteleveranse».

11.5.1. Registrering av produksjonsdata for tilleggsarbeid etter kap. E4.

Entreprenøren skal ha et datasystem/driftsinformasjonssystem for å følge opp driften. Dette driftsinformasjonssystemet skal blant annet registrere og presentere sanntidsinformasjon som lokalisering (identifikasjon, posisjon og bevegelse) for alle maskiner som fremkommer av kap. E4.

For kjøretøy som inngår i prosess 7.5.1 og 7.13.1 skal driftsinformasjonssystemet i tillegg som et minimum registrere og presentere type tiltak som utføres samt tilhørende tiltaksspesifikasjoner og mengder for det enkelte kjøretøy.

Driftsinformasjonssystemet skal også i et enkelt grensesnitt kunne vise utførte driftstiltak siste måned og år, og hvilke aktiviteter som har blitt utført når av hvilke ressurser, på et aktuelt punkt eller på en aktuell vegstrekning.

Byggherren skal ha tilgang til entreprenørens driftsinformasjonssystem på byggherrens egen PC/IT-utstyr. Entreprenøren skal stille 1 brukerlisens til disposisjon for byggherren.

Byggherren skal ha samme brukertilgang som entreprenøren har inn i dette systemet. Tilgangen skal ikke gi byggherre innsyn i persondata, jf. pkt. 5.4.

Dersom det er nødvendig å gjøre korreksjoner i innsamlede data for å sikre korrekt grunnlag for fakturering, skal slike korreksjoner ikke gjøres direkte i det automatisk innsamlede datagrunnlaget. Feil må korrigeres i driftsinformasjonssystemet på en slik måte at både opprinnelig data, og korrigert data, er synlig for byggherren. Entreprenørene må kunne avviksforklare korreksjoner og avvik må kunne godkjennes av byggherren direkte i systemet.

Entreprenøren skal yte opplæring av driftsinformasjonssystemet for byggherrens personell, gjennom systemleverandøren.

Hver produksjonsenhet skal ha datalager som minst kan lagre produksjonsdata fra 24 timers produksjon. Ved brudd på overføring av data grunnet manglende mobildekning til driftsinformasjonssystemet, skal lagrede data overføres så raskt som mulig når mobildekning reetableres og senest innen 12 timer etter at de er produsert. For områder med manglende eller ustabil GPS dekning skal entreprenøren etablere lokale rutiner for dataoppsamling og dataoverføring. Disse rutinene skal godkjennes av byggherren.

Vedlagt faktura for vedkommende regningsarbeid skal entreprenøren legge ved dokumentasjon på utført arbeid, herunder timeverk.

Under kontraktsperioden kan byggherren etablere og utvikle sitt eget datasystem/ driftsinformasjonssystem for å følge opp driften i sanntid. Om dette systemet er ferdig under kontraktsperioden, må entreprenøren påregne å bli integrert inn i dette. Et slikt system vil kunne vise alle ressurser i historisk- og sanntid.

11.6. Journalføring

Entreprenøren skal føre journal over spesielle hendelser på vegnettet. Med spesielle hendelser menes hendelser som ikke fanges opp av annen dokumentasjon og rapportering, men som har konsekvens for tilstanden på vegnettet, medfører tiltak som skiller seg fra vanlige tiltak i kontraktsarbeidet eller som det er grunn til å forvente at det kan bli oppfølgingsspørsmål til i ettertid.

Journalen skal også omfatte henvendelser fra publikum, Statens vegvesen og Vestland fylkeskommunesom viser henvendelsene med angivelse av dato/tidspunkt, sted, sak, hvem henvendelsen kom fra, samt hvilke tiltak som ble iverksatt.

Entreprenøren skal selv utforme journalen.

11.7. Dokumentasjon av inspeksjon og kontroller

Gjennomførte inspeksjoner, kontroller og observasjoner skal dokumenteres med:

- Formål (hva er observert eller kontrollert)
- Hvor: Sted - veg (punkt eller strekning)
- Når: Tidspunkt/tidsperiode klokkeslett - dato - måned - år
- Værforhold (generell beskrivelse)
- Hvilke prosesser som er kontrollert
- Hva som ble registrert
- Resultat av registreringen
- Registrert avvik som er overført til arbeidsordre skal framgå
- Registrert avvik som ble rettet opp umiddelbart skal framgå, gjelder avvik der det vurderes at byggherren kan ha fått melding om det eller ha registrert det selv
- Hvem som utførte inspeksjonen/kontrollen

Inspeksjon, kap. D1, prosess 18.2, skal dokumenteres og rapporteres i henhold til bestemmelsene gitt for prosessen.

11.8. Rapportering av tilstand

Rapportering av tilstand på vegnettet skal skje i henhold til bestemmelsene i kap. D1, prosess 18.2 Inspeksjon, dersom ikke annet fremkommer av andre bestemmelser i kontrakten.

11.9. Dokumentasjon av utført arbeid og framdrift (jf. NS 8406, pkt. 23)

Utført arbeid skal dokumenteres med:

- Formål/arbeid
- Hvor: Sted - veg (punkt eller strekning)
- Når: Tidspunkt/tidsperiode - dato - måned - år
  i forhold til hva som er relevant for arbeidet
- Relevante data for gjennomføringen av arbeidet og resultatet
- Hvem som var ansvarlig for arbeidet

Spesielt for salting i vinterdriften gjelder:
Entreprenøren skal føre journal (saltjournal) som dokumenterer vurdering og beslutning for alle salttiltak i vinterdriften. Det skal føres særskilt journal for hver vinterdriftsklasse. DkB-høy, -middels og –lav regnes i denne sammenhengen som en og samme vinterdriftsklasse. Journalen skal inneholde følgende informasjon for hvert salttiltak:

Dato/klokkeslett	Dato og klokkeslett for tidspunkt for vurdering av gjennomføring av salttiltak
Vegstrekning/område	Vegstrekning eller område som vurderingen gjelder for

Signatur	Identifikasjon av personell som utfører vurderingen
Situasjon – vær/føreforhold	Beskrivelse og vurdering av vær/føreforhold inkludert prognoser som utløser salttiltak (eller muligens kan utløse salttiltak) Situasjonen skal som minimum beskrives med følgende karakteristika iht. salttabellene i kap. D2-ID9b (det tas med kun de karakteristika som er relevante for aktuell hensikt): • Hensikt (anti-ising, anti-kompaktering, de-ising) • Fare for (rimfrost, tilfrysing) • Værprognoser • Vegbane-/dekkeoverflateforhold • Metode • Temperaturintervall Beskrivelsen av situasjonen kan utvides utover det angitte minimum etter entreprenørens vurdering av behov og nytte.
Beslutning	Besluttet salttiltak beskrevet med hensikt, metode og dosering (eventuelt angivelse av at salttiltak ikke gjennomføres) Angivelse av eventuelle avvik fra anbefalt tiltak iht salttabellene i kap. D2-ID9b: Ja/Nei Begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalt tiltak iht salttabellene i kap. D2-ID9b

Entreprenøren skal ha et dokumentert system for å følge opp og evaluere resultat fra salttiltak som grunnlag for å tilfredsstille kontraktens krav, jf. NS-EN ISO 9001:2015 sine bestemmelser om «Evaluering av prestasjon».

Resultatene fra denne evalueringen skal fremlegges på byggemøte 2 ganger pr. vintersesong.

Entreprenøren skal sende saltjournalen til byggherren hver måned. Tidsperioden som innsendt saltjournal skal dekke, skal sammenfalle med perioden for månedsrapporteringen i pkt. 11.5.

11.10. Rapportering av framdrift

Entreprenøren skal rapportere framdrift på byggemøte. Framdrift rapporteres iht. de aktivitetsplaner byggherren har mottatt. Dersom aktiviteter som var planlagt for perioden ikke er utført skal det redegjøres for årsak og hva som skal gjøres for å forebygge at det oppstår mangel.

11.11. Dokumentasjon av vinterfriksjonsnivå

Entreprenøren skal måle friksjon i vintersesongen for overvåkning av føreforholdene og for aktiv bruk i beslutningsstøtte i vinterdriften. Entreprenøren skal som del av sitt ledelsessystem etablere et opplegg for måling av friksjon, både med hensyn til utløsende

tilstand og resulterende tilstand på vegnettet, som sikrer oppfyllelse av kravene til friksjon i kap. D1 prosess 9.

Friksjonsmålinger utført iht. dette opplegget skal rapporteres til byggherren hver 14. dag.

Kap. D2-ID9d gir retningslinjer for måling og dokumentasjon av vinterfriksjon.

Måleutstyr som entreprenøren benytter, skal være godkjent av Statens vegvesen og vise stabile måleverdier som er sammenlignbare med utstyr som byggherren benytter. Måleutstyret skal kalibreres mot utstyr godkjent av byggherren minst én gang pr. vintersesong. Byggherren er ansvarlig for å arrangere samling for gjennomføring av kalibrering. Entreprenørens personell som deltar på samlingen for kalibrering av friksjonsmåleutstyr, skal ha kompetanse på egen friksjonsmåler og kunne gjennomføre målinger med måleren inkludert tilhørende klargjøring av måleren og etterarbeid med databehandling.

Friksjonsdata som nyttes for å dokumentere overholdelse av kontraktens krav (jf. også NS-EN ISO 9001:2015 sine bestemmelser om «Planlegging og styring av drift»), skal måles med kontinuerlig friksjonsmåler der dette er måleteknisk og praktisk mulig. For andre tilfeller kan det nyttes retardasjonsmåler eller annen friksjonsmåler godkjent av Statens vegvesen.

Byggherren kan akseptere at entreprenøren i stedet for, eller i tillegg til, friksjonsmåling dokumenterer føreforholdene ved bruk av andre metoder eller teknologier, for eksempel optiske sensorer, dersom entreprenøren kan sannsynliggjøre at løsningen gir tilsvarende eller bedre kvalitet på dokumentasjonen av føreforholdene enn ordinær friksjonsmåling.

11.12. Objektregistrering

Ved arbeid eller hendelser som medfører endring (tilgang/avgang, endret tilstand) for objekter på vegnettet, og som omfattes av denne kontrakten og der vedkommende endring samtidig har konsekvenser i forhold til krav til objektinformasjon i NVDB, skal entreprenøren rapportere nødvendig informasjon for ajourhold og oppdatering av aktuelle registre i NVDB til byggherren.

FKB/NVDB Objektliste_1 definerer hvilke objekttyper, med tilhørende egenskapstyper og geometri det er aktuelt å levere. FKB/NVDB Objektliste med veileder kan lastes ned her: http://www.vegvesen.no/fag/teknologi/Nasjonal+vegdatabank/Objektliste

Dataleveransene skal inneholde:

a. FKB-kartobjekter for oppdatering av FKB
b. NVDB-vegobjekter for oppdatering av NVDB, inkludert slette-/endringsliste

For disse datakategoriene skal det leveres data for alle objekttyper i Objektlista som er relevant ut fra hva som skal byttes/endres i prosjektet. Nye, endrede og sletta objekt skal dokumenteres. Det går fram av objektlisten hvilke objekttyper som inngår i de enkelte leveransene/datakategoriene.

Krav til leveranse:

- Data skal leveres kvartalsvis eller etter avtale
- Krav til stedfestingsnøyaktighet iht. gjeldende versjon av veileder.
- Datakategori «NVDB-vegobjekter» leveres til byggherrens system for mottak av objektdata. Data skal være strukturert i henhold til NVDB Datakatalogen. Se veiledningsdokument til objektlista for mer informasjon.
- Informasjon om faktisk stedfestingsnøyaktighet og målemetode for geometri skal angis iht SOSI-standard.
- Flytting av objekter rapporteres som sletting av gammelt objekt og opprettelse av nytt objekt.
- Når et objekt blir fysisk fjernet skal objektet i NVDB slettes. Dette blir og gjort i byggherrens system for mottak av objektdata.
- Den til enhver tid gjeldende versjon av FKB/NVDB Objektliste med veileder skal benyttes.
- Det skal leveres egenkontroll av levert materiale ved bruk av SOSI-kontroll for FKB-data. Rapport fra SOSI kontroll blir lastet opp i byggherrens system for mottak av objektdata.
- Byggherren skal godkjenne mottatt informasjon og dokumentasjon på objektendringer. Ajourhold av aktuelle registre skal utføres av byggherren.

Opplæring i byggherrens system for mottak av objektdata blir gitt av byggherren.

11.13. Felles årlig befaring

Entreprenør og byggherre skal gjennomføre felles årlig befaring på vegnettet for å:

- Registrere tilstand på objekter som inngår i kontraktsarbeidet for å identifisere eventuelle avvik fra kontraktens krav
- Kontrollere status for objektregistrering iht. kravene i pkt. 11.12

Byggherren skal ta initiativ til felles årlig befaring senest 2 måneder før befaringen planlegges gjennomført. Byggherren skal samtidig legge fram forslag til plan for gjennomføring av befaringen med forslag til vegnett som skal befares, objekter som skal inspiseres og dokumentasjon av tilstand som er relevant for befaringen.

Entreprenøren skal i påfølgende byggemøte kommentere den framlagte planen og ved behov komme med forslag til endringer.

Felles årlig befaring skal gjennomføres etter omforent opplegg.

Byggherren skal dokumentere resultatet av befaringen i rapport som behandles og godkjennes i byggemøte. Avvik som konstateres ved befaringen håndteres av entreprenøren iht. kontraktens bestemmelser.

Årlig felles befaring iht. dette punktet gjennomføres ikke i det kalenderåret kontrakten startes og avsluttes, med mindre annet avtales mellom entreprenør og byggherre.

12. Møter og samhandling

Dette kapittelet omhandler kontraktuelle møter og samhandling. Faglige møter knyttet til planlegging og utførelse av spesifikke aktiviteter (vinterdrift, grøntareal m.m.) fremgår av pkt. 10 i dette dokumentet.

12.1. Oppstartmøte med tilhørende samhandling

Opplegg for samhandling, som i hovedsak skal gjennomføres før kontraktsarbeidet igangsettes, skal avklares og avtales i oppstartsmøte. Partene skal sette av tilstrekkelig tid til dette. Samhandlingen skal som minimum omfatte:

1) Personer, roller, samarbeid

- Bli kjent
- Samhandling som grunnlag for samarbeid i gjennomføringsfasen.
- Møtestruktur
- Roller, ansvar og fullmakter
- Kommunikasjon
- Avklare behov for ytterligere samhandling for enkelte og spesielle arbeidsoperasjoner

2) Gjennomgang av kontrakten

- Gjennomgang av prosjektspesifikke forutsetninger og rammebetingelser
- Gjennomgang av sentrale arbeidsoperasjoner i kontraktsarbeidet
- Entreprenøren presenterer sin kvalitetsplan
- Entreprenøren skal legge frem framdriftsplan

3) Helse, miljø og sikkerhet (SHA og YM)

- Entreprenørens HMS-ansvar
- Byggherres HMS-ansvar
- Krav til rapportering og dokumentasjon
- Hvordan unngå ulykker og andre uønskede hendelser? Kan partene hjelpe hverandre?

4) Håndtering av tvister

- Gjennomgang av kontraktens tvisteløsningsmekanismer – kontraktens bestemmelser pkt. 24.
- Hvordan håndtere tvister av mellommenneskelig art
- Rutiner for varsler og svar – håndtering som ikke bidrar til at uenighet eskalerer. Målsetting er at kun prinsippsaker skal komme til rettsvesenet

5) Klima og ytre miljø

- Nullutslippsmål.
- Metode for å nå nullutslippsmålet
- Kontroll og oppfølging.

Samhandlingsprosessen skal også omfatte:

Entreprenørens ledelsessystem for kvalitet og miljø med tilhørende planer
Før kontraktsarbeidene starter skal det foretas en felles gjennomgang av entreprenørens ledelsessystem med tilhørende planer for kontraktsarbeidene. Kap. D2-K, kap. D2-L og kap. D2-M omfatter en del målepunkter for hva en slik gjennomgang skal inneholde.

Gjennomføring av felles kontroller hvor representanter for begge parter deltar
Hensikten med dette er at partene skal få en felles forståelse av hva som representerer mangler i utførelsen av kontraktsarbeidet og sammen bli enige om nødvendige forbedringstiltak. Det skal gjennomføres minst 12 felles kontroller pr 12-måneders periode fordelt på forskjellige vegruter, prosesser og sesonger. Disse kontrollene skal gjennomføres på samme måte og med deltakelse av samme personell som byggherren ellers benytter ved gjennomføring av egen stikkprøvekontroll.

Samhandlingen skal gjennomføres uten at fordeling av ansvar og risiko i kontrakten endres i forhold til konkurransegrunnlaget.

Entreprenøren må i forbindelse med samhandlingen påregne deltakelse på separate møter med andre entreprenører i området i den grad arbeider må koordineres.

For å dokumentere partenes enighet om gode og tjenlige rutiner for gjennomføring av kontraktsarbeidene, utarbeider byggherren skriftlig oppsummering i et samhandlingsdokument som undertegnes av partene ved avslutning av samhandlingen. Samhandlingsdokumentet skal forankres i første byggemøte og senere være tema på samtlige byggemøter og samarbeidsmøter. Dokumentet suppleres og oppdateres ved behov etter at arbeidene er igangsatt.

Dokumentet skal undertegnes før kontraktsarbeidenes start 1. september. Dokumentet skal forelegges og aksepteres av alle underentreprenører og innleide arbeidstakere som forutsetning for deres engasjement i gjennomføringen av kontraktsarbeidene.

For denne kontrakten er det beskrevet tid til forberedelse og samhandling i prosess 18.5. Når partene er enige om det, kan samhandlingen avsluttes tidligere og kontraktsarbeidet startes. Tilsvarende kan partene bli enige om at samhandlingen forlenges. Ved enighet mellom partene om forlengelse av samhandlingen, må det samtidig avklares om dette gir grunnlag for å avtale nye delfrister og ferdigstillelsesfrist.

Samhandlingen skal som hovedregel ledes av en prosjektuavhengig prosessleder fra Vestland fylkeskommune.

12.2. Byggemøter (se NS 8406 pkt. 6)

Byggemøter holdes vanligvis hver 14. dag under ledelse av byggherren. Byggherren skal skrive referat. Referatet skal sendes i god tid før neste møte, men aldri senere enn 5 hverdager etter avholdt møte, til de øvrige møtedeltagerne og til partenes representanter.

Eventuelle innsigelser mot referatet må fremkomme uten ugrunnet opphold, senest i første ordinære byggemøte etter at referatet er mottatt.

I perioder med ferieavvikling eller redusert aktivitet i kontraktsarbeidet kan det avtales sjeldnere byggemøtefrekvens enn hver 14. dag, men ikke sjeldnere enn hver måned.

Byggemøter kan gjennomføres digitalt.

Representantene for partene og relevant nøkkelpersonell skal stille i byggemøtene.

12.3. Samarbeidsmøter

Partene skal avholde samarbeidsmøte hver 6. måned.
I tillegg skal det holdes samarbeidsmøte når en av partene ber om slikt møte.

Et sentralt tema i samarbeidsmøtene skal være gjennomgang av det som er nedfelt i samhandlingsdokumentet og de forhold som er avtalt og omforent. Ev. bekymringer knyttet til samarbeidsforhold og mulige tvister under utvikling skal også frembringes, protokolleres og tiltak skal drøftes/iverksettes. Hvis forholdet mellom partene fungerer godt uten spesielle bekymringer knyttet til samarbeidsforhold, mulige tvister etc., kan hyppigheten av samarbeidsmøtene tas opp til vurdering etter det første året. Hyppigheten kan imidlertid ikke reduseres til mindre enn 1 møter pr. år.

I samarbeidsmøtene skal alltid representant(er) fra byggherrens og entreprenørens ledelse delta, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse. Underentreprenører som er engasjert ved tidspunkt for samarbeidsmøter, kan delta på møtet - eller deler av møtet - hvor dette er hensiktsmessig. Når en av partene vil nekte underentreprenør deltakelse på deler av et samarbeidsmøte, skal dette være saklig begrunnet.

Underentreprenører som i hovedsak kun har ansvar for vinterdrift på en del av vegnettet i kontrakten, skal normalt ikke delta på samarbeidsmøter. I hvilken grad øvrige underentreprenører ev. skal delta på samarbeidsmøtene, vurderes av partene i forkant av hvert møte.

Samarbeidsmøtene skal inneholde en evalueringsprosess hvor partene evaluerer hverandre basert på en skriftlig rapport. Hvilke temaer som anses relevant for den aktuelle kontrakt og hva som kreves belyst i den skriftlige rapporten, skal avklares i samhandlingen før oppstart av kontraktsarbeidene og inngå i samhandlingsdokumentet. Status knyttet til samarbeidsforhold og ev. forslag til forbedringer skal alltid være tema i samarbeidsmøtet.

Håndtering av tvister mellom kontraktspartene skal skje iht. pkt. 24

12.4. Møter, faglige samlinger og kurs

Entreprenøren skal gjennomføre og delta på faglige møter og kurs som bestemt i kontrakten.

I tillegg kan entreprenør og byggherre i samarbeid arrangere faglige samlinger.

Er ikke annet avtalt, dekker entreprenøren alle egne kostnader ved deltagelse på kurs, møter og samlinger.

13. Formelle varsler (se NS 8406 pkt. 7)

Ved varsler skal det tas hensyn til hvor tidlig varselet bør være for at den annen part best mulig skal kunne ivareta sine interesser. Varselet skal også ha et slikt innhold at den annen parts interesser blir best mulig ivaretatt.

Varsel fra entreprenøren skal inneholde entydig merking, entreprenørens beskrivelse av avvik, entreprenørens dato og underskrift, samt rubrikker for byggherrens dato og underskrift for mottak, byggherrens kommentar, byggherrens dato og underskrift ved retur av kommentar til entreprenør.

14. Informasjon

14.1. Generelt om informasjon til publikum

Entreprenørens informasjon og meldinger til publikum (trafikanter, naboer, media, trafikkselskap, offentlige etater m.m.) skal håndteres etter avtale med byggherren om arbeids- og ansvarsfordelingen. Nødvendig grunnlag fra entreprenøren for informasjon som skal gis av byggherren, skal være byggherren i hende i god tid.

14.2. Henvendelser til entreprenøren

Henvendelser fra publikum skal behandles etter avtale med byggherren om arbeids- og ansvarsfordelingen.

Entreprenøren skal ta seg av alle henvendelser på en profesjonell og serviceinnstilt måte.

Henvendelser vedrørende planlegging og gjennomføring av arbeidet på vegnettet, synspunkter på utførelsen samt andre spørsmål vedrørende den daglige driften, er det entreprenørens ansvar å besvare. Ved tvil om ansvarsforholdet skal byggherren kontaktes.

Andre henvendelser, det kan være avkjørselssøknader, gravesøknader, klager på vegstandard eller annet som tilhører Vestland fylkeskommunes ansvarsområde, skal videreformidles med informasjon til den som har gjort henvendelsen om at saken er oversendt Vestland fylkeskommune.

Alle henvendelser til entreprenøren, uansett ansvarsforhold skal journalføres iht. pkt. 11.6.

14.3. Vestland fylkeskommunes og Vegtrafikksentralens (VTS) ansvar for informasjon

Vestland fylkeskommune har ansvaret for å informere publikum om forhold som er knyttet til forvaltning av vegnettet. VTS har ansvar for trafikantinformasjonen til publikum.

Dersom Vestland fylkeskommune eller VTS får kjennskap til forhold som er entreprenørens ansvar eller som entreprenøren har behov for å vite, skal slik melding gis til entreprenøren uten ugrunnet opphold.

14.4. Innmelding til VTS

Meldinger til VTS skal gis/sendes på de måter som er avtalt med byggherren. Ved entreprenørens telefoniske innmeldinger til VTS skal sentralens ikke offentlige beredskapsnummer benyttes. Dette nummeret må under ingen omstendighet oppgis til publikum.

Når VTS har varslet entreprenøren om forhold som kan kreve oppfølging eller tiltak på vegnettet, og dette er forhold som påvirker trafikksikkerhet og/eller framkommelighet, skal VTS holdes oppdatert iht. krav i *håndbok R612 Vegmeldingstjenesten*, og øvrige krav i pkt. 11.4.

14.5. Tilleggsinformasjon ved planlagte tiltak

Ved spesielle trafikkreguleringstiltak pga. arrangementer, stengning eller redusert framkommelighet pga. planlagte drifts- og vedlikeholdstiltak, skal det sammen med byggherren vurderes om følgende tilleggsinformasjon skal gis:

- Opplysningsskilt som forteller om trafikkreguleringstiltaket i tilstrekkelig tid før tiltaket.
- Informasjon til publikum gjennom media før/under tiltaket.
- Spesiell informasjon til utrykningsetater, kollektivselskap, andre vegeiere og ev. andre spesielt berørte.

14.6. Generelt informasjonsgrunnlag fra byggherren

Entreprenøren skal ha tilgang på relevant informasjon om vegnettet som kontrakten omfatter. Byggherren skal uoppfordret, men også på anmodning, overlevere slik informasjon til entreprenøren.

Byggherren skal holde entreprenøren informert om vedtak som fattes av Statens vegvesen eller av andre myndigheter i samarbeid med Statens vegvesen og som har betydning for entreprenørens planlegging og utførelse av drifts- og vedlikeholdsarbeid på vegnettet.

Byggherren vil i kontraktsperioden stille til disposisjon for entreprenøren grunnlagsdata som beskriver vegene som inngår i kontrakten, inkludert informasjon om trafikkgrunnlaget.

På samme måte vil byggherren stille til disposisjon tilgjengelige registreringer av objekter, med antall/lengder/arealer/volum e.l., lokalisering og tilstand for entreprenøren.

Entreprenøren vil få tilgang til denne informasjon om vegnettet i hele kontraktsperioden i den grad det blir ajourholdt av Vestland fylkeskommune.

Byggherren vil levere tjenester, produkter eller informasjon som beskrevet i dette punktet uten omkostninger for entreprenøren.

15. Ansvar, skader og erstatning

15.1. Ansvar for skader

Entreprenøren har ansvar for skader som oppstår på grunn av kontraktsarbeidet eller fordi kontraktsarbeidet ikke ble utført på rett måte eller til rett tid.

15.2. Krav mot tredjemann

Hvis en av partene lider tap som følge av erstatningsbetingende forhold hos tredjemann, må han selv rette kravet mot vedkommende tredjemann og bære risikoen for om kravet lar seg inndrive. Begge parter plikter i rimelig grad å bistå hverandre hvis slik bistand er nødvendig for å dokumentere grunnlaget for kravet, tapets størrelse og andre forhold som er nødvendig for å kunne reise kravet.

15.3. Erstatningskrav fra tredjemann

15.3.1. Saksbehandling og opplysningsplikt

Generelt er kontraktspartene forpliktet til å bistå hverandre med opplysninger om saken når tredjemann retter erstatningskrav mot vegeieren, byggherren og/eller entreprenøren. Skriftlig anmodning fra en av kontraktspartene skal besvares snarest og senest innen 2 uker fra anmodningen er mottatt. Entreprenøren plikter i sine kontrakter med underentreprenører å ta inn tilsvarende generelle bestemmelse om plikt til å bidra til sakens opplysning.

Fremmer tredjemann erstatningskrav i forbindelse med skade knyttet til kontraktsarbeidet og/eller kontraktsobjektet, hefter hver av kontraktspartene for sitt ansvar etter lovgivning og rettspraksis. Ev. ansvar erkjennes kun av den ansvarlige part, som også forestår korrespondansen og ev. forhandlinger med den som krever erstatning. Henvendelser fra tredjemann skal besvares innen en uke for å bekrefte at henvendelse er mottatt. Videre saksbehandling skal være avsluttet innen de følgende 3 uker.

Finner den ene kontraktspart at erstatningskrav mottatt fra tredjemann er begrunnet med et forhold som den annen part eventuelt hefter for, skal kontraktsparten snarest oversende kravet til den annen part for behandling. Tredjemann orienteres samtidig om at kravet er oversendt til den annen kontraktspart for behandling.

Entreprenøren eller den som behandler saken på vegne av entreprenøren, skal holde byggherren løpende underrettet om behandling av krav ved kopioversendelse av etterfølgende korrespondanse og annet relevant materiale.

Entreprenørens forpliktelser etter bestemmelsene i dette punktet gjelder uavhengig av om det arbeidet som erstatningskravet mot entreprenøren relaterer seg til, helt eller delvis er utført av underentreprenører.

15.3.2. Regress

Hvis en av partene er erstatningsansvarlig overfor tredjemann som følge av uaktsomhet fra ham selv eller noen han svarer for, kan han ikke kreve tapet som følge av erstatningsansvaret dekket av den annen part.

Hvis begge parter er erstatningsansvarlige overfor tredjemann fordi tredjemann er påført skade som følge av uaktsomhet hos begge parter eller noen de svarer for, skal det endelige tapet som følger av erstatningsansvaret deles mellom partene etter graden av skyld. Hvis en part har betalt erstatning til tredjemann med et beløp som overstiger det han hefter for i det interne forholdet mellom partene, kan han kreve det overskytende dekket av den annen part.

Hvis begge parter er erstatningsansvarlige overfor tredjemann, og den ene hefter på objektivt grunnlag og den annen som følge av uaktsomhet hos ham selv eller noen han svarer for, skal den part som hefter på uaktsomhetsgrunnlag bære hele tapet som følge av erstatningsansvaret. Hvis den part som er ansvarlig på objektivt grunnlag har betalt erstatning til tredjemann, kan han kreve beløpet dekket av den annen part.

15.4. Skade på objekter påført av motorvogn

15.4.1. Entreprenørens rapportering

Entreprenøren skal levere rapport ved skader på objekter som inngår i kontraktsarbeidet påført av kjent eller ukjent motorvogn. Rapporten skal inneholde følgende:

1. Angivelse av skadeomfang/-type, skadested, skadetidspunkt samt redegjørelse for hvorledes skaden vurderes oppstått.
2. Digitale fotografier med tidsangivelse og vegsystemreferanse fra skadestedet. Fotografiene skal inneholde informasjon som sannsynliggjør at en motorvogn har forårsaket skaden, som treffpunkt fra motorvogn på skadet objekt, e.l.. I tillegg til fotografier av skaden før utbedring, skal det leveres fotografier tatt etter at skaden er utbedret.

3a Identifikasjon av skadevolder og skadevolders forsikringsselskap dersom dette er kjent.

3b En sannsynliggjøring av at motorvogn er ukjent. Dersom entreprenør har vært i kontakt med politi og/eller bergingsselskaper i sitt arbeid med å fremskaffe skadevolders identitet, skal dette dokumenteres.

4 Fakturabilag som viser følgende:

- kostnadene knyttet til utrykning, sikring på skadestedet (skilting, sperring, opprydding m.m.) samt assistanse til brannvesen, politi og bergingsselskap
- kostnadene knyttet til eventuell utbedring/reparasjon av skaden
- kostnadene knyttet til rapporteringsarbeidet (dvs. arbeidet angitt i ovenstående punkter 1-3) og øvrige administrasjonskostnader gjøres opp med totalt 2 mannskapstimer, jf. kap. E4.
- mva
- ev. prisregulering, jf. pkt. 15.4.3.
- ev. påslag for administrasjon av sideentreprenør, jf. pkt. 15.4.2

Skjema R5 fra ISY Road inngår i rapporten, se også kap. D2-IC15.4.1. Rapporten skal være byggherren i hende senest 1 måned etter skadetidspunktet. Det skal sendes en rapport for hvert enkelt skadetilfelle.

Ved skade påført av ukjent motorvogn skal byggherre godkjenne rapporten før skaden utbedres.

Byggherren vil for slike skader søke om å få dekket sine omkostninger fra forsikringsselskap eller Trafikkforsikringsforeningen.

Byggherren forestår videre saksbehandling overfor forsikringsselskap eller Trafikkforsikringsforeningen etter å ha mottatt entreprenørens rapport.

Dersom entreprenørens rapport er så mangelfull at byggherren av den grunn ikke får dekket sine kostnader, skal entreprenøren selv dekke medgåtte kostnader oppad begrenset til kr 15 000,- ekskl. mva. pr. skadetilfelle. I de tilfellene dette eventuelt skulle skje, meddeles dette fra byggherren på byggemøte, og entreprenøren utsteder kreditnota innen neste byggemøte.

Dette punktet gjelder ikke skade på entreprenørens eget utstyr (skilt, sperremateriell, brøytestikk o.l.).

15.4.2. Administrering av sideentreprenører ved skadetilfeller

Dersom et slikt skadetilfelle som omtalt i pkt. 15.4.3 har medført skader eller ulemper knyttet til objekter i vegområdet som er regulert i ulike kontrakter, skal entreprenøren administrere reparasjonsarbeidene, i tillegg til å utføre den del av reparasjonsarbeidet som relaterer seg til egen kontrakt, jf. pkt. 15.4.3. Entreprenøren skal rapportere til byggherren, jf. pkt. 15.4.1. Entreprenøren har ansvar som hovedbedrift når flere entreprenører utfører samtidig arbeid, jf. pkt. 29.2.

Sideentreprenør skal for den praktiske gjennomføringen av utbedringsarbeidene forholde seg til entreprenøren. Øvrige kontraktuelle forhold, herunder fakturering, skjer direkte mellom byggherre og den enkelte entreprenør.

Entreprenøren har rett til en RS kr 1 000,- per tilfelle for denne administrasjonen. Dette beløpet er ikke gjenstand for prisregulering.

15.4.3. Oppgjør

Kontraktens mengder gitt i kap. D1 og kap. E4 inkluderer også forventet omfang av utbedring av skader påført av kjent eller ukjent motorvogn.

Utbedring av skade på objekter som inngår i kontrakten som er påført av kjent eller ukjent motorvogn, dekkes iht. kap. NS 8406, pkt. 19. Skaden skal utbedres i henhold til gjeldende tiltakstider angitt i kontrakten for de skader som entreprenøren skal utbedre og reparere.

Før avtalte utbedrings- og reparasjonsarbeider starter, skal entreprenøren fremlegge et kostnadsoverslag overfor byggherren der forholdene gjør dette mulig.

Dersom annet ikke er avtalt, skal så langt mulig kontraktens priser legges til grunn. Prisregulering kalkuleres i så fall som beskrevet i pkt. 19.3 i dette dokumentet, basert på sist kjente prisreguleringsindeks. Denne prisreguleringen skal tas med på den konkrete skadefakturaen, og skal ikke inngå i de ordinære kvartalvise prisreguleringsfakturaene.

Dette punktet gjelder ikke skade på entreprenørens eget utstyr (skilt, sperrematerieIl, brøytestikk o.l.).

16. Samordning

16.1. Samordning mot andre vegholdere

Entreprenøren kan generelt avtale samordning av utførelsen av kontraktsarbeidet med vegholdere på tilgrensende veger. Entreprenøren skal forsøke å avtale slik samordning der det er av vesentlig betydning for resultatet av kontraktsarbeidet med hensyn på trafikksikkerhet og framkommelighet.

16.2. Samordning med andre entrepriser eller byggherrens egne arbeider

Begrepet "prosjektet" i kap. NS 8406, pkt. 17 er å forstå som "vegnettet" i denne kontrakten, jf. pkt. 1.2 i dette dokumentet.

17. Praktiske forutsetninger for gjennomføring

17.1. Objekter med utilfredsstillende tilstand

På vegnettet finnes objekter med utilfredsstillende tilstand og utbedringsbehov. Også disse objektene skal driftes og vedlikeholdes iht. kontraktens krav. Utbedring av tilstanden inngår kun der dette er beskrevet.

Det er ikke gjort systematiske registreringer av alle objekter med utilfredsstillende tilstand, men noe informasjon om tilstand finnes i kap. D2-V. Denne informasjonen er ikke uttømmende med hensyn til hvilke objekter, objekttyper eller objektgrupper som har utilfredsstillende tilstand, men vil være delgrunnlag for avleveringsforretning iht. pkt. 26.1

17.2. Objekt med gjenstående reklamasjonsfrist

Byggherren skal informere entreprenøren om alle objekter som har gjenstående reklamasjonsfrist ved kontraktsarbeidenes start. Foreløpig liste er vist i kap. D2-S21.

17.3. Trafikkavvikling

Tillatt arbeidstid på og langs veg fastlegges ut fra krav til akseptabel forsinkelse for trafikantene som vist i tabellen under:

Veg med færre enn 4 kjørefelt og ÅDT:	Veg med 4 eller flere kjørefelt og ÅDT:	Akseptabel forsinkelse
≤ 1 500		30 min.
1501 – 5 000		15 min.
5 001 – 10 000	≤ 30 000	10 min.
> 10 000	> 30 000	5 min.

Vinterdrift er unntatt fra disse bestemmelsene. Det samme gjelder for sikring av trafikkfarlige forhold.

Ved arbeider med behov utover dette må eventuelt utvidet stengning forhånds avklares med byggherren i hvert enkelt tilfelle.

Trafikkavviklingen skal så langt råd er tilpasses rutetidene på eventuelt nærliggende ferjesamband.

Tidsrom hvor ett kjørefelt er tillatt sperret er som vist i tabellen under dersom ikke annet fremkommer av andre bestemmelser i kontrakten:

Veg med færre enn 4 kjørefelt og ÅDT:	Veg med 4 eller flere kjørefelt og ÅDT:	Tillatt sperretid
≤ 5 000		Hele døgnet
5 001 – 10 000	≤ 30 000	0900 – 1400 og 1900 – 0600
> 10 000	> 30 000	2100 – 0600

17.4. Kabler og ledninger

Entreprenøren er selv ansvarlig for å få påvist eksisterende kabler og ledninger i den grad det er nødvendig for utførelse av kontraktsarbeidet.

17.5. Riggplass

Entreprenøren holder selv nødvendig riggplass, tomt og bygninger.

Riggplass på vegområde kan normalt ikke påregnes og skal avtales med og godkjennes av byggherren.

17.6. Grunn – grunneiere

Dersom det er tvil om eiendomsgrenser i forbindelse med kontraktsarbeidet, må entreprenøren kontakte byggherren for avklaring.

Ved behov for grunn utenfor vegområdet for å utføre kontraktsarbeid, skal tiltak avtales med byggherren. Varig erverv av grunn og rettigheter skal besluttes, håndteres og bekostes av byggherren.

Hvis entreprenøren inngår midlertidige avtaler med grunneiere i tilknytning til gjennomføring av kontraktsarbeidet, skal byggherren informeres med kopi av avtalen.

18. Vær- og klimaforhold

18.1. Vær- og klimadata

Byggherren vil i kontraktsperioden sørge for at entreprenøren vederlagsfritt får tilgang til meteogrammer og lignende informasjon i henhold til Vestland fylkeskommune avtaler om levering av meteorologiske data for området som omfattes av kontrakten. Det samme gjelder informasjon fra Vestland fylkeskommunes og Statens vegvesens værstasjoner i området som omfattes av kontrakten. Entreprenøren skal ikke spre denne informasjonen til andre enn de som trenger informasjonen for utførelse av kontraktsarbeidene.

Entreprenøren må selv sørge for rutiner for å hente slik informasjon når dette er nødvendig, og er selv ansvarlig for å kontrollere relevans, gyldighet og kvalitet på informasjonen. Byggherren er ikke ansvarlig for konsekvensene av eventuelle feil i informasjon eller bortfall av data.

Entreprenøren må selv sørge for nødvendig utstyr, drift/vedlikehold og oppgradering av dette, for mottak av denne informasjonen.

Veiledning om praktisk bruk av vær- og klimadata finnes også i rapport nr. 4/2005 Meteorologi og klimastasjoner fra Veg- og trafikkavdelingen i Vegdirektoratet, jf. kap. A1.

18.2. Ekstraordinære værforhold

Begrepet "fristforlengelse" i kap. NS 8406, pkt. 20 er også knyttet til å oppnå full oppfyllelse av kontraktens krav. Dersom ekstraordinære værforhold eller andre forhold som er omtalt i kap. NS 8406. pkt. 20 er årsaken til manglende oppfyllelse av kontrakten, skal ev. avvik være så små og kortvarige som mulig.

Når en situasjon med ekstraordinære værforhold inntreffer, plikter entreprenøren umiddelbart å varsle byggherren om dette og når denne situasjonen opphører. Inntil kontraktskravene igjen kan oppnås, skal entreprenørens innsats være det maksimale av hva som er mulig med de ressurser som entreprenøren har angitt er tilgjengelige for gjennomføring av kontrakten.

19. Priser og betaling

19.1. Basis for priser i kontrakten (se NS 8406 pkt. 23)

Kontrakten er basert på de offentlige bestemmelser (påbud, forbud o.l.) som var kunngjort 14 dager før tilbudsfristen og der dato for ikrafttredelse framgår av kunngjøringen.

Endringer av slike forutsetninger, som ikke dekkes av annen indeksregulering, gir partene rett til regulering av kontraktssum.

19.2. Priser og prisnivå

Prisene skal være i norske kroner.

Prisene skal inkludere alle kostnader for utførelse av arbeidet, men ikke merverdiavgift. Kostnader til arbeidsvarsling, trafikkavvikling og alle nødvendige sikkerhetstiltak skal være inkludert. Prisene skal også inkludere eventuelt svinn, undermål, overmasser o.l. Løpende driftsutgifter (vannavgift, fortausavgift, havneavgift, renovasjon o.l.) som er knyttet til entreprenørens produksjon skal inkluderes i prisene.

Prisene skal inkludere kostnader tilknyttet øvrige krav og kontraktsbestemmelser som ikke nødvendigvis er relatert til egen prosess i konkurransegrunnlaget, eksempelvis:

- utarbeidelse av faseplaner, fremdriftsplaner og øvrige planer
- oppfølging, inspeksjoner, kontroll, dokumentasjon og rapportering
- ivaretakelse av helse, miljø og sikkerhet

- deltakelse i møter, faglige samlinger, kurs

Enhetsprisene for hver prosess skal generelt omfatte alle kostnader som er nødvendige for å levere arbeidene i henhold til prosjektdokumentenes krav, jf. kap. 4.3 i *håndbok R761 Prosesskode 1*.

Som spesifikke tillegg til strekpunktlista i kap. 4.3 i *håndbok R761 Prosesskode 1* gjelder at enhetsprisene for hver prosess skal inkludere bl.a. også følgende med mindre annet er spesifisert på vedkommende prosess:

- kostnader for tiltransport, opprigging, klargjøring og nedrigging
- kostnader for anskaffelse, leie og bruk av riggplass, tomt, bygninger og utstyr
- leveringsavgifter
- krevd dokumentasjon og rapportering, inkl. objektregistrering iht. pkt. 11.12

Spesielt for leveringsavgifter gjelder: For prosesser hvor det er spesifisert at leveringsavgifter ikke skal inngå i prosessprisen i kap. E3, men gjøres opp særskilt, gjelder at leveringsavgiftene ikke skal inngå i beregningsgrunnlaget for 15%-regelen i kap. NS 8406, pkt. 19.1.

Spesielt for analyse av snøprøver gjelder: For prosesser hvor det er spesifisert at kostnad for analyser hos akkreditert laboratorium ikke skal inngå i prosessprisen i kap. E3, men gjøres opp særskilt, gjelder at disse kostnadene ikke skal inngå i beregningsgrunnlaget for 15%-regelen i kap. NS 8406, pkt. 19.1.

Spesielt for arbeidsvarsling gjelder: Den generelle bestemmelsen om inkludering av arbeidsvarsling presiseres ved at enhetsprisene for prosesser hvor entreprenøren har funksjonsansvar skal inkludere kostnadene, med mindre annet er spesifisert på vedkommende prosess.

Enhetsprisen for prosess 7.5.1 og 7.13.1 skal inkludere alle kostnader til nødvendig arbeidsvarsling og trafikkavvikling ved utførelsen. Dette omfatter bl.a. utsetting, ajourhold og inntaking varslings- og sikringsutstyr, samt nødvendig bruk av støtputebil eller støtputehenger med trekkvogn.

For øvrige prosesser gjøres arbeidsvarsling opp særskilt iht. kap. D1 prosess 14.8, med unntak ved bruk av paraplyskilt/foldeskilt. For arbeider der det benyttes slike skilter skal kostnader for anskaffing, utsetting, tilsyn og fjerning av slike skilt fullt ut være inkludert i enhetsprisen.

Spesielt for bompasseringer og ferje gjelder: prisene for alle prosesser skal inkludere alle kostnader for bom og ferje, med mindre annet er spesifisert på vedkommende prosess.

Kostnadene for fjerning av materialer, masser, varer, avfall og snø, opplasting, transport og levering inkludert leveringsavgifter, skal bæres av entreprenøren og er inkludert i kontraktens priser med mindre annet er spesifisert på vedkommende prosess.

Prisene omfatter også alle kostnader som er forbundet med den tilstanden som vegnettet hadde på det tidspunktet kontraktsarbeidene startet.

Stengning av veger i kortere perioder gir ikke rett til økonomisk kompensasjon. Det samme gjelder dersom ferjer blir innstilt i kortere perioder.

Det gis ikke prisregulering for endringer i trafikkvolum.

I prosess 9.2 og 18.4 er enhetsprisene fastsatt av byggherren i kap. D1 i konkurransegrunnlaget. Disse enhetsprisene benyttes ved avregning og tilhørende mengderegulering i kontraktsperioden, og summen (enhetspris x anslått mengde) blir med i kontraktssummen i kap. E3 og kap. E5.

I prosess 18.5 er rundsum-prisen fastsatt av byggherren i kap. D1 i konkurransegrunnlaget. Denne summen blir med i kontraktssummen i kap. E3 og kap. E5.

Kostnader i forbindelse med skader påført objekter av kjent/ukjent motorvogn, som beskrevet i pkt. 15.4, skal ikke innregnes i noen av rundsumprosessene på hovedprosess 4-9 i kap. D1. Utbedring av slike skader dekkes iht. kap. NS 8406, pkt. 19. Det samme gjelder for skader påført av Forsvaret.

Jf. for øvrig bestemmelser, spesifikasjoner og beskrivelser, bl.a. i punktene ”Prisgrunnlag og måleregler” og ”Øvrige bestemmelser” i kap. D1, samt pkt. 22.1 i dette dokumentet.

19.3. Prisregulering

Endringer i prisnivå etter tilbudsfristens utløp, gir rett til tillegg til eller fradrag fra kontraktens priser.

Grunnlag for beregning av reguleringsbeløpet skal være den del av kontraktsarbeidet som er utført.

Avregning skal finne sted kvartalsvis og etter at de nødvendige statistikker for vedkommende kvartal er blitt offentliggjort.

Reguleringsbeløpet ”e” for avregningsperioden beregnes etter formelen:

$$e = A \times (T/T_0 - 1)$$

der

A = Summen av avdragsnotaer for avregningskvartalet basert på kontraktens priser (ekskl. mva.). I verdien for A inkluderes også tilleggsnotaer for utført arbeid basert på kontraktens prisgrunnlag.

T_0 = Indekstallet for det kvartalet tilbudsfristens utløp faller i.

T = Indekstallet for avregningskvartalet.

Verdi av T og T_0 beregnes ut fra Statistisk Sentralbyrås "Kostnadsindeks for drift og vedlikehold av veger. Drift og vedlikehold av veger i alt".

Fakturaer knyttet til skader som er omhandlet i pkt. 15.4, har egne prisreguleringsrutiner (jf. pkt. 15.4). Disse skal ikke tas med i beregningsgrunnlaget for de ordinære kvartalsvise prisreguleringsfakturaene.

19.4. Fakturering og betaling (se NS 8406 pkt. 23.3)

Fakturering skal skje elektronisk. For elektronisk fakturering vises det til følgende:

https://www.vestlandfylke.no/om-oss/sende-faktura-til-vestland/

For å kunne behandle en faktura fra en entreprenør må den være merket med følgende informasjon:

- fakturaadresse
- deres ref- = tilsettnummer på byggherrens representant eller byggeleder
- stad
- prosjektnummer
- ISY-kontraktsnr. Og ISY-løpenummer (fås fra byggherren ved hver konkret delbestilling).
- kontrakts-/saksnummer i arkivsystemet til Vestland fylkeskommune (fås fra byggeleder)
- tidligere fakturerte beløp på kontraktspunktet (gjelder ved bruk av avdragsfaktura)

Fakturering skal skje med angivelse av prosesskode, stedkode og ev. elementkode.

Merverdiavgift skal fremgå av fakturaen

For de deler av utførelsen som ikke senere lar seg kontrollmåle og entreprenøren ikke har varslet byggherren i tide, kan entreprenøren bare kreve oppgjør for slike mengder som byggherren måtte forstå har medgått. Hvis byggherren unnlater å møte til tross for rimelig varsel, er han bundet av entreprenørens målinger med mindre det er åpenbart at målingen er uriktig eller at krav om byggherrens deltakelse åpenbart er urimelig.

Til faktura for regningsarbeider skal det vedlegges timelister godkjent av byggherren.

Endringer skal faktureres enkeltvis slik at hver endring faktureres i egen faktura. Ved endringsarbeider og regningsarbeider av lengre varighet kan entreprenøren kreve avdrag på grunnlag av det som er utført, men ikke oftere enn hver måned. Ved fakturering i henhold til endringsordre skal endringsordren vedlegges fakturaen, jf. NS 8406, pkt. 23.3.

19.5. Årsfordeling og fakturering

19.5.1. Årsfordeling av kontraktssum for rundsumprosesser

Kontraktssummen for rundsumprosessene i kap. E3 fordeles på kalenderår i henhold til fordelingsnøkkelen nedenfor, med mindre annet framgår av kap. D1:

År	Andel av sum rundsumprosesser som skal fordeles til vedkommende år
2027	6,7 %
2028	20,0 %
2029	20,0 %
2030	20,0 %
2031	20,0 %
2032	13,3 %

19.5.2. Faktureringsplan

Grunnlaget for faktureringsplanen for det enkelte år i kontraktsperioden er prisene for rundsumprosessene i kap. E3, med mindre annet framgår av kap. D1, korrigert for eventuelle avtalte endringer. Øvrige kontraktsarbeider/priser inkluderes ikke i faktureringsplanen. Faktureringsplanens totalsum for det enkelte år skal, før korreksjon for eventuelle avtalte endringer, samsvare med årsfordelingsnøkkelen i pkt. 19.5.1 over.

Entreprenøren skal i samråd med byggherren utarbeide forslag til faktureringsplan for hvert enkelt kalenderår i kontraktsperioden. Dette forslaget skal foreligge innen 15. september for det første kalenderåret. For de øvrige kalenderår i kontraktsperioden skal forslaget foreligge innen 15. desember det foregående kalenderåret.

Faktureringsplanen er ikke gyldig før denne er godkjent av byggherren. Eventuelle endringer som måtte bli avtalt mellom partene etter at faktureringsplanen for vedkommende kalenderår er godkjent, kan avtales tatt inn i endret faktureringsplan, eller håndteres etter egen avtale mellom partene.

Faktureringsplanen skal presentere avtalte priser fordelt pr. måned, pr. hovedprosess samt pr. stedkode for det enkelte kalenderår. Dersom det i kontrakten finnes rundsumprosesser som omfatter vedlikeholdsoppgaver, skal prisene fra disse prosessene framgå særskilt. Årsfordelingsnøkkelen i pkt. 19.5.1 over gjelder samtlige prosesser og stedkoder, dersom annet ikke er avtalt.

De månedsfordelte beløp skal være mest mulig realistiske og gjenspeile tidspunktet for når oppgavene forventes å være utført.

Faktureringsplanen danner grunnlaget for avdragsnotaene knyttet til rundsumprosessene.

19.5.3. Faktura

Fakturering for rundsumprosesser i kap. E3 skal skje når måneden er slutt iht. avtalt faktureringsplan. Fakturaene skal identifisere periode og stedkoder iht. faktureringsplanen. Dersom det i kontrakten finnes rundsumprosesser som omfatter vedlikeholdsoppgaver, skal disse prosessene faktureres særskilt. Det skal ikke faktureres for arbeider som ikke er utført, og det skal herunder heller ikke faktureres for perioder der arbeidet har vært stoppet pga. streik eller lock-out. Entreprenør skal uoppfordret endre faktureringsplanen, dersom entreprenøren likevel fakturerer for arbeid som ikke er utført, kan byggherren holde tilbake et beløp som tilsvarer det aktuelle arbeidet.

For fakturering av prosesser og arbeider som ikke inngår i faktureringsplanen, gjelder slike bestemmelser:

- Ved disposisjoner der produktleveransen strekker seg over mer enn 28 dager, og som ikke gjelder arbeider som er omtalt i pkt. 15.4, sendes faktura pr. disposisjon og måned.
- Ved øvrige disposisjoner, sendes faktura pr. disposisjon, etter at disposisjonen er avsluttet. For arbeider som er omtalt i pkt. 15.4, skal det totale fakturabeløpet samsvare med fakturabilaget i tilhørende rapport omtalt i pkt. 15.4.

Alle oppgaver og arbeider som skal faktureres iht. kontrakten, vil bli strukturert i disposisjoner etter nærmere anvisning og bestillinger fra byggherren. Driftsoppgaver og vedlikeholdsoppgaver vil ikke bli blandet i samme disposisjon. Dersom en bestilling omfatter både driftsoppgaver og vedlikeholdsoppgaver, vil denne bestillingen bli delt opp i flere disposisjoner.

Faktura for rundsumprosesser skal være mottatt hos byggherren senest 35 dager etter månedens slutt. Øvrige fakturaer skal være mottatt hos byggherren senest 35 dager etter at arbeidet som fakturaen gjelder er utført.

Spesielt om faktura for prisregulering
Faktura for prisregulering skal være mottatt hos byggherren senest 35 dager etter at indekstallet for avregningskvartalet foreligger

Spesielt om faktura for vinterdrift
Månedsfaktura for variabel del av brøyting og strøing kan ikke sendes inn før tilhørende månedsrapporter med forbruk/mengder for vinterdrift basert direkte på data fra automatisk dataoppsamling, dokumentasjon av kalibrering av strøutstyr og saltjournal er levert i ISY Road, jf. pkt. 11.5 og pkt. 11.9.

19.6. Regningsarbeider (se NS 8406 pkt. 23.4)

19.6.1. Generelt

Byggherren kan alltid styre utførelsen av regningsarbeid.
Regningsarbeid skal avtales skriftlig før arbeidet påbegynnes med mindre annet er avtalt.
Regningsarbeider skal startes innen 14 dager etter bestilling, dersom ikke annet er avtalt.
Entreprenøren plikter å varsle byggherren når regningsarbeid starter.

Regningsarbeider gjøres opp etter medgåtte timer for mannskap og maskiner iht. priser oppgitt i kap. E4.

Timeprisene for mannskap og maskiner skal inkludere alle entreprenørens utgifter samt påslag til dekning av indirekte kostnader, risiko og fortjeneste. Hver enkelt timesats skal gjenspeile de faktiske kostnadene for den etterspurte timesatsen. Timeprisene inkluderer ev. eget transportkjøretøy for maskiner med fører og for mannskap med verneutstyr, håndverktøy og bærbart utstyr.

Det betales bare for effektive timer med avrunding til 0,5 time. Med «effektive timer» forstås faktisk arbeid på oppdragets arbeidssted. Det betales ikke for reisetid, ventetid, maskinstell og reparasjon.

For transport av maskiner til og fra oppdraget betales det likevel timepris iht. kap. E4, oppad begrenset til 2 timer per maskin per oppdrag. Det betales ikke for transport av mannskap og øvrig utstyr. For alle bensin- eller dieseldrevne kjøretøyer som benyttes som eget transportkjøretøy ved regningsarbeider, forutsettes godkjennelse etter EURO 6/VI, Stage IV eller bedre.

Spesielt for bompasseringer og ferje gjelder: prisene for regningsarbeider skal inkludere alle kostnader for bom og ferje.

Eventuell prisregulering foretas iht. bestemmelser angitt i pkt. 19.3.

Regningsarbeider skal dokumenteres slik at byggherre har mulighet til å kontrollere kravet, minimum følgende:

- Timelister som viser hvem som har arbeidet, hva som er utført, hvor det er utført og når arbeidet er utført.
- Dokumentasjon på arbeidsvarsling jf. kap. D1, prosess 14.8
- Bilag for innkjøpte materialer etc.
- Byggherre kan kreve ytterligere dokumentasjon som anses nødvendig for å kunne kontrollere kravet.
- Dokumentasjon fra driftsinformasjonssystemet jf. pkt. 11.4.1.

Spesielt for arbeidsvarsling og trafikkavvikling
Ved regningsarbeider betales også for arbeidsvarsling og trafikkavvikling, herunder også for bruk av spesielt utstyr. Ved slike arbeider betales likevel ikke for bruk av paraplyskilt/foldeskilt. For arbeider der det benyttes slike skilter skal kostnader for anskaffing, utsetting, tilsyn og fjerning av slike skilt fullt ut være inkludert i prisene.

Det betales heller ikke for bruk av varslings-, regulerings- og sikringsutstyr som er listet opp i kap. D2-S14, der byggherren har bestemt eller tillatt dette utstyret brukt til vedkommende regningsarbeid. Unntak fra dette gjelder dersom entreprenøren innenfor denne kontrakten til aktuelle regningsarbeider og uforutsette hendelser som inngår i prosess 18.3, kan dokumentere samtidig behov for utstyr som overstiger volumet beskrevet i kap. D2-S14.

Entreprenøren må til bruk ved uforutsette hendelser til enhver tid disponere det utstyr (type og antall) som er beskrevet i kap. D2-S14, jf. spesiell beskrivelse i prosess 18.3 i kap. D1. Byggherren kan bestemme at noe av dette utstyret også skal benyttes ved regningsarbeider som ikke er direkte knyttet opp mot uforutsette hendelser. Kravet til hvilket utstyr entreprenøren til enhver tid skal disponere til bruk ved uforutsette hendelser, reduseres da tilsvarende.

Kap. D2-S14 beskriver ikke det utstyr entreprenøren trenger for gjennomføring av kontrakten, men har kun status som et dokument som klargjør volumet av utstyr som skal stå til fri disposisjon til bruk ved uforutsette hendelser som inngår i prosess 18.3.

Spesielt for timepriser mannskap
Timepriser for entreprenørens egne og innleide mannskap inkluderer verneutstyr, håndverktøy og bærbart utstyr som strømaggregat, motorsag o.l.

Tillegg for overtidsarbeid skal ikke honoreres uten at dette på forhånd er godkjent av byggherren.

Spesielt for timepriser maskiner
For byggherrens innleie av entreprenørens egne og innleide maskiner, betales i henhold til entreprenørens liste over maskintimepriser.

For ventetid som skyldes byggherrens forhold betales 50 % av de oppgitte timepriser for maskiner eksklusiv fører. Førerlønn settes lik timepris for mannskap.

Maskiner som benyttes, men som ikke er prissatt på entreprenørens liste over maskintimepriser, avregnes etter den pris som er oppgitt på den maskin som ligner mest, eventuelt med en middelverdi mellom priser for lignende maskiner på listen.

Spesielt for materialer
Medgåtte materialer innkjøpt av entreprenøren, betales i henhold til faktura fratrukket eventuelle rabatter med 10 % tillegg for administrasjon og fortjeneste.

19.6.2. Byggherrens rett til innsigelse
Selv om byggherren ikke innen 14 dager etter at han mottok oppgavene over arbeidstid og materialforbruk har fremsatt skriftlig innsigelse, er retten til å fremsette innsigelser i behold dersom entreprenøren ved avregningen ikke har overholdt reglene i NS 8406 pkt. 23.4.

19.7. Energi-, vann- og avløpskostnader
Kostnader til strøm, vann og avløp til drift av vegutstyr (faste installasjoner) dekkes av byggherren og inngår ikke i kontrakten. Teleutgifter knyttet til faste installasjoner dekkes også av byggherren.

19.8. Mengdekontroll
Kap. NS 8406, pkt. 23.2, settes ut av kraft.

19.9. Forskudd
Det utbetales ikke forskudd.

19.10. Innestående beløp
Bestemmelsene i kap. NS 8406, pkt. 23.3, 5. avsnitt, om innestående beløp settes ut av kraft.

20. Begrenset ansvar

Dette punkt gjelder kun for de oppgavene i kap. D1, som har henvisning hit. Punktet gjelder ikke skader voldt av motorvogn, jf. pkt. 15.4.

Entreprenørens ansvar for utbedring av en skade, herunder skader på grunn av hærverk og tyveri, er begrenset til kr 15 000,- ekskl. mva. inkludert materiell og følgearbeider.

Dersom entreprenøren antar at prisen for utbedring av en slik skade vil overstige kr 15 000,- ekskl. mva., skal entreprenøren uten ugrunnet opphold avklare med byggherren om arbeidene skal utføres. Dersom det ikke er mulig å oppnå kontakt med byggherren, skal entreprenøren selv vurdere om det er nødvendig å igangsette tiltak for å hindre fare eller begrense videre skade.

Dersom kostnaden iht. kontraktens priser for utbedring av en slik skade vil overstige kr 15 000,- ekskl. mva., håndteres tilfellet iht. kontraktens endringsbestemmelser, men med den spesielle bestemmelsen at entreprenøren må bære en egenandel på kr 15 000,-. Denne egenandelen gjelder også dersom deler av skaden utbedres i annen entreprise, men egenandelen skal aldri være større enn entreprenørens egen kostnad tilknyttet denne kontrakten.

Egenandelen på kr 15 000,- gjelder for hver enkelt hendelse. Dersom en hendelse fører til skade på flere objekter, eller arbeidsbehov på flere prosesser/oppgaver med henvisning til dette punktet, skal det kun regnes én egenandel. Hendelser som medfører skader flere steder innenfor kontraktsområdet av samme årsak, innenfor en tidsperiode på 24 timer, regnes som én hendelse med én egenandel.

Krav til egenandel gjelder ikke for skader som blir dekket av en tredjepart. Krav til egenandel gjelder heller ikke skader som Forsvarets personell eller utstyr påfører vegsystemet.

Spesielt for prosess 7.8, Skred og flom, gjelder at egenandelen på kr 15 000,- også inkluderer arbeider som passer på annen prosess.

21. Regulering ved feil i objektvolum og veglengder

Dette punktet regulerer partenes rett til regulering ved feil eller vesentlige avvik i oppgitte grunnlagsdata, inkludert vilkår og frister for å fremme krav.

Dersom det i løpet av de første 12 måneder etter at kontraktsarbeidet starter oppdages feil i det oppgitte objektvolumet i konkurransegrunnlaget på mer enn 5 % pr. objekttype, kan begge parter kreve forhandling om regulering for det avviket som overstiger 5 % opp eller ned. Dersom partene ikke fremmer krav innen de første 12 måneder etter at kontraktsarbeidet starter, tapes retten til å kreve forhandling om regulering for avviket.

Der kontrakten inkluderer vegnett som tilkommer kontrakten på tidspunkt undervegs i kontraktsperioden, gjelder ny 12-månedersperiode med tilhørende 12-månedersfrist fra det tidspunkt vedkommende vegnett tilkommer, for å fremme krav for objekttype der tilkommet vegnett medfører at feil for vedkommende objekttype overstiger 5 %.

Dersom oppgitt total veglengde i konkurransegrunnlaget er feil, kan partene kreve regulering for avvik utover 0,2 % feil.

Endret oppgjør ved eventuelle feil i oppgitt objektvolum og total veglengde som er nevnt her, fastsettes så langt mulig lineært på basis av avtalte enhetspriser for de aktuelle arbeidene knyttet til standard inndeling av vegnettet.

22. Endringer

22.1. Generelle endringsregler

Endring av standard, endring av standardklasse, endring av veglengde eller andre tilsvarende endringer innebærer ikke et vesentlig mislighold av byggherrens kontraktsforpliktelse. Disse forholdene gir følgelig ikke entreprenøren mulighet til å heve kontrakten etter kap. NS 8406, pkt. 29.1.

Ved endringer skal endret oppgjør for rundsumprosesser unntatt prosess 18.5 normalt fastsettes lineært på basis av kontraktens priser for de aktuelle arbeidene knyttet til standard inndeling av vegnettet samt aktuelle volum som berøres av endringene.

Prosess 18.5 Samhandlingsprosess reguleres bare ved endringer knyttet til gjennomføring av samhandlingsprosessen før kontraktens oppstart, ikke ved øvrige endringer i kontraktsarbeidet.

22.2. Innovasjon og forbedringstiltak

Dette punktet regulerer innovasjons- og forbedringstiltak som partene avtaler særskilt, og som derfor ikke behandles som ordinære endringer etter NS 8406 pkt. 19 og 22.

Innovasjons- og forbedringstiltak behandles iht. D1 prosess 18.4 og bestemmelsene i dette punktet.

Et tiltak kvalifiserer som et innovasjons- eller forbedringstiltak når det innebærer en alternativ gjennomføringsmåte, metode, teknologi eller organisering som går ut over det entreprenøren forventes å gjøre innenfor ordinær kontraktsutførelse, og gir dokumenterbar forbedring av kvalitet, framdrift, klima- eller miljøprestasjon, trafikksikkerhet eller økonomi i kontraktsarbeidet.

Effektivisering eller tilpasninger som ligger innenfor det entreprenøren normalt forventes å gjøre som del av driftsoppdraget eller allerede ligger som en del av entreprenørens tilbud, kvalifiserer ikke.

Forslag til tiltak skal fremmes skriftlig og beskrive:

- tiltakets innhold og hvordan det skiller seg fra ordinær utførelse
- forventet effekt og hvordan dette kan dokumenteres
- konsekvenser for kvalitet, SHA/YM, framdrift og økonomi
- grunnlag for eventuell beregning av kostnadsbesparelse

Byggherren avgjør om tiltaket skal gjennomføres.
Byggherren skal svare skriftlig på forslaget innen 4 uker, ved avslag skal avgjørelsen begrunnes.

Oppgjør iht. D1 prosess 18.4 gjelder entreprenørens arbeid med utvikling, vurdering og dokumentasjon av tiltaket.

Tiltak som gir redusert kostnad
Entreprenøren må dokumentere kostnaden før og etter foreslått tiltak. Ved dokumentert kostnadsbesparelse deles besparelsen likt mellom byggherren og entreprenøren, med mindre partene avtaler annet.

Tiltak som gir økt kvalitet
Tiltak som gir økt kvalitet uten å gi dokumentert kostnadsbesparelse kan likevel godkjennes av byggherren. Entreprenøren skal dokumentere tiltakets verdi og effekt, herunder kostnad før og etter foreslått tiltak. Byggherren vurderer merkostnaden opp mot dokumentert effekt av tiltaket, og avgjør om og eventuelt hvor stor del av merkostnaden som skal dekkes.

23. Forlengelse av kontrakt

Partene kan ved gjensidig enighet om dette forlenge kontrakten til å gjelde også for en periode på ytterligere 36 måneder etter 2032-08-31. Slik forlengelse må være avtalt senest 2031-05-31.

Byggherren har i tillegg opsjon på å forlenge kontrakten med 12 måneder, fra og med 1. september i det året kontrakten var avtalt å skulle slutte (dvs. enten ved slutt opprinnelig kontraktsperiode, eller ved slutt forlenget kontraktsperiode iht. foregående avsnitt), til og med 31. august året etter. Dersom byggherren ønsker å forlenge kontrakten iht. denne opsjonen, må dette være skriftlig varslet til entreprenøren senest 30. april det året kontraktsperioden løper ut, dvs. det året opprinnelig kontraktsperiode løper ut dersom kontrakten ikke er forlenget iht. foregående avsnitt, eller det året gjensidig avtalt forlenget periode løper ut dersom kontrakten er forlenget iht. foregående avsnitt.

Forlengelse av kontrakten innebærer at kontrakten videreføres i henhold til kontraktens bestemmelser, og at tidspunkt og frister for overtakelse og sluttoppgjør flyttes tilsvarende fram i tid.

Total pris for rundsumprosesser
For rundsumprosessene i kap. E3, prosess 18.5 ikke medregnet, fastsettes total pris for hver del av de aktuelle forlengingsperiodene slik:

Del(er) av ev. forlengingsperiode	Total pris for rundsumprosesser i kap. E3 for vedkommende periode, regnet i % av total pris for rundsumprosesser (prosess 18.5 ikke medregnet) i kap. E3 for den opprinnelige kontraktsperioden
månedene september – desember i ett kalenderår	6,7 %
månedene januar – august i ett kalenderår	13,3 %

De fastsatte prosentsatsene i denne tabellen gjelder også for hver enkelt av rundsumprosessene og stedkodene i kontrakten, med unntak av prosess 18.5, som ikke reguleres ved forlengelse av kontrakten.

Total pris for aktuell forlengingsperiode settes lik summen for aktuelle delperioder. Allerede avtalte og fortsatt aktuelle endringer knyttet til rundsumprosessene, videreføres inn i forlengingsperioden, men har fortsatt status som endringer.

Omfang for øvrige arbeider
For øvrige prosesser i kap. E3 og timeprisene i kap. E4 legges 20,0 % av mengdene i konkurransegrunnlaget til grunn for kontraktsfestet omfang for hver av 12-månedersperiodene fra 1. september til 31. august i forlengingsperioden.

Øvrige spesielle bestemmelser ved forlengelse av kontrakt
Kontrakten har flere bestemmelser som er relatert til kontraktssummen. Dersom kontrakten forlenges iht. bestemmelsen i dette punktet, gjelder følgende tillegg og endringer til kontraktens øvrige bestemmelser:

- Kap. NS 8406, pkt. 19.1, tredje avsnitt og kap. NS 8406, pkt. 28, tredje avsnitt:
  «kontraktssummen» endres til:
  «summen av kontraktssummen, total pris iht. «Total pris for rundsumprosesser» i kap. C2, pkt. 23, og omfang iht. «Omfang for øvrige arbeider» i kap. C2, pkt. 23».
- Kap. C5, pkt. 10.3, siste avsnitt:
  Hjemmelen omtalt i dette avsnittet gjelder også fakturerte beløp knyttet til forlengingsperioden.
- Kap. C2, pkt. 19.1, siste avsnitt:
  Bestemmelsen i dette avsnittet gjelder også for utbetalinger knyttet til forlengingsperioden.

Dersom kontrakten forlenges iht. bestemmelsen i dette punktet, godtgjøres entreprenøren særskilt kr. 45.000,- pr. 12-månedersperiode som kommer i tillegg til opprinnelig kontraktsperiode. Dette som kompensasjon for at det i forbindelse med denne forlengelsen ikke skjer annen regulering av prosess 7.14 i kap. E3 for å dekke kostnader knyttet til videre drift av vedkommende arealer som er ryddet i opprinnelig kontraktsperiode. Kompensasjonen utbetales månedlig etter samme prinsipp som for rundsumprosesser, og ved utarbeidelse av faktureringsplan fordeles 1/3 av beløpet pr. 12-månedersperiode til månedene september-desember og 2/3 av beløpet pr. 12-månedersperiode til månedene januar-august. Kompensasjonen inngår i grunnlaget for prisregulering, jf. pkt. 19.3.

24. Parter i tvister (se NS 8406 pkt. 31)

24.1. Minnelige løsninger

Tvister mellom partene om kontraktsforholdet bør søkes løst i minnelighet.

Håndtering av tvister mellom kontraktspartene, skal prinsipielt løses, eller avklares for framtidig løsning, på lavest mulig nivå (prosjektnivå) og skal da forankres i byggemøte. Hvis en ikke kommer til enighet og løsning av saken på prosjektnivå, innenfor en tidsramme på 3 måneder, etter at saken er fremmet, skal saken løftes til samarbeidsmøte hvor byggherrens og entreprenørens ledelse deltar, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse.

Hvis samarbeidsmøtet heller ikke fører til en løsning av saken skal partene, for krav over 500.000,- bringe inn en ekspert med nødvendig erfaring og kompetanse for å ta stilling til tvistespørsmålet og komme med forslag til hvordan saken kan løses. Utvelgelse av ekspert skjer ut fra navngitt(e) person(er) som har påtatt seg denne rollen, og som partene har blitt enige om, og som hentes fra Norsk Mekling.

Som grunnlag for sin vurdering av saken, skal den oppnevnte eksperten motta et kort, skriftlig, innlegg fra hver av partene innen 5 dager. Innlegget skal ha vedlagt den dokumentasjon partene vil påberope seg. Hvis nødvendig kan eksperten innhente mer informasjon fra partene, enten ved å avholde et møte, eller ved å be om ytterligere skriftlig dokumentasjon eller forklaring.

Eksperten skal gi et skriftlig råd til hvordan tvisten kan løses, innen 14 dager fra all informasjon er innhentet. Rådet skal være begrunnet og legges frem i et samarbeidsmøte hvor representant(er) fra byggherrens og entreprenørens ledelse deltar, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse, for endelig beslutning.

Kostnader forbundet med bruk av ekspert skal deles likt mellom partene.

24.2. Tvisteløsning

Enhver tvist mellom partene om kontraktsforholdet som ikke løses i minnelighet, avgjøres ved ordinær rettergang.

Anleggsstedets verneting skal være verneting for alle søksmål som måtte utspringe av kontrakten.

24.3. Parter i tvister

For tvister som gjelder fylkesveg og som entreprenøren vil forfølge ved klage eller søksmål, er vedkommende fylkeskommune ved fylkesordføreren rett part. Det samme gjelder søksmål som vedkommende fylkeskommune måtte ha mot entreprenøren.

25. Sanksjoner

25.1. Sanksjoner knyttet til administrasjon, resultat, tilstand og funksjon

Byggherren kan foreta trekk i oppgjøret etter dokumentert mangel ved følgende forhold:

1. Administrasjon av kontraktsarbeidene
2. Resultat, tilstand og funksjon

Byggherren skal varsle entreprenøren om forholdet, og entreprenøren skal få anledning til å gi sin forklaring.

Byggherrens beslutning om trekk og størrelsen på trekket skal foretas på grunnlag av mangelens alvorlighetsgrad og konsekvens for trafikantene, kapitalforringelse eller entreprenørens besparelse.

Størrelsen på trekket skal være minimum kr 25.000,- og maksimalt kr 500.000,- for hvert besluttet trekk.

Byggherren kan, etter forutgående behandling av mangelen overfor entreprenøren, bestille arbeidet utført av annen utførende for entreprenørens regning. Byggherrens egne kostnader vil bli tillagt regningen til entreprenøren.

For mangel i forhold til krav angitt i kap. C2 pkt. 10.3 vedrørende entreprenørens ledelsessystem for kvalitet vil det bli trukket kr 50.000,- for hver hele måned hvor krav ikke er oppfylt.

For mangel i forhold til krav angitt i kap. C2 pkt. 10.3 vedrørende entreprenørens ledelsessystem for arbeidsmiljø vil det bli trukket kr. 50.000,- for hver hele måned hvor krav ikke er oppfylt.

For mangel i forhold til krav angitt i kap. C2 pkt. 10.3 vedrørende entreprenørens ledelsessystem for miljø vil det bli trukket kr 50.000,- for hver hele måned hvor krav ikke er oppfylt.

Trekk i oppgjøret skal meddeles på byggemøte og entreprenøren skal utstede kreditnota innen neste byggemøte.

Gjentakelse av tidligere påvist mangel kan føre til ytterligere skjerpet sanksjon.

Byggherren skal ikke ilegge entreprenøren flere sanksjoner for samme forhold selv om forholdet kan knyttes til flere sanksjonsbestemmelser i kontrakten, men byggherren har rett til å velge hvilken sanksjonsbestemmelse som skal nyttes for tilfeller som rammes av flere sanksjonsbestemmelser.

Sanksjon i form av trekk innskrenker ikke byggherrens rett til å kreve andre misligholdsbeføyelser som utbedring, prisavslag, erstatning, heving m.m.

25.2. Byggherres sanksjonsrett ved manglende tilgjengelighet av forpliktede maskiner og utstyr

Maskiner, kjøretøy og annet utstyr som leverandøren har oppgitt i ressursplanen og forpliktet til kontrakten, skal være tilgjengelige i kontraktsområdet eller kunne mobiliseres innen de responstider som følger av kontrakten.

Dersom slikt materiell ikke er tilgjengelig uten at dette er godkjent av oppdragsgiver, anses dette som et kontraktsbrudd.

For slikt kontraktsbrudd vil det for hver påbegynt kalenderdag den aktuelle ressursen ikke er tilgjengelig bli ilagt dagbot på kr 10 000,- per ressurs per dag. Da maksimal begrenset opp til 75% av maskinens verdi.

Dagbot påløper fra det tidspunkt ressursen skulle ha vært tilgjengelig og frem til ressursen igjen er dokumentert tilgjengelig eller er erstattet med tilsvarende ressurs som er godkjent av oppdragsgiver.

Dagbot kommer i tillegg til oppdragsgivers øvrige misligholdsbeføyelser etter kontrakten.

25.3. Byggherrens sanksjonsrett knyttet til SHA og YM

Ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for, vil det først bli gitt en muntlig advarsel, deretter skriftlig advarsel, og til slutt skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd, jf. NS 8406 pkt. 23.3 siste avsnitt, begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til SHA og YM.

Dersom entreprenøren eller underentreprenører unnlater å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme anvisninger for å ivareta SHA eller YM, kan byggherren iverksette følgende tiltak:

1. Stanse arbeidet inntil forholdet er brakt i orden. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

2. Fastsette kort frist for iverksetting av tiltak. Byggherren kan selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for entreprenørens regning hvis ikke entreprenøren selv gjennomfører tiltaket innen gitt frist.

3. Ved konstatert brudd på kontraktsbestemmelsene om HMS, og entreprenøren ikke har rettet opp forholdet innen en gitt tidsfrist, kan byggherren heve kontrakten.

Ved gjentatte brudd på kontraktsbestemmelsene om HMS kan entreprenøren bli utelukket fra fremtidige kontrakter med Vestland fylkeskommune. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen begge deltagerne eller alle der det er flere enn to.

25.4. Byggherrens sanksjonsrett til seriøsitetskrav (se kap. C5)

Grunnlag for sanksjon og øvrige reaksjoner knyttet til de ulike kontraktsbestemmelser i kap. C5, fremkommer under hver enkelt av de ulike bestemmelsene.

26. Avlevering og overtakelse

26.1. Avlevering ved kontraktsoppstart

26.1.1. Forberedelse

Byggherren skal ta initiativ til en avleveringsforretning senest tre måneder før kontraktsarbeidene starter. Byggherren skal samtidig legge fram plan for gjennomføring av avleveringsforretningen, herunder opplegg for befaring av vegnettet med dokumentasjon av tilstand som er relevant for kontrakten.

26.1.2. Avlevering

Ved oppstart av kontrakten skal det foretas oppstartsbefaring som grunnlag for avleveringsforretning. Byggherren fører protokoll.

Oppstartsbefaringen inkluderer:

- Befaring av vegnettet etter omforent opplegg
- Dokumentasjon av tilstanden på objekter som er relevant for kontrakten
- Dokumentasjon av eventuelle arbeider som står til rest fra annen kontrakt
- Dokumentasjon av eventuelle arbeider med garantiansvar

Der kontrakten inkluderer vegnett som tilkommer kontrakten på tidspunkt undervegs i kontraktsperioden, gjennomføres supplerende befaring med tilhørende oppdatering av avleveringsforretningen når aktuelt vegnett tilkommer kontrakten.

26.2. Overtakelse ved kontraktsavslutning

26.2.1. Forberedelse

Entreprenøren skal ta initiativ til en overtakelsesforretning senest fire måneder før kontraktens utløp.

Entreprenøren skal til påfølgende byggemøte legge fram forslag til plan for gjennomføring av overtakelsesforretningen. Denne skal inkludere:

- sluttvurdering av tilstanden på vegnettet og de utførte kontraktsarbeider
- samt sluttrapportering fra entreprenøren.

26.2.2. Overtakelse

Ved avslutning av kontrakten skal det foretas sluttbefaringer som grunnlag for overtakelsesforretning. Byggherren fører protokoll.

Sluttbefaring inkluderer:

- Befaring av vegnettet etter omforent opplegg
- Dokumentasjon av tilstanden på vegnettet

Byggherren skal utarbeide liste over utførte kontraktsarbeider med reklamasjonsansvar utover kontraktsperioden.

26.3. Overtakelse av objekter som tilføres i kontraktsperioden

Ved ferdigstillelse av objekter som er bygd eller installert av entreprenøren, skal det foretas overtakelsesforretning eventuelt med befaring.

Ved overtakelse i kontraktsperioden, skal objektet inngå i entreprenørens kontraktsansvar.

26.4. Reklamasjonsansvar for utført arbeid

Alle konstruksjonsmessige arbeider (tilføring, utskifting eller oppgradering av objekt) i kontraktsperioden skal ha reklamasjonstid i henhold til kap. NS 8406, pkt. 27, med mindre annet framgår av kap. D1.

Reklamasjonstiden regnes fra byggherren har godkjent resultatet av arbeidet, ref. bestemmelser om overtakelse, jf. bestemmelser om overtakelse i pkt. 26.2 og 26.3. Dette stadfestes i eget dokument eller referat fra byggemøte.

27. Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Med HMS menes her summen av ivaretakelse av både sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) samt ivaretakelse av ytre miljø (YM). Disse behandles temavis nedenfor.

Entreprenøren skal drive et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. forskrift av 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).

Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften) gjøres gjeldende for denne kontrakten.

Alle avtaler med underentreprenører skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet, oppfølging og rapportering som anvendt i denne kontrakten. Byggherren utpeker SHA-koordinator innenfor sin byggherreorganisasjon.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold informere byggherren dersom Arbeidstilsynet eller andre tilsynsmyndigheter har foretatt kontroll eller gitt pålegg om å stoppe arbeidet, utbedre systemfeil eller liknende som gjelder gjennomføring av kontraktsarbeidet.

28. Fellesbestemmelser for SHA og YM

28.1. Beredskapsplan og øvelser for hendelser i kontraktsområdet

Entreprenør skal utarbeide en prosjektspesifikk beredskapsplan for hendelser i kontraktsområde. Planen skal gjøres kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse.

Beredskapsplanen skal minimum inneholde informasjon om:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann, forurensning og andre uønskede miljøhendelser inklusive hyppighet av øvelser
- Eventuelle andre eksisterende beredskapsplaner
- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp
- Varslingsplan
- Plassering av førstehjelps- og beredskapsutstyr som brannslukkingsapparat, oppsugingsmiddel etc.
- Rutiner for varsling/rapportering til myndigheter som Arbeidstilsynet, DSB etc ved alvorlige hendelser.

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggemøte tidlig i kontraktsperioden. For større eller risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktsperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraktsarbeidet.

Etter en alvorlig hendelse, skal det gjennomføres debrifing for berørt personell.

28.2. Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensning og andre uønskede hendelser

Ved uønskede hendelser og observasjoner relatert til farlig forhold for personell og ytre miljø skal det registreres en rapport om uønsket hendelse (RUH) i HMSREG.
RUH'en skal inneholde beskrivende informasjon om hendelsen inkludert kategorisering av konsekvens og potensiale, samt årsak til hendelsen og nødvendige tiltak som settes i gang.

Vestland fylkeskommune har som mål at arbeidet skal gjennomføres uten skade på personell eller ytre miljø. For dette kontraktsarbeidet er det satt følgende mål:

Fråværsskadefrekvens (H1-verdi): 0
Fråværsfrekvens (F-verdi): 0
RUH-frekvens: over 1500

Følgende tabell skal brukes for å klassifisere hendelser i HMSREG. Ved eventuelle endringer i klassifisering vil gjeldende klassifisering alltid være den som ligger i systemet, HMSREG.

Skade-klasse	5	4	3	2	1
Person-skade	Dødsulykke	Personskade med mulig varig mén	Personskade med fravær	Medisinsk behandlingsskade	Førstehjelpsskade
Miljø-skade	Hendelse som har medført ødeleggelse av nasjonale og regionale naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Svært alvorlig utslipp. Restaurerings-tid > 10 år.	Hendelse som har medført svært alvorlig og langvarig forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Stort utslipp. Restaurerings-tid 3-10 år.	Hendelse som har medført langvarig og alvorlig forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Betydelig utslipp. Restaurerings-tid 1-3 år.	Hendelse som førte til forbigående eller lettere forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Mindre utslipp og som er registrerbar i resipient. Restaurerings-tid < 1 år.	Hendelse som medførte ikke-registrerbar forringelse av naturverdier, naturressurser, kulturminner e.l. Utslipp som ikke er registrerbar i resipient.

Følgende type hendelser ansees som å ha et potensiale i skadeklasse 4 og/eller 5, og skal rapporteres og varsles iht. denne klassifiseringen:

- Sprut fra sprenging der sikkerhetssone ikke er evakuert
- Byggherrepersonell eller tredjeperson finner sprengstoff som skulle vært avdekket etter sprengningsarbeid ved klargjøring av området.
- Ubevoktet salve
- Avdekking av sprengstoff fra tidligere prosjekt
- Udetonert sprengstoff som går av under graving/pigging
- Påboring/boring i sprengstoff
- Boring nær ladet hull
- Samtidig boring og ladning fremfor bomfestet

Uønskede hendelser skal registreres og varsles i henhold til høyeste skadeklasse av konsekvens og/eller potensiale.

- Skadeklasse 1 – skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 10 virkedager
- Skadeklasse 2 – skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 5 virkedager
- Skadeklasse 3 – skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 5 virkedager
- Skadeklasse 4 – muntlig via telefon iht. varslingsplan, deretter skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 48 timer

- Skadeklasse 5 – muntlig via telefon iht. varslingsplan, deretter skriftlig i HMSREG, som RUH, innen 48 timer

Ekstern kommunikasjon i forbindelse med hendelser utover akutt skadehåndtering skal håndteres av byggherren. Ved skader som krever varsling til Arbeidstilsynet, DSB eller ansvarlig miljømyndighet, skal kopi av varsling oversendes byggherren.

I tillegg til kontinuerlig rapportering av uønskede hendelser innenfor frist angitt over skal det månedlig leveres en HMS-månedsrapport i Byggherrens HMSREG.

28.3. Undersøkelse av dødsulykker og hendelser med stort risikopotensiale

Ved hendelser med konsekvens eller potensiale i skadeklasse 4 eller 5 skal entreprenøren som hovedregel undersøke/granske. En rapport skal gjøres tilgjengelig for byggherren ved oppfølgingsmøte etter hendelsen har oppstått. Byggherren kan beslutte at det ikke er nødvendig å gjennomføre granskning, for eksempel dersom hendelsesforløpet og årsakssammenheng er klarlagt. En slik beslutning meddeles skriftlig.

Byggherren kan beslutte å igangsette egen granskning av alvorlige uønskede hendelser, uavhengig av entreprenørens egen oppfølging/granskning av hendelse. Entreprenør er forpliktet til å bidra til byggherrens granskning ved å gi byggherren tilgang til relevante opplysninger med mere.

28.4. Dokumentasjon av lønns- og arbeidsvilkår, SHA og YM

All krevd dokumentasjon vedrørende lønns- og arbeidsvilkår, SHA og YM skal overleveres byggherren i henhold til de krav og frister som er gitt i de enkelte punkter.

29. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

29.1. Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø - SHA-plan

Før kontrahering utarbeider byggherren en SHA-plan (plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø) for kontrakten. SHA-planen skal til enhver tid være oppdatert og være tilgjengelig og kjent for entreprenør. Planen skal lagres i ISY Road, og skal i tillegg være i utskrevet format.

Entreprenøren skal utføre risikovurdering med utgangspunkt i byggherrens risikovurdering i SHA-plan. Entreprenøren skal også vurdere om det er andre risikoforhold enn de byggherren har beskrevet som kan være av betydning, og disse skal meldes byggherren så snart som mulig.

Entreprenøren skal sørge for at SHA-planen er kjent hos alle arbeidsgivere og enmannsbedrifter. Arbeidsgivere skal informere sine arbeidstakere, herunder innleide, om relevant innhold i planen.

Entreprenøren skal levere informasjon fra sitt internkontrollsystem, som risikovurderinger, sikker jobbanalyser og annen informasjon som er relevant for byggherren.

Det skal utarbeides en plan og tiltaksbeskrivelser for håndtering av alle risikofylte arbeider. I tillegg skal entreprenøren sørge for at det finnes arbeidsinstruks for aktiviteter som medfører særlig fare for liv og helse. Statens vegvesen har utarbeidet instruksjoner, som for eksempel håndbøker. Disse skal følges med mindre entreprenørens egne instrukser er strengere enn Statens vegvesen sine.

Arbeidsinstrukser skal forelegges byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig. Entreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstrukser for risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos entreprenør. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstrukser, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan disse arbeidsoppgavene utføres på en sikker måte.

Sikker jobbanalyse skal skje så tett opp til utførelse som mulig og involvere de som deltar i arbeidet, og signeres av disse.

29.2. Hovedbedrift og samordningsansvar

Entreprenøren er hovedbedrift med ansvar for samordningen av de enkelte virksomheters helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i henhold til arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften.

Den person som ivaretar samordningsansvaret klarlegges i samhandlingsfasen, og navnet tas med i SHA-planen.

Dersom byggherrens egne arbeidstakere i perioder oppholder seg innenfor kontraktens naturlige arbeidsområde, er entreprenøren ansvarlig for samordning av verne- og miljøarbeidet.

Dersom det oppstår tilfeller med flere samtidige entrepriser på samme sted, vil en av entreprenørene i de aktuelle entreprisene bli utpekt til hovedbedrift etter arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften.

Byggherren skal varsles umiddelbart dersom entreprenøren oppdager at det kommer til å bli/blir samtidig arbeid på flere entrepriser på samme sted. Dette for at hovedbedrift skal kunne utpekes, eller å unngå samtidig arbeid på samme sted.

Byggherren sender inn forhåndsmelding til Arbeidstilsynet senest en uke før arbeidene starter. Entreprenøren skal sørge for at forhåndsmeldingen, med ajourført oversikt over alle virksomheter, til enhver tid henger oppe godt synlig på bygge- eller anleggsplassen.

29.3. HMS-kort og føring av oversiktsliste

Krav om HMS-kort og føring av oversiktsliste framgår av kap. C5 pkt. 1.

Byggherre skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på arbeidsstedet. For at byggherren skal kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte skal entreprenøren sikre at det daglig vert ført oversiktsliste i byggherren sitt elektronisk system for leverandøroppfølging.

Personer som leverer varer, og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor arbeidsområdet uten å delta i kontraktsarbeidet, omfattes ikke av disse bestemmelsene.

29.4. Opplæring og kompetanse

Entreprenøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraktsarbeidet.

Entreprenøren skal utarbeide prosedyrer som sikrer at all bruk av maskiner, utstyr o.l. utføres av kvalifisert personell som har fått nødvendig opplæring. Personell som skal føre kjøretøy/motorredskap skal være fylt 18 år, eller være lærling under lærlingekontrakt.

Entreprenøren skal utarbeide instruks og om nødvendig gi opplæring i bruk av personlig verneutstyr.

Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder:

1. Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten
2. Kurs i henhold til håndbok N301 Arbeid på og ved veg, vedlegg 2 Opplæring
   2.1 Kurs for alle som skal utføre arbeid på veg
   2.2 Kurs for ansvarshavende
   2.3 Kurs i manuell trafikkdirigering for de som dirigerer 3. Praktisk førstehjelpskurs
3. Kurs i brannbekjempelse (gjelder for alle som arbeider på/langs veg)

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på fem år. For øvrig opplæring hvor gyldighetstid ev. ikke framgår av dokumentasjonen, er gyldighetstid fem år.

Det vises for øvrig til krav til faglig opplæring beskrevet andre steder i kontrakten. Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring for personell som skal arbeide på kontrakten, skal dokumenteres.

29.5. Kompetansekrav for ledebilsjåfører og trafikkdirigenter

Ledebilsjåfører og trafikkdirigenter skal ha:

- Arbeidsvarslingskurs type 1
- Arbeidsvarslingskurs type 3
- Dokumentert praktisk førstehjelpskurs, minimum 3 timer
- Dokumentert grunnopplæring brannvern, minimum 4 timer

Førstehjelpskurs og grunnkurs brannvern sammen skal inneholde:

- Grunnleggende brannteori
- Brannårsaker og forebyggende tiltak

- Varsling
- Redde liv og verdier
- Slokkemidler og slokkeutstyr
- Brannskader
- Slokkeøvelse med skumapparat og brannteppe
- Kjeden som redder liv
- Varsling, medisinsk nødtelefon
- Opptreden på skadested
- Pasientundersøkelse
- HLR – praktisk hjerte-/lunge-redning
- Fremmedlegemer
- Transport av syke og skadde inkludert båresurring
- Akutte sykdommer, astma, hjerteinfarkt, hjerneslag, diabetes, epilepsi
- Skader og ulykker, brudd, blødning, fallskader, el-skader og indre skader

29.6. Arbeidstid, se også C5 punkt 6

Byggherren skal til enhver tid holdes orientert om arbeidstidsordninger og vaktplaner som benyttes. Alle arbeidstakere som skal utføre arbeid som inngår i disse planene, skal underlegges samme krav til arbeidstid. Dette gjelder også arbeid som utføres av enmannsbedrifter, arbeidstakere i ledende stillinger og arbeidstakere i særlig uavhengig stilling som utfører kontraktsarbeid.

Arbeidstidsordninger godkjent av Arbeidstilsynet eller fagforening med innstillingsrett, skal umiddelbart sendes byggherren sammen med forsvarlighetsvurdering.

Det er ikke tillatt å ta i bruk en arbeidstidsordning før ordningen er formelt godkjent.

29.7. Sjåførkort

I kjøretøy hvor det er installert elektronisk fartsskriver, skal det alltid brukes sjåførkort for registrering av arbeidstid. Registreringer av arbeidstid som er gjort med sjåførkort, skal framlegges for byggherre ved forespørsel, jf. kap. C5 og pkt. 29.6 i dette dokumentet.

29.8. Arbeidsvarsling

Arbeidsvarsling skal utføres i overensstemmelse med Statens vegvesens håndbøker N301 Arbeid på og ved veg og R511 Sikkerhetsforvaltning av vegtunneler.

Entreprenøren skal sørge for at arbeidsvarslingsplan utarbeides og sendes til Statens vegvesens skiltmyndighet for godkjenning.

Entreprenøren skal utpeke ansvarlig for varslingen. Iverksatt og utført arbeidsvarsling skal i hvert tilfelle dokumenteres av entreprenøren.

Arbeidet skal foregå på en slik måte at trafikken forbi arbeidsområdet blir opprettholdt samtidig som arbeidernes og alle trafikantgruppers sikkerhet blir ivaretatt. Eventuell stengning skal ikke skje uten samtykke fra byggherren.

Alle som arbeider med trafikkdirigering skal kunne kommunisere på norsk.

Kopi av gjeldende vedtatte arbeidsvarslingsplan skal sendes byggherren.

29.9. Personlig verneutstyr

Entreprenør skal utarbeide instruks for personlig verneutstyr og vernetøy, og gi opplæring i bruk.

Alle som utfører arbeid i kontraktsområdet skal minimum nytte hjelm, verneklede (overdel og bukse) og vernesko. Vernehansker og vernebrille skal være tilgjengelig og brukes ved behov, eller ved de arbeidsoperasjoner som risikovurdering og rutine skildrer. Både hansker og briller skal være tilpasset gjeldende arbeidsoperasjon.

Entreprenør har ansvar for å gjennomføre risikovurdering og stille krav til verneutstyr for de arbeidsoppgaver som inngår i kontraktsarbeidet.

Vernetøy som blir brukt skal være iht. EN ISO 20471 (synbarhet).

Vernetøy som blir brukt skal ha synbarhet minimum klasse 3 på overkropp og minst klasse 1 på bukse. Piratbukse klasse 1 kan brukes når det ikke er fare for brann- eller andre typer skader.

Godkjent hjelm skal brukes (NS-EN397), og hakestropp skal brukes ved enkelte risikofylte arbeidsoperasjonar som til for eksempel ved arbeid i høyden.

Godkjente vernesko skal brukes. Det er ikke tillatt med vernetresko eller klogger.

Godkjent hørselvern skal brukes ved støy over 80 dB.

Alt verneutstyr skal være CE-merket.

Tilrådingene fra EBA og SfS BA sine bransjetilrådinger for standard verneutstyr, til bruk i asfaltkontrakter og drift- og vedlikeholdskontrakter (Veiledende Standard), er kontraktskrav som entreprenøren er forpliktet til å følge.

Besøkende skal følge kravene til verneutstyr og vernetøy for området de skal besøke. Hovedbedrift skal alltid ha ekstra hjelmer, synlighetsoverdeler (for eksempel vester eller jakker) og vernesko for besøkende tilgjengelig i kontraktsområdet. I de tilfellene det er nødvendig med ekstra verneutstyr eller annet utstyr, skal dette stilles til disposisjon for besøkende.

Kravene til verneutstyr og synbarhetsbukse kan fravikes for besøkende når det er iverksatt tiltak som fjerner aktuell risiko. Vurdering og tiltak dokumenteres.

29.10. Kjemiske produkter

Det skal brukes kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig. Entreprenøren skal utarbeide rutiner som sikrer substitusjonsplikten og korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

Entreprenøren skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

29.11. Orden, renhold og sikring av arbeidsstedet

Hovedbedriften skal innarbeide rutiner som sikrer at uønskede hendelser ikke skjer på grunn av arbeider som omfattes av denne kontrakten. Det skal tas spesielt hensyn til barn, naboer og myke trafikanter.

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjenanse/ skade for omgivelsene.

29.12. Vernerunder, kontrollrutiner og merking

Entreprenøren skal gjennomføre vernerunder minst en gang hver 14. dag i kontraktsperioden. Byggherren skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. Byggherren skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

Entreprenøren skal innen 5 hverdager etter at vernerunden er gjennomført, oversende referatet til byggherren.

Alt teknisk utstyr som kreves å være CE-merket, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle samsvarserklæringer, sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

29.13. Spesielle krav knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

Spesielle krav knytt til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

Maskiner som arbeider i område der det er fare for gjenstående udetonert sprengstoff, skal være utstyrt med trygghetsglass i henhold til EN-standarder EN-1063 og EN-13123. Fareområde vil spesielt være der det forekommer bergrensk, pigging, utlasting i skjæring, i grøft eller ved stuff.

Opplisting over er ikke uttømmende. Kravet gjeld og maskiner som brukes der operatør vert utsett for fare i form av glass-eksponeringsflater mot fareområde for udetonert sprengstoff.

For å forebygge skader på grunn av eksponering for helseskadelig steinstøv er det krav til støvdempende tiltak i form av vanning både i tunnel og ute i dagen dersom ikke andre

likeverdige tiltak kan utføres. Der innretninger med vern på maskiner finnes skal det benyttes. Tiltak som reduserer faren for eksponering av arbeidstaker for helseskadelig steinstøv skal prioriteres fremfor bruk av personlig verneutstyr som støvmaske med filter tilpasset aktuelt steinstøv.

29.14. Spesielle bestemmelser for arbeid i vegtunneler under drift

Håndbok R512 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i vegtunneler under drift, gjelder generelt ved arbeider i tunnel.

Så lenge dette er i samsvar med resultatet fra entreprenørens risikovurdering/sikkerjobbanalyse (SJA), gjelder likevel ikke absolutt krav til at det alltid skal være minst to personer ved enkle arbeider i trange tekniske rom.

I forhold til bestemmelsene i *Håndbok R512 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i vegtunneler under drift,* regnes vinterdriftsarbeider i tunnel generelt som «enkle arbeidsoppgaver» eller «mindre arbeider». Dette gjelder også rensk av is.

Som «enkle arbeidsoppgaver» i forhold til bestemmelsene i *Håndbok R512 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i vegtunneler under drift*, regnes også, selv om det aktuelle arbeidet utføres som nattarbeid:

- Selvstendig/enkeltstående arbeid som utføres av fører av kjøretøy, selv om kjøretøyet f.eks. kjører sakte gjennom tunnelen.
- Inspeksjon/arbeid langs g/s-veg i tunnel.
- Inspeksjon/arbeid til fots knyttet til objekter utenfor vegbanen, der inspeksjonen/arbeidsutførelsen skjer fra bakke-/gulvnivå, og gangadkomst til inspeksjons-/arbeidsstedet er direkte via g/s-veg, fra parkeringslomme el.l.

Bestemmelsene i kap. 6.1 i *Håndbok R512 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i vegtunneler under drift*, om spesiell risikovurdering av elektriske eller gassdrevne kjøretøyer, gjelder ikke kjøretøyer som i tunnel kun benyttes til inspeksjon eller til transport av personell som utfører selvstendig/enkeltstående arbeid, eller som kjører gjennom tunnel som del av et lengre transportoppdrag.

Bestemmelsene i kap. 8.4 i *Håndbok R512 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø i vegtunneler under drift*, gjelder ikke for beredskapspersonell som rykker ut i forbindelse med uforutsette hendelser, eller for personell som utfører arbeid der de under utførelsen av arbeidet alltid vil være i umiddelbar nærhet av hverandre.

29.15. Månedsrapport-HMS

Entreprenøren skal hver måned utarbeide Månedsrapport-HMS i byggherrens gjeldende HMS oppfølgingssystem.

30. Ytre miljø

Entreprenøren er ansvarlig for å holde seg à jour med og å oppdatere sine rutiner i forhold til gjeldende krav gjennom hele kontraktsperioden. Byggherren og entreprenøren har plikt til å informere hverandre når en av partene blir oppmerksom på at det har inntruffet forhold/vedtak/endringer som kan ha konsekvens for kontraktsarbeidet.

30.1. Plan for ytre miljø - YM-plan

Relevante problemstillinger som angår ytre miljø, skal komme fram av en miljørisikovurdering. Denne skal beskrive prosjektspesifikke problemstillinger og uønskede hendelser som angår ytre miljø med tilhørende avbøtende tiltak som reduserer risiko og konsekvens.

Entreprenøren skal i sin kvalitetsplan redegjøre for prosedyrer som dekker:

- Oppfølging av gjeldende regelverk for sin virksomhet
- Hindre utilsiktede utslipp

Entreprenøren skal forholde seg til byggherrens miljøkartleggingsrapport. Dersom det i forbindelse med kontraktsarbeidet oppstår behov for avfallsplan for riveobjekt, skal dette inkluderes i entreprenørens avfallsplan.

30.2. Hensyn til omgivelsene

Entreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødig av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal entreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

Entreprenøren skal sikre at omgivelser og tilstøtende vegnett ikke påføres ulemper i form av støv og tilsøling av veger som følge av kontraktsarbeidene.

Entreprenøren skal følge retningslinjer fra Klima- og Miljødepartementet T-1442 pkt. 4.2 som setter støygrenser for større arbeider og pkt. 4.3 som setter støygrenser for mindre arbeider, og om nødvendig kontakte ansvarlig myndighet (kommunelege e.l.), og eventuelt søke om tillatelser og dispensasjoner.

Der det finnes andre, lokale retningslinjer enn de som framgår, og som er strengere enn T1442 og/eller T-1520, skal disse følges.

Det kan være samspilleffekter mellom støy og luftforurensning som øker plager og helserisiko. Dersom området et utsatt for støynivåer over grenser, som er satt i tabell i støyretningslinje T-1442, bør det derfor tas ekstra hensyn i planleggingen.

Det skal tas forholdsregler for å unngå spredning av uønskede fremmede organismer og smittestoffer, både gjennom flytting av vann eller jord samt bruk av utstyr eller masser som kan ha vært i kontakt med uønskede arter og smittestoffer

Plantevernmidler

Det er generelt forbudt å bruke plantevernmidler, unntatt når byggherren har tillatt dette. Byggherren kan tillate dette for følgende oppgaver:

- til stubbebehandling
- i bergskråninger hvor maskinelt utstyr ikke kan brukes
- til bekjemping av spesielle ugrasarter i områder med dyrket mark
- til bekjemping av uønskede og aggressive arter med ukontrollert spredning (f.eks. kjempebjørnekjeks)
- til fjerning av rotugras i etableringsfasen for grøntanlegg
- til fjerning av uønsket vegetasjon i belegningsstein
- til fjerning av vegetasjon i vegdekker og andre overflater som ikke skal ha vegetasjon

Før byggherren kan tillate bruk av plantevernmidler, skal entreprenøren fremlegge dokumentasjon på at integrert plantevern er vurdert, og hvorfor entreprenøren mener at bruk av plantevernmidler er riktig metode.
Det må utvises spesiell forsiktighet for å unngå skade på mennesker og dyr.

Når det etter tillatelse er sprøytet på en lengre strekning, skal plakater iht. §23 i Forskrift om plantevernmidler settes opp på alle naturlige stoppunkter (sideanlegg, lommer, vegkryss o.l.), i tillegg til start- og sluttpunktet.

Supplerende krav er gitt i kap. D2-S36.

All bruk av plantevernmidler skal rapporteres på skjema R14 i ISY Road.

Uønskede arter
Spredning av uønskede planter skal forhindres bl.a. ved å unngå spredning av jord og plantemateriale og ved å klippe før frøspredning. Se utfyllende krav gitt i kap. D1. Kjente problemsteder/-strekninger og plantesorter er oppgitt i kap. D2-S34.

Artsrike sideområder og andre verdifulle naturtyper
Artsrike sideområder og andre verdifulle naturtyper skal bevares gjennom tilpasset drift. Spesielle rydde- og klippekrav er gitt i kap. D2-S35.

Kulturminner
Kontraktsarbeidet skal ikke komme i konflikt med kulturminner med eller uten forvaltningsplaner. Liste over vegrelaterte kulturminner iht. Nasjonal verneplan Veger-Bruer-Vegrelaterte kulturminner og andre kulturminner i umiddelbar nærhet til veger som inngår i kontrakten, er vist i kap. D2-S33.

Verneområder/naturreservater
Oversikt over verneområder/naturreservater med vernebestemmelser som krever spesiell aktsomhet i gjennomføringen av kontraktsarbeidet, er vist i kap. D2-S07.

30.3. Avfallshåndtering

Avfallspyramiden/avfallshierarkiet skal ligge til grunn for all avfallshåndtering.

1. Alt avfall* skal leveres til avfallsmottak godkjent av forurensningsmyndighetene eller disponeres på annen lovlig måte. Frest eller oppgravd asfalt som ikke gjenbrukes i kontraktsarbeidet skal leveres til mottak registrert under Kontrollordningen for asfaltgjenvinning – KFA.

2. Avfallsplan* og sluttrapport* skal utarbeides av entreprenøren og leveres i HMSReg.

3. Sorteringsgrad for entreprenørens eget produksjonsavfall skal være minimum 80 %. Sorteringsgrad er andel kildesortert avfall (i vekt) av alt avfall. Avfallet skal sorteres på arbeidsstedet. Normalt skal det sorteres i følgende fraksjoner; farlig avfall, metall, betong, treverk, plast, papp og papir og EE – avfall med mindre annet er angitt i kontrakten. Asfalt, forurenset masse og overflødige rene naturlige masser skal holdes utenfor ved beregning av sorteringsgraden.

4. Farlig avfall skal alltid skilles ut og håndteres separat. Ved innlevering av farlig avfall* der avfallet er en del av produksjonsarbeidene, skal byggherrens organisasjonsnummer benyttes i forurensningsmyndighetenes deklarasjonsskjema. Entreprenøren leverer farlig avfall på vegne av byggherren i Miljødirektoratets portal for avfallsdeklarering. Øvrig farlig avfall (f.eks. spillolje fra entreprenørens maskiner) leveres med entreprenørens, eventuelt underentreprenørens, organisasjonsnummer.

5. For avfall produsert gjennom kontraktsarbeidet skal det gjennomføres en basiskarakterisering* før deponering finner sted.

6. Leverte avfallsvolum/-mengder skal rapporteres av entreprenøren hver måned i HMSReg.

** For definisjoner, se Forurensningsloven, avfallsforskriften og byggeteknisk forskrift (TEK17) til Plan- og bygningsloven.*

Entreprenørens avfallsplan skal sammen med bl. a. plan for renhold (se pkt. 10.7.7) sikre en forsvarlig avfallshåndtering i henhold til gjeldende krav og regler.

Planverket skal omfatte både entreprenørens eget produksjonsavfall og avfall som for øvrig håndteres i kontraktsarbeidet, både gjennom planlagte/rutinemessige innsamlingsoperasjoner, og etter akutte hendelser som f.eks. dyrepåkjørsler og andre situasjoner som krever spesiell avfallshåndtering.

Planverket skal vise tidspunkt/frekvens for rutinemessige innsamlingsoperasjoner. Planverket skal vise håndtering av avfallet inkludert eventuell mellomlagring fram til levering på riktig avfallsmottak/deponi for den enkelte avfallskategori. Planverket skal vise aktuelle leveringssteder for ulike avfallskategorier, og om den enkelte avfallstype går til deponi, destruksjon eller gjenbruk. Planverket skal spesielt vise håndtering av avfallet for å sikre at avfallet ikke havner på feil mottaksplass og at ulike avfallskategorier ikke blandes inn i hverandre under håndteringen.

For prosesser hvor det er spesifisert i kap. D1 at leveringsavgifter ikke skal inngå i prosessprisen, men gjøres opp særskilt, gjelder følgende vilkår for at byggherren skal refundere leveringsavgifter betalt av entreprenøren:

- Omfatter kun masser og materialer som iht offentlige bestemmelser skal leveres på godkjent leveringssted
- Levering skal skje iht. avfallsplanen

30.4. Trematerialer

Entreprenøren skal sørge for at tømmer og treprodukter som benyttes i kontraktsarbeidene ikke er tilknyttet ulovlig hogst eller ulovlig handel med treprodukter.

30.5. Gjenbruk av materialer

Entreprenøren skal i størst mulig grad gjenbruke materialer fra samme vegarbeid, bl.a. gravemasser, asfalt, betong, kantstein, skiltfundamenter, skiltmateriell og lignende. Så langt det er praktisk mulig skal entreprenøren benytte gjenbruksmaterialer fra andre kilder (slik som gjenvunnet asfalt eller behandlede betongmasser), under forutsetning av at de er dokumentert fri for miljøgifter.

30.6. Miljøledelsestandarder eller –systemer

Entreprenøren skal framlegge attester på miljøledelsesstandarder eller-systemer ved forespørsel, dersom dette følges. Dersom det ikke følges et system for miljøledelsesstandarder eller –systemer, skal entreprenøren følge et tilsvarende system.

30.7. Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen

Entreprenøren skal i sin kvalitetsplan redegjøre for prosedyrer som dekker:

- Oppfølging av gjeldende regelverk for sin virksomhet
- Hindre utilsiktede utslipp

30.8. Miljødeklarasjon – EPD og tilhørende volum/mengder

Entreprenøren skal levere EPD-er (Environmental Product Declaration) for følgende materialer:

- Asfalt (for hver massetype for modul A1-A5)
- Konstruksjonsbetong (for modul A1-A4)
- Vegsalt (A1-A4)
- Strøsand (A1-A4)

EPD skal være i henhold til EN 15804 og godkjent av ett eller flere medlemmer av Eco-plattform, f.eks. EPD-Norge, Environdec og IBU.

For materialer det leveres EPD på skal det månedlig rapporteres forbrukte mengder av hvert enkelt materiale.

30.8.1. Asfalt og betong

Når ny asfalt legges, skal det benyttes asfalt med maksimalt 30 kg CO2-ekv/tonn asfalt for asfaltmasser uten PMB (A1-A3). Skal det benyttes asfalt med PMB skal maksimalt utslipp være 50 kg CO2-ekv/tonn asfalt (A1-A3). Utslippene skal dokumenteres med gyldig EPD.

Dersom det i tilleggsarbeid (E4-arbeid) benyttes betong skal betongen oppfylle krav til lavkarbon L30 iht. NB37 (2025) for aktuell fasthetsklasse.

30.8.2. Strømidler

Når sand benyttes skal denne være vasket.

30.9. Rapportering av brøytestikk

Det skal årlig leveres rapport over utsatte og innsamlede brøytestikk og merkestikk siste vintersesong. Av hver sesongrapport skal det framkomme hvor mange stikk som lagres for gjenbruk, og hvor mye som leveres til gjenvinning. Rapporten skal leveres senest 30. juni det enkelte år.

Volum skal rapporteres både i antall og i vekt i kg.

30.10. Krav til absorpsjonsmiddel

På alle steder der det pågår arbeid som kan forårsake oljesøl el.l., skal absorpsjonsmiddel for oppsamling være tilgjengelig, enten i kjøretøy/maskin som utfører arbeid, eller i umiddelbar nærhet av arbeidsstedet.

I tillegg skal alle større maskiner være utstyrt med egnet absorpsjonsmiddel, slik at trafikkfarlig søl som oljelekkasjer og lignende kan samles opp umiddelbart.

30.11. Krav til transport, kjøretøy og maskiner

Entreprenøren garanterer at avtalens miljøkrav oppfylles, samt gjeldende miljølovgivning. Entreprenøren skal arbeide aktivt for å minske miljøbelastningen ved oppfylling av avtalen. Ved bytte av eventuelle underleverandører gjelder de samme vilkåra tilsvarende for underleverandørene.

Alle maskiner og utstyr som skal benyttes i kontrakten skal være utstyrt med registreringsmerknad med QR-kode og være registrert i maskinregisteret http://www.reginn.no. Vestland fylkeskommune skal kunne få elektronisk innsyn i registeret for å kunne utøve sanntidskontroll og få oversikt over entreprenørens og underentreprenørens registrerte maskiner og utstyr.

For alle tippbiler og lastebilhengere som er registrert etter 01.01.2026 skal felles funksjonskrav anbefalt av Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg (SfS BA), MEF og EBA følges. For eksisterende kjøretøy levert etter 2020 skal entreprenør vurdere å omprogrammere der dette er praktisk mulig. Vurderingen skal dokumenteres og fremvises byggherren ved behov.

Tabell 1: *Opptrappingsplan for innføring av fossilfri energibruk med krav til antall kjøretøy eller minimum % av energibruk som skal være fossilfri.*

Oppgaver	**Driftsår 2**	**Driftsår 3**
Inspeksjon	100 %	
Feiing av fortau og gang- og sykkelveg	100 %	
Feiing av kjøreveg		50 %
Kantslått (gjelder kjøretøyet)	25 %	
Arbeidsvarsling, ledebil	100 %	
Brøyting fortau/gs-veg	1 stk.	
Brøyting og salting køyreveg	10 %	20 %
Brøytestikking	100 %	
Tilleggsarbeid (E4 arbeid)	1 stk.	2 stk.

Byggherre skal forelegges dokumentasjon på at maskiner og kjøretøy som må bestilles til kontrakten for å oppfylle kravene i tabellen over er bestilt.

For kjøretøy og maskiner som benyttes i kontrakten og ikke inngår i arbeidsoppgavene i tabellen over, stilles følgende avgasskrav:
- Kjøretøy i klassene personbil (M1) og varebil (N1) forutsettes 0g CO2/km.
- Kjøretøy i klassene lastebil (N2 og N3) forutsettes godkjennelse etter EURO VI.
- Øvrige maskiner forutsettes godkjennelse etter Steg IV eller bedre.

Kravet gjelder ikke unitfreser og maskiner som kun benyttes til opplasting på lager.

For kontroll blir alle energibærere omregnet til kWh. Følgende omregningsfaktorer blir benyttet ved beregning av energiforbruk:

- Diesel: 9,9 kWh/liter
- Bensin: 8,9 kWh/liter
- Elektrisitet: 1,0 kWh/kWh
- Biogass (LBG): 13 kWh/kg

Dersom andre energibærere benyttes, skal omregningsfaktor dokumenteres av leverandøren og godkjennes av byggherren.

Fossilt energiforbruk beregnes etter følgende formel:
Energiforbruk (kWh) = Drivstofforbruk (liter) × omregningsfaktor (kWh/liter)

Eksempel: 103 liter diesel × 9,9 kWh/liter = 1 019,7 kWh

Rapporterte mengder fossilt drivstoff blir omregnet til kWh før beregning av fossilfri energiandel.

30.11.1. Drivstoffteknologi

Entreprenøren kan ikke introdusere kjøretøy eller maskiner, samt gjennomføre andre endringer som fører til høyere utslipp av klimagasser. Byggherre skal varsles på forhånd ved endringer av kjøretøy, maskiner eller ved overgang til andre drivstofftyper. Alle dieseldrevne kjøretøy som brukes på denne kontrakten skal minimum oppfylle euroklasse 6/VI. Alle dieseldrevne maskiner som brukes på kontrakten skal minimum oppfylle STEG IV. Entreprenøren skal til hver tid kunne gjøre rede for hvilke kjøretøy og maskiner som brukes og skal oversende kopi av henholdsvis vognkort og samsvarserklæring på forespørsel fra byggherre.

Fossilfri energi omfatter i denne kontrakten elektrisitet, biogass og hydrogen. Biodiesel er omfattet av det nasjonale omsetningskravet og regnes dermed ikke som fossilfri energi i denne kontrakten.

30.11.2. Unntaksavgjørelser

Byggherre kan gi dispensasjon fra hele eller deler av miljøbestemmelsene dersom entreprenøren kan dokumentere at det ikke er praktisk mulig å oppfylle kravet. Dispensasjon skal gis skriftlig, og skal bl.a. beskrive tid og omfang for dispensasjonen.

Tilgangen til å gi dispensasjon etter denne bestemmelsen gjelder ikke for bestemmelsen i pkt. 30.11.1.

30.11.3. Spesiell rapportering av drivstoff- og energiforbruk

Kontraktens energi- og drivstofforbruk skal rapporteres månedlig i HMSREG. Entreprenør skal rapportere klimagassutslipp for hver maskintype. Rapporteringen skal fordeles på energibærer der diesel, bensin, biodrivstoff, hydrogen og elektrisitet skal rapporteres hver for seg.

Distanse kjørt (km) og/eller arbeidstimer/driftstimer skal også rapporteres.

Kostnader tilknyttet disse spesielle rapporteringskravene prises på prosess 18.1 i kap. E3.

31. Sprengningsarbeider

31.1. Transport av sprengstoff

Alle kjøretøy for transport av sprengstoff, uansett mengde, skal være ADR-godkjent.

31.2. Sprengningsplaner

Ytterhjørner for salvene skal koordinatfestes og angis på sprengningsplan.

Generelt gjelder at sprengningsplan skal oversendes byggherren minimum 14 dager før planlagt oppstart av sprengningsarbeider. Der sprengningsarbeider ikke har vært forutsett, avtales oversendelse av sprengningsplan i samhandlingsmøte for oppstart av sprengningsarbeider.

31.3. Salveplaner

Ytterhjørner for salven skal være koordinatfestet og angitt med pelnummer og skal i tillegg markeres med H/V; dette skal angis i salveplan.

Salveplan, med angivelse av boremønster, klokkeslett for avfyring og salvestørrelse skal oversendes byggherren nærmeste virkedag før planlagt avfyring av salve.

Ved endring av salve skal entreprenøren før avfyring oversende byggherren revidert salveplan med faktisk boret mønster, revidert ladeplan og dekningsplan

31.4. Salverapport

Etter hver salve skal bergsprenger utarbeide en skriftlig salverapport med nødvendige opplysninger om hvordan salven forløp og med beskrivelse av eventuelle avvik og hvordan avvikene er behandlet. Ved avvik skal bergsprenger i samråd med bergsprengningsleder vurdere om det er behov for å endre planene.

31.5. Bergsprengningsleder

Bergsprengningsleder skal kunne innfinne seg på brukerstedet på de dager hvor det gjøres sprengningsarbeider.

31.6. Bergsprenger

Bergsprenger skal, i tillegg til å ha påkrevd utstyr, ha plagg med tydelig tekst som viser posisjon som bergsprenger.

31.7. Arbeid i område med mulig gjenstående sprengstoff

Bestemmelsen gjelder ved arbeider som rensk, graving, pigging, boring, mv. hvor det er mulighet for å påtreffe sprengstoff fra tidligere utførelse. Arbeider i slike områder skal planlegges og gjennomføres i samråd med byggherren for å bestemme omfang og type tiltak. Ansvarlig bergsprenger skal være tilstede under hele arbeidsprosessen, og arbeidene skal utføres av personell med kompetanse fra tilsvarende arbeid.

31.8. Oppstartsmøter ved sprengningsarbeid

I forbindelse med oppstart av sprengningsarbeider skal det holdes egne oppstartsmøter hvor hovedentreprenør og alle underentreprenører som er involvert i disse arbeidene skal være representert. Møtet skal avholdes før sprengningsplan oversendes byggherren. Der behov for sprengning ikke har vært forutsett, skal møte avholdes tidligst mulig etter at sprengningsbehov er blitt kjent. Det betales ikke for tidsbruk for disse møtene. Byggherren leder møtet.

Formålet med møtet er å gjennomgå rutiner og prosedyrer for gjennomføring av sprengningsoppdraget, herunder også risikovurderinger, entreprenørens fremdriftsplan og tiltenkte ressurser for sprengningsoppdraget, dokumentasjon og avviksbehandling.